

METHODVS

DE CONSCRIBEN- DIS EPISTOLIS, GEORGIO MACROPEDIO

Secundum veram artis ra-
tionem tradita.

EIVSDEM.

*Epistolae preceptionum de paranda copia verborum
rerum, per quaestiones: item de novem specie-
bus argumentationum Rhetoricarum, item
omnem breuiter explicans.*

Accessit Christophori Hegendorphini Epi-
stolas conscribendi Methodus.

Hac additio longe quae antea emenda-

Robertus Burton
LONDINI.

Excudebat Thomas Vautrollerius
Typographus.

1580

Quod p[ro]p[ri]et[er]es omnes h[ab]ent ip[s]i s[un]t.

Et tibi quoniam laudo una est veneratione ma-
gis tibi fama. Dignum est alij
praeferre recte vita quod s[un]t in re
praeferat et id e[st] ad obsequio ip[s]i s[un]t.
praeferat et id e[st] loco p[ro]p[ri]o s[un]t dicitur ip[s]i
praeferat et id e[st] s[un]t s[un]t et illi s[un]t.
Quoniam disparibus doctrinam minor clarior

Amantibus et vobis p[ro]cedens ip[s]i s[un]t
At solum p[ro]p[ri]o fuerat quod deditus illo.
Ingenio s[un]t p[ro]p[ri]o is s[un]t

doctrina ingenio tunc Bonae indole
Et tunc ip[s]i s[un]t, moribus editus
Et tunc ip[s]i s[un]t, moribus editus

Quod p[ro]p[ri]et[er]es omnes h[ab]ent ip[s]i s[un]t.
Et tibi quoniam laudo una est veneratione ma-
gis tibi fama. Dignum est alij
praeferre recte vita quod s[un]t in re
praeferat et id e[st] ad obsequio ip[s]i s[un]t.
praeferat et id e[st] loco p[ro]p[ri]o s[un]t dicitur ip[s]i
praeferat et id e[st] s[un]t s[un]t et illi s[un]t.
Quoniam disparibus doctrinam minor clarior
Amantibus et vobis p[ro]cedens ip[s]i s[un]t
At solum p[ro]p[ri]o fuerat quod deditus illo.
Ingenio s[un]t p[ro]p[ri]o is s[un]t
doctrina ingenio tunc Bonae indole
Et tunc ip[s]i s[un]t, moribus editus
Et tunc ip[s]i s[un]t, moribus editus

AD SCHOLÆ TRAIECTINÆ

studiosam iuventutem.

V A S ante annos (ni fallor) decem de scribendis epistolis præceptiones rudibus id temporis meis auditoribus crassa (quod aiunt) Minerva dictavi, denuò vobis auctiores, studiosi adolescentes, prælio mandatas offerimus: ut ad rem non modò vtilem, verùm etiam maximè necessariam, novis his (quanquam triuialiter scriptis) lucubrationculis, post prima Grammatices præcepta excitemini. Inter varia siquidem scholæ nostræ exercitia, nullum est, meo iudicio, ad quòd magis non tam excitandi, quàm etiam in rem vestram vrgendi estis, quàm ad epistolas sedulò scribendas, iusto artificio componendas. Laudantur (& quidem non immeritò) qui ad vnguem grammatices præcepta callere, qui multas Ciceronis & aliorum paginas memoriter recitare, sed etiam componere nituntur, quibus tamen omnibus quantumuis studiosis longè eos præfero, qui totis ingenij sui neruis epistolæ student citra barbariem doctè & eleganter componendæ. Hoc enim exercitio rectius peruenitur ad studij bonarum literarum scopum, hoc est, ad rectam dicendi & scribendi rationem, sine qua neminem (quàtumlibet de cæteris gloriatur) eruditum iudicare solemus. Hoc quoque exercitio non modò tuas, quisquis es, aptè & expeditè scribes literas, verumetiam aliorum doctorum pariter & indoctorum, qui ad te scripturi sunt, epistolas facilè iudicabis. Vide præterea, quàm hoc cæteris scholaribus exercitijs præstet, quòd omnium fermè reliquorum vsus post scholasticam palæstram cesset, huius autem perseueret. Quis est enim, qui non crebrò aut scripturus, aut scriptas accepturus est literas? Et quis est, qui car-

mine post scholas non subinde animi gratia uti consuevit?
Quemadmodum igitur hactenus bonarum literarum can-
didati Prosodia nostra adiuti studuistis alacriter versibus
scribendis: ita nunc non minori solitudine & alacritate
harum præceptionum nostrarum adminiculo studete epi-
stolis docte scribendis, & tandem experiemini, quòd nihil
vnquam in ludo literario vtilius & magis necessarium tra-
ctaueritis. Valete: & vestris vtrò commodis & vtilitatibus
consulenti Macropædio auscultate. Et ut hoc quoque adij-
ciam, vobis dicatus hic liber, habet duas partes: Prior
Inuentionem rhetoricam, adeoque episto-
licam: posterior Dispositionem

& Elocutionem

Stabit. Rursum

Valete

PRIOR

Optime totaq; domus regibat
Pontifex nullus melior sit vixit
Qui potest rictos homines doctos
legibus emendat

Haec potest nullus sperare diu
vixit nam leges rogare atq; digne
vixit aut in hoc munus sit ille
Tempus in hoc -- --
Gang

Handwritten signatures and scribbles at the bottom of the page.

PRIOR PARS DE INVENTIONE

RHETORICA.

Robertus 1598 Brinton

QVID EPISTOLA, ET QVALEM

esse oporteat.

Ubi fit Epistola præcipuè fami-
liaris, absentium amicorū quasi
mutuus sermo, ἀπὸ τοῦ ἐπισέλλω,
quod est mitto, aut per literas
absenti aliquid significo, talem
eam esse oportet, quales sunt
amicorum mutuæ confabulationes. Amat igitur
charecterem humilem, proximeque ad comicam
phrasin accedentem, & (vt planius dicam,) sim-
plicem, festiuam, dilucidam, minimeq; fucatam
scribendi rationem, quæ suam tamen elegantiam
non negligat. Quæ res doctissimorū magis obser-
uatione, quàm scholaribus præceptis acquiritur.
Cum sint enim tria tum dicendi, tum scribendi
genera: Sublime videlicet, quod crebris figuris
adornatū rebus heroicis conuenit, vt in Tragœ-
dijs: Humile, quod citra fucum & magnificum
cultum humi serpere videtur, vt in Comœdijs:
Mediocre, quod medio modo se vtriq; attēperat,
vt in Historijs: nemo hæc meli⁹ dignoscere valet,
quàm qui doctissimorum scriptorum diligēs ob-
seruator est. Quod autem ad rectam epistolarum

ad epistolam EPISTOLICA

compositionem
uentio
locutio
compositionem attinet, secundum Rhetoricum artificium Inventionem, Dispositionem & elocutionē, paucis præceptis explicare studebimus. Nō secus enim in epistola, quā in oratione rhetorica, primum per Inventionem excogitandum est, quid sit scribendum: deinde curandum, quomodo inuenta sint disponenda: tertio quomodo disposita sint aptis verbis & sentētijs eloquenda, satagendum est.

Partes Epistolæ duplices.

partes
epistolæ
Exordium
Narratio
Propositio
Confirmatio
Confutatio
Peroratio
Partes epistolæ easdem ferē tradunt nonnulli, quas rhetores orationi rhetoricę præscribunt, quæ sunt Exordium, Narratio, Propositio, Confirmatio, Confutatio, & Peroratio. Verū cū epistolaris compositio oratione rhetorica sit multo liberior, nec eisdem legibus perpetuò astringatur, nos illis subinde dissimulatis, alias pro diuersis epistolarum generibus præscribemus, congruisque tum præceptis, tum exemplis illustrabimus: nihilominus tamen paulò etiam prænominatas rhetoricæ orationis partes exposituri. In primis igitur hoc aduertendum, quòd quædam sunt epistolarum partes generales, omnibus ex æquo epistolis conuenientes, vt Salutatio, Valedictio, & Superscriptio, de quibus primum pauca præcipienda sunt. Nam speciales, non nisi specialibus seu singulis epistolarū generib. propositis, tractari possunt.

De

De salutatione.

IN salutatione hoc obseruandum est, vt à tertia scribentis persona incepta, ad tertiam, eius videlicet ad quem scribitur, quasi à tabellario pronuncietur, procedat; hoc modo: Tullius Curioni salutem dicit. Item adiunctis prænominis & cognominis sic: Mar. Tull. Lentulo procōsuli salu. d. Aut Pliniano more Pronominis addito: Cic. Lentulo suo salut. d. In his salutandi formulis (vt vides) persona scribentis nominandi, & alterius, ad quem scribit, dandi casu exprimitur. Cauendum autem, ne aut nostro nomini, aut eius ad quē scribimus titulorum syluam adiiciamus; nisi velimus vel arrogantiæ, vel adulationis argui: Sufficit enim quantnmuis illustribus sic scribere: Franciscus Gallorum rex Car. v. Imperatori semper Augusto salutem dicit. Item dicimus nouē. Salue mi Petre. Salue multum aut salue plurimum patrie obseruande, & alijs modis ferē totidem, quib. vti solemus in congressu. Verum illa veterum simplicitas, nostra nouitate corrigi non potest.

De valedictione.

QUēadmodū in principio salutamus, ita in fine Vale dicimus ei simpliciter, ad quem scripsimus in secūda duntaxat persona eum appellātes, hoc pacto: Vale, Bene vale. Cura vt valeas. Vale longum iucūdisime sodalis. Valetudinem tuam cura diligentissimē: Da operam, vt rectē valeas.

A iiij

In columē te seruet Deus optimus maximus pater optime. Vale mi Petre. Post Vale, locū adnotamus & tempus, vbi & quando scripsimus. Locū exprimimus hoc modo, Datum Romæ, Scriptum Traiecti, vel ex Traiecto: & emissio verbo vel participio, Traiecti vel ex traiecto. Idē, Ex ludo nostro literario. Ex meo musæo. Ex naui, &c. Tempus subiicimus hoc pacto, Kalēdis, Nonis, Idibus Ianuarijs. Pridie Nonas, tertio Nonas, vel Idus Ianuarias, Februarias vel Februarij. Item, Octaua Ianuarij, Prima Iunij. Et, Postridie Epiphaniæ. Primo Penthecostes. Possunt & hi mensium diebus anni premiti hoc modo, Anno a Christo nato vel passio, millesimo quingentesimo tricesimo quinto, quarto Nonas martij, nocte intempesta. Quemadmodū autē nominibus dierū mensiuue rectē ad designandum tempus ytedum sit, in Calendario nostro nuper edito abudē satis diximus. Caue in fine nomē tuum subscribas, nisi fortē ob nouē assumptam salutandi formulam omiseris.

De superscriptione.

Supp. **S**uperscriptio est, quam in dorso epistolæ iam scilicet & signatæ ponimus. Eam hoc pacto fermē scribimus, vt vocabulum eius, cui scripsimus, cū debita veneratione in tertia psona ponamus, nulla nostri nominis facta mentione, hac vel simili forma: Doctissimo apud Louaniēses Græcarū literarū professori Magistro Rutgero Rescheo amico

amico singulari. Magnæ eruditionis & probitatis
 adolescenti Petro Delfio, apud Traiectinos, ami-
 co & fratri. Probo & industrio civi Michaeli Hil-
 lenio, Antuerpiano, chalcographo, amico non
 vulgari. Optimo & integerrimo civi Delfensi
 Paulo Montano, parenti suo pientissimo & plu-
 rimum venerando. Item, Petro Montano in Tra-
 iecto, Hieronymianæ domus alumno, filio charis-
 simo suauissimoque. Danda est opera, vt quouis ^{vocabulo}
 modo loci vocabulum, quem habitat is, cui scri- ^{quamvis}
 psimus, in Superfcriptione annotetur. Studendum ^{bitat i}
 præterea, vt aptis epithetis præsertim in hac par- ^{cui ser}
 te vtamur, licet in alijs etiam partibus & in cor- ^{re notot}
 pore epistolæ nonnunquam adhibenda sint. ^{rum}

*Pro diuersis hominum statibus
 aliquot epitheta.*

CAEsarem appellabimus Augustum Regem
 Cinuictissimum, Ducem illustrissimum, Impe-
 ratorem militare fortissimum, Principem cle-
 mentissimum, generosissimum, clarissimum, splen-
 didissimum, præpotentem.

Papam appellabimus beatissimum, pōtificem
 maximū, summum. Reliquos episcopos amplif-
 simos, sanctissimos, vigilantissimos. Abbates reli-
 giosos, venerādos, suspiciendos. Decanos & præ-
 positos, venerandos, aut venerabiles. In magi-
 stratu sæculari Consulem appellabimus vigilan-
 tissimum. Senatorem splendidissimum, ornatissi-

mun. Aedilem magnificentissimum. Iudicem incorruptissimum. Prætozem integerrimum.

Inter literarum professores, Theologum appellabimus grauem, absolutum, syncerum, sacrum, diuinum: Iuris peritos iuris consultissimos, prudentissimos legum, iuris vtriusque iuxta doctos: Rhetorem disertissimum, facundissimum, suauiloquentissimum: Poetam sacrum, diuinum, clarum, inclytum: Dialecticum, acutum, argutum: Medicum peritissimum, fidum, eximium: Mixtè doctos, vnde quaque, vel vndieunque doctissimos: Scholasticum eruditum, bonarum literarum studiosum, doctum, literarum haud expertem.

Inter cognatos & affines, Patrem dicemus optimum, honorandum, venerandum, obseruandum. Matrem indulgentissimam. Fratrem charissimum. Patruum obseruandum. Vxorem suauissimam. Filium dulcissimum, dilectissimū, suauissimum. Cæterum Nepotes, Generos, Affines, Sodales, Commilitones iuxta appellabimus melitissimos aut iucundissimos.

Ex illis, qui nulla officij dignitate insignes sunt, diuites & autoritate præstantes dicimus viros optimates, summates, primarios, nobiles, graues, ornatos virtute, aut moribus ornatissimos, eruditione præcellentes, obseruandos, honorandos, colendos, eximios, egregios, prudētes, spectatos, perspicaces, suscipiēdos, circūspectos: nō indiscretos. Matronas primarias, integerrimas, probas, pudicas.

pudicas. Puellas spidas, amabiles, bellas, pudicas, iucundas, optimè moratas. Adolescentes ingeniosos, literarū studiosos, probos, modestos, optimæ spei, eximiæ vel generosæ indolis. Milites fortissimos, exercitatissimos. Opifices industrios, solertes, exquisitos, accuratos, &c. Plura horum similia ex probatis authoribus alijs colligat puer: nobis satis est occasione dedit studio, sciatq; (quod & suprâ monui) nō tantū in superscriptione vsum esse epithetorū, sed etiā in corpore epistolæ, idq; sæpenuerò etiā per abstractū admitti. Est aut ἐπίθετον παρὰ τῆ ἐπιτίθημι. appono vel adijcio, nomē præcipuè adiectiuum, quod personæ ad laudē (prout hoc loco accipimus) propriè tribuitur, vt amplissimus: vnde substantiuum amplitudo abstractum: sic prudens, vnde prudentia.

De diuersis Epistolarum generibus, secundum tria genera causarum.

TRibus his generib. epistolarū partib. vteunq; declaratis diuersa epistolarum genera explicemus, vt speciales singulis suas partes tribuamus. Vt autem diuersis epistolarū generibus ordinem quendam congruum tribuamus, aduertendum est secundum Rhethores tria esse causarum genera, videlicet, Demonstratiuum, Deliberatiuum, Iudiciale, & si quartum velis addi, Didascalicum, seu Dialecticum, quibus omnia ciuilia themata pertractantur. In genere Demon-

pertractantur. In genere Demonstratiuo laudamus & vituperamus Personas, nempe diuos & homines: Facta nempe diuorum & hominum regestas: & res alias quaslibet, nempe quæ neq; personæ, neq; facta sunt, vt si Dauidem commendamus personam laudamus: Si ^{monarchiam} Goliathæum fortissimè stravit, factum laudamus. Si fortitudinis ipsam virtutem, rem laudamus. De Vituperationibus idem iudicium est. In genere Deliberatiuo suademus aut dissuademus, hortamur aut dehortamur, poscimus aut negamus, precamur aut deprecamur, consolamur, &c. Vt si studia Græcarum literarum suadeam, aut dissuadeam, aut tepentem ad alacritatem horter, poscam subsidium, deprecor poenam, &c. In genere Iudiciali pro diuersis statibus (de quibus postea) accusamus, aut excusamus seu defendimus, expostulamus, &c. Ex his ceu quibusdam fontibus, omnium ferme epistolarum genera simplicia & mixta proponantur, nisi quòd familiarium quædam scribuntur (Indicatiuas appellare possumus) quibus nunc vnâ rem solam, nunc cõmixtim varias indicare consueuimus, quæ tamen ne quidem ipsæ artificio carebunt, vt postea docebimus.

De partibus orationis Rhetoricæ.

PRIUSquam autem diuersa epistolarum genera sub his tribus causarum generibus comprehensa distinguamus, Partes orationis Rhetoricæ paucis

paucis declarem, quò singularum epistolarum partes speciales melius intelligantur. Sunt igitur orationis Rhetoricæ partes sex. Exordium, Narratio, Propositio, Confirmatio, Confutatio, & Peroratio, quas nonnulli in quinarium, Propositionem à Narratione, cui adnexa est, non separantes: alij in quaternarium, Confirmationem & Confutationem sub vna Contentione comprehendentes, contrahunt. Sunt alij, qui & septimam, nempe Distributionem Propositioni adiungunt. Nos medio modo aut sex ponimus superiores aut quinque iuxta tritum versiculum:

Exorsus, Narro, Firmo, Confuto, Peroro.

Sub Narratione Propositionem continentem. Harum interdum plures interdum pauciores, interdum singulæ in oratione vsui aut necessariae sunt.

/ Exordij secundum Ciceronem duæ sunt partes, alterum vocat Principium à Græcis *πρόοιμος* ab *ὑμῶν* cantilena, vel ab *ἄμμος* via quasi præcantio, siue præambulum dicitur. Alterum vocat Infinitionem, & à Græcis *πρόσδος*, quasi latens ingressus dicitur. In principi o tribus locis vitimur, nam reddimus auditores Beneuolos, Attentos, & Dociles, beneuolentiam captamus aut ab officio personæ nostræ, cum præcipuè ad nos attinere ostendimus, vt dicamus vel scribamus: aut ab aduersariorum persona, præsertim in genere Iudiciali, cum eos in odium vel cōtemptum auditorum adducimus: aut à commodis eorum, ad

EPISTOLICA

quos scribemus vel dicamus: aut à rebus ipsis, quæ tractandæ sunt. Attētos reddimus auditores, si de rebus vtilibus, necessarijs, magnis, iucundis, aut nouis indicemus nos dicturos aut scripturos, & quæ maximè ad pietatem, vel ad rempublicam pertinere videbuntur, aut ad patriæ conseruationem. Dociles quoq; reddimus, si nos dilucidè & planè dicturos aut scripturos, & summam causæ breuiter exposituros promittimus.

Interdum nihilominus à circumstātia loci vel temporis, item à Voto, ab insigni aliqua sentētia, à Fabula, ab Adagio, ab Affectus vocabulo, vt sunt gaudeo, doleo, demiror, & similia præcipue in epistolis. In quibus id quoq; summopere cauedum, ne in Exordio diffuamus, aut prolixiores simus. Nam in breuib. præsertim epistolis, vno aut altero verbo seu breuiuscula sententia beneuolentiam captare docti consueuerunt.

De Insinuatione.

Insinuatione, altera videlicet Exordij parte, vt mur, si aut causæ turpitudine adnexa est, aut animum auditorum à nobis alienum sentimus, aut ipsos auditores præuia oratione fatigatos, nostræue oratione vel epistola fatigandos suspicamus. Dicta est autem ab hoc Latinis Insinuatio, quòd per dissimulationem occultè & quasi non data opera in animos auditorū subrepēdo nos insinuamus, hoc est, latēter immittimus. Vt si Græcarum litera-

literarum studium, quæ pluribus præcipuè earū ignaris (quod fortassis nonnulli eis abuti videntur) aut suspectæ, aut exosæ sunt, laudare vel suadere velimus, dicamus non personam, sed rem spectari debere, nec scientiam aliquam aut studium, propter eorū vitam, qui in ea studiosi sunt, vituperari debere: & deinde pedetentim in animos auditorum illapsi, ad nostram sententiam proponendam deueniamus. Hæc de Exordio paulò fusius pro omnib. indifferenter causarum generibus scripsi: ad reliquas orationis partes iam paulò succinctius exponendas transcamus.

*De quinque reliquis orationis
partibus.*

Narratio secunda orationis pars, si necessaria aut vsui sit, explicat causam oratione tractandam, vel ea, quæ ad ipsam attinent, aut ipsam præcesserunt. Ex qua mox inferenda Propositio, est tertia pars quæ nulli causarum generi deesse debet. Quod si enim Narratio desit, loco eius post Exordium Propositio subiungitur, qua aliarum rerum cōparatione thema aut statum causæ proponimus. Hanc deinde varijs argumentis in Confirmatione munimus, seu roboramus. Deinde si quid ab aduersario vel obiectum sit, vel obijci possit, vel ipsi Propositioni contrarium videatur, sub Confutatione refellimus, aut excusando diluimus. Est enim Cōfutatio (vt Cicero inquit)

contrariorum locorum dissolutio. Postremò omnium sequitur Peroratio, in qua post breuē principuorum argumentorum Confirmationis enumerationem studemus, auditorum mouendis affectibus, quibus duobus peculiaribus locis, nempe enumerationi & Affectui, Cicero etiam amplificationem adnectit. Hæ Rhetoricæ orationis partes & si nō semper omnes in omnibus, plures tamen in pluribus frequenter aut deprehenduntur accommodæ, aut necessariæ sunt doctè scribentium epistolis, id quod in singulis causarum generibus paulò manifestius explicabimus.

De genere Demonstratiuo

Personarum.

Generis demonstratiui epistolæ, quibus Personas, facta, & res laudamus aut vituperamus, per se quidem raræ sunt, frequenter autem in alijs epistolarum generibus aut laudationes aut vituperationes incidunt, & mixti generis epistolam efficiunt. Si itaq; in aliqua epistola aut generis Deliberatiui vt frequenter, aut generis Iudicialis, vt frequentissimè Persona laudanda aut vituperanda est, id fiet his locis sequentibus.

A Natalibus, si splendidis, nobilibus, & honestis parentibus ortus, deducendo laudes ab auis abauis, atauis, & sanguine coniunctis.

A Pueritia, si bonæ indolis, si rectè educatus & bonis moribus, & Christianis legibus institutus

tutus, si felici ingenio præditus sit.

Ab adolescentia, ut quam honestis se studiis occupauerit, quam propèsus ad literas, ad philosophiam, ad probitatem, & quemlibet honestum laborem, quam morigerus parentibus, quam abstinens vini & Veneris.

A Iuuentute seu Virili ætate, ut quam decen-ter & publicè & priuatim se gesserit, quam pruden-ter (videlicet) rempub. & domesticam adini-straauerit, quam iustè innocètes defenderit, & in-facinosos animaduernerit, quā pudicè sobrieq; coniugem, liberos, & totam familiam aluerit. Nā hoc loco conducit (maximè si variæ sint) secundū quatuor genera virtutum, Prudentiæ, Iusticiæ, Fortitudinis, & Temperantiæ res gestas explica-re, & in ordinem quendam redigere. *redio*

Ab ipsa senectute pari ratione, atq; à Virili æ-tate. Ab vltima morte quoq; si quid laude dignū occurrerit. Nec minus etiam senectuti, quam Iu-uentuti, imò tutius committi solet rerum admini-stratio. Et in ipsa Christiani hominis morte, tum virtus, tum fiducia in Deum plerunq; magis elu-cescit. Porro in vituperationibus hos locos in cō-trariū torquebimus, ut à Natalibus improbis vel obscuris, Ab indole peruersa, & mala educatione A studiis adolescētiae inhonestis &c. Inter hæc li-cebit nunc dotes animi, nunc corporis cum laude cōmemorare, aut eorū monstrositatē vituperare.

Item cōmendare solemus personam à Natio-

EPISTOLICA

ne, à Patria, ab Habitu, à Conditione, à Fama, & cæteris personarum circumstantijs, de quibus obiter in Dialecticis nostris. Et quia Demonstratio Personarum tota fermè in laudum cõmemoratione versatur, præter Narrationem aliã ferè orationis partẽ nõ habet, nisi fortè occurrat in vita hominis aliquid laude indignũ, quod vel defendendũ, vel excusandũ est. Perorationẽ quoq; admittit, dum auditores vel ad gratulationẽ, vel ad Dei laudem optimi viri laudibus incitamus. Et quia exempla rudibus non minus conducunt, quàm præcepta, crassiùs in laudando Dauide prædictos hos locos puero quasi digito tangendos ostendam.

Exemplum de laude Personarum, cuiusmodi in epistolam incidere potest.

DAuid Rex Israel, quem tibi, generose Princeps, præ cunctis terrarum regibus & laudandum censeo, & paucis laudare decreui, ex tribu Iuda inter cæteras Israëliticæ gentis trib. generosissima, patre Isai (quẽ & Iesse dicimus) non ignobili Bethlehemiticæ ciuitatis, imò Christianæ generationis principe nat^o est. Quod si parui ducas, & ad laudem viri parũ facere contendas, honesto loco probisq; parentibus satũ esse, quod non tantum locus & genus, quàm propria virtus hominẽ laudare debeat, audi quod parui ducere nõ queas. Siquidẽ ab incunabulis diuinæ religioni destinatus, probè & pudicè educatus probis moribus

erat ad eos animo propensus) secundum patrias & Dei leges tam recte institutus, & diuinis literis eruditus est, ut inter omnes sibi coetaneos secundum non habuerit. Usque adeo vero diuinæ laudis studiosus in primæua ætate, quæ rudis adhuc & pietatis ignara iudicari poterat, fuisse deprehenditur, ut & iam cum adhuc puer oues patris sui in deserto pasceret, psalterio & cythara, quæ mira artis suæ industria ipse cōpingebat, diuinas laudes personaret. Imò tanta pietate emicuit, ut ceteris quam eximijs, despectis fratrib. ipse natus minimus in regem Israelitici populi & prophetam vngere-tur. Eius, præter alia virtutum insignia, adolescē-
 tiam decorabat non modo cum leonib. & ursis pugna & victoria, verum etiam quod cum Goliath Gethæo gyganteæ magnitudinis viro (ne belua dicam) pro patrijs & Dei legibus, gentēq; sua libertati seruanda, non clypeo protectus aut galea, sed firma mentis in Deum fiducia congressus est, & absque lancea & gladio, baleari funda fortissime strauit. Quis dignè enumeret, quam non solum in tranquillis regni negotijs, sed etiā in re bellica ad-
 ministranda & iuste & prudenter se gesserit? quam fortiter Saulis & filij persecutiones, aduersaque omnia tolerauit? quam mansuetè etiam lethales hostes pertulerit? quantoque temperamento rebus etiamnum corpori necessarijs semper & ubique usus est? Vnum si demas adulterium sanguinarium, quod diuina dispensatione admissum

Adole-
scentia:

Iuuenis.

Cōfuta-
tio.

EPISTOLICA

quis dubitat? nempe, ut quātumuis nobis religiosi videamur, nunquā tamen nobis ab humani generis hoste securitatem promittamus, & nihilominus post maxima flagitia, reliquum nobis pœnitentiæ præsidium non diffidamus. Hic tandē post patriam ab allophylorum tyrannide vindicatam, post barbaras nationes sibi cū gloria subiugatas, Senectus. post religionē collapsam in ordnē pulcherrimū restitutam, post amplissimas auri, argenti, æris, & omnium diuitiarum copias pro tēplo domini ædificando coaceruatos, post filium Solomonem in regnum sibi substitutum, in senectute bona secundū scripturam pius, prudens, mēte integra, & plenus in Deum fide, quieuit in pace, non sine ingēti Hierosolimitarum & totius Israeliticæ gentis cōploratione, luctu & plāctu. Sepulchroq; suo mortem Sion cūctis post se Iudæorum regibus sepulchrarū dedicauit, Christumq; suum secundū carnem filium cum eo consurrecturus expectauit.

Mors.

Hoc vel simili modo, cuius ego duntaxat summa locorum capita tetigi, in genere demonstratio Personarum, pro diuersa hominum cōditione, si laudes cuiuspiam epistola postulat, aut breuius, aut prolixius tractare possumus,

Demonstratiuum Factorum.

IN demonstratione Factorum partes orationis (ut antè dictū est) sunt sex. Ordinem non secus atque generaliter mihi traditum est, Narramus breuibus

breuibus, si facti ratio satis auditoribus nō cōstat. Si constat, tātum summariam facti rationem, hoc est, pręcipua narrationis capita verbis paucissimis memoramus, ynde totius causę Propositionē ceu statum elicimus. Proponimus autē cum aliorum factorū laudabilium eiusdem, vel alterius hominis cōparatione, quibus nostrū, quod laudare decreuim⁹, excellētius iudicamus. Cū Propositione (vt docet Cicero) licebit & vti Distributione seu diuisione, qua breuiter auditoribus indicamus, quibus de rebus simus dicturi, aut quibusex locis propositū nostrū roboraturi in Cōfirmatione. Est igitur Factū laudādū ab his Locis Cōfirmationis.

Ab Honesto, sub quo iustū, & piū cōprehēdo.

Ab utili, sub quo necessarium & Iucundum.

A difficili, sub quo Facile pro aduersario.

Honestas virtuti coniūcta est. Quicquid enim vel ipsa virtus est, vel virtuti cognatum est, vel a virtute p̄ficiscitur, vel ad virtutē conducit honestum iudicatur. Nam Ciceroni Honestū diuiditur in rectū & laudabile. Rectum dicitur, quod cum virtute & officio fit. Id Quoq; diuiditur in Prudentiam, Iustitiam, Fortitudinem, & Modestiam, seu Temperantiā. Videndū est itaq; quemadmodum secundū has virtutes non modò Factū in hoc genere, verum etiam res quęlibet laudari possit, aut his cōtrarium vituperari. Laudabile est, quod recte factum cum laude cōmemorationem habet. Quicquid igitur ad rerum appetendarum & fu-

EPISTOLICA

giendarum sanum consiliū pertinet: Quicquid ad veram amicitia, fidem, officium, æquitatem, obedientiam, gratitudinē: Quicquid ad pietatem in Deum, patriam, parentes, liberos & proximos: Quicquid ad seueritatem legum, animaduersionem in facinorosos, remunerationē & defensionem benè merentium attinet: Quicquid ad malorum tolerantiam, longanimitatem, periculum pro religione, patria, parētibus, liberis, amicis aggressionem attinet: Quicquid ad castitatem, sobrietatem, frugalitatē, & rebus in omnibus moderamen attinet, honestum, ipsiq; contrarium in honestum semper iudicamus.

Vtilitas, commoda varia ex facto prouenientia complectitur, quibus vel instantia vel consequentia pericula vitari posse ostendimus. Vtilitatem tamen longè superat Necessitas, si inde argumentum ducatur.

Difficultas ex circumstantijs rei gestæ colligitur, quæ partim Personis, partim Rebus conuenientes hoc versiculo suggeruntur.

Quis, quid, vbi, quib. auxilijs, cur, quomodo, quando.

In confutatione ipsdem locis per contrarium utimur, vt in laudibus: quam aduersarius dixerit stultitiam, nos contrā prudentiā: quam ille fortitudinem, nos seueritatē: quam ille temeritatem, nos fortitudinē: quam ille tenacitatem, nos frugalitatem ostendamus. Et contrā in vituperationibus quam aduersarius dixerit prudentiam, nos con-

trà stultitiem aut inconsiderationem: quam ille
seueritatem, nos sœuitiã: quam ille fortitudinem,
nos temeritatem: quam ille frugalitatem, nos te-
nacitatem ostendamus.

Perorationẽ generaliter suprà declarauimus,
quæ sub hoc genere auditorũ animos post præci-
puorum enumerationem argumentorum, vel ad
gratulandum in prosperis, vel ad cõmiserandum
in aduersis, per amplificationẽ mouemus. Hos lo-
cos paulo copiosius prosecutus sum, quòd no tã-
tum huic generi Demonstratiuo factorum sed e-
tiam rebus laudandis conueniant, & nihilominus
toti generi Deliberatiũo, vt suis in locis patebit.

Exemplum de laude factorum.

INter omnia, quæ vel publicè vel priuatim illu- Proposi-
tio.
strissimus rex David insigniter gessit, nihil est,
quod maiore dignũ laude æstimemus, quã quod
diuini nominis hostẽ Goliath Gethæum vultissi-
mo corpore undiq; armatum virum, puer inermis
singulari cõflictu fortissimè strauit ac vicit. Quod
luce (vt aiunt) clarius erit, cum rei gestæ honesta-
tem vtilitatem, imò extremam necessitatẽ osten-
derimus. Si nõ modò honestũ, sed etiã gloriosum
est pro patria pugnare, profectò pro diui nominis
gloria, pro religione, pro patria tuenda pugnare
multò omniũ gloriosissimũ iudicabimus. Nõ fe- Ab ho-
nesto.
rebat puoq; generosi puer animi clarissimæ gētis
contumelias ab homine spurio, multoq; maximè

EPISTOLICA

diuini nominis execrationes & maledicta ab homine impio intorqueri: sed cōsiderabat prudētissimè, quātum dedecoris & infamiæ sancto Israeliticæ stirpis populo per totū terrarū orbē nominatim inureretur si inter tot regni Israelitici pugnatorum millia, ne quidē vnus reperiretur, qui profanæ gentis obscuro militi posset occurrere.

Ab æquo. Cōsiderabat quoq; æquissimum fore, vt eas corporis sui vires pro gente & patria sua seruāda fortis exerceret, quas læpenero cū leonibus congressus & vrsis quasi per lulum expertus fuerat.

Confutatio. Nec terruit eum antagonistæ vastissimi corporis moles, non lorica humata & ponderosa, nō hasta

capitulum & nudum scutum
trabalis & rigida, non cassis ænea, non clypeus æreus, nō gladius acutus, nō deniq; totius corporis horrida panoplia, sed sola in Deum fide munitus (ne quis ipsum temeritatis arguat) delectis è torrente limpidissimis quinq; lapidibus funda beluæ aggressus fortissimè strauit, proprioq; eius gladio è vagina educto altior insurgens caput ipsi præcidit.

Ab Vtili. Si Vtilitatem spectes, quis commoda Facit dignè recenseat? Regem Saul & optimos quosq; exercitus duces non solū vitæ seruauit, sed etiam gloria illustrauit, exercitum victorē domum remisit, hostibus & vires & animū ademūt, gentē suam totam à sæuissima barbarorum tyrannide vindicauit. Quid commoda memoro, cū fuerit

A Necessario. ipsum factum etiam necessariū? Nisi enim cederetur Goliath, actū erat de Israelitarum republ-

da, de parētibus, de vxoribus, de liberis, de aris & focis, de tota deniq; patria & salute. Quibus non hoc etiam ad laudem rei gestæ meritò pertinere videatur, quod ipse puer gyganteæ magnitudinis virum, ipse inermis, galea, lorica, ocreis, hasta & clypeo vndiq; munitū, ipse inexercitatus, bellatorem ab adolescentia semper in armis versatū, non ex insidijs, nō fraude, non maleficijs, sed palā singulari certamine, funda non modo vicit sed & fortissimè strauit, suoque ipsius gladio caput ei præcidit? Quātò namq; apparet in rebus feliciter agendis maior difficultas, tantò in ijsdem indicatur amplior laudis materia, & gloriosior de tyrāno triumphus. At nequis negotium tam arduum, & in rebus humanis tam inuisum & inauditū temeritatis insimulet, audiat ipsum pugilē non tam suis viribus & pastoralibus armis, quàm firma in Deum fide nixum, diuinoq; zelo armatum cum hoste cōgressum. Sic enim probro & contumelia affectus in ipso cōflictus procinctu respondit antagonistæ. Tu venis ad me cum gladio, hasta, & clypeo: ego autē venio ad te in nomine Domini exercituum, Dei agminū Israel, quib. exprobrasti hodiè, & dabit te dominus in mea manu, percutiam te, & auferam caput tuū à te, & dabo cadauera castrorum Phylistum hodiè volatilibus cœli & bestijs terræ, vt sciat omnis terra, quòd non in gladio, nec in hasta saluat dominus, & reliqua.

Huiusmodi artificio breuius aut prolixius tū

A diffi-
li.

Cōfuta-
tio.

EPISTOLICA

in epistola præcipuè, si factum quodlibet laudandum sit, uti poterimus. Porro in Vituperationibus utemur locis contrarijs, Inhonesto, Inutili, &c. aut certè hos laudum locos neq; pium in contrarium torquebimus. Reliquæ orationis partes, eadē superioribus sunt.

Demonstrativa rerum.

IN rebus laudandis aut vituperandis fermè ijs locis, quib. in factis utimur in cōfirmatione. Reliquæ siquidē orationis partes prorsus iuxta analogiā superioribus in Factis laudandis similes sunt, nisi quòd Narratio in hoc genere rarò locum habeat & propositio, qua loco Narrationis post Exordium utimur, aliarum rerum laudabilium comparatione potissimum fiat. Confirmationis itaque tres sunt loci præcipui, ut in superiori genere:

Honestum, sub quo Iustum, Pium, &c.

Vtile, sub quo Necessarium, & Delectabile.

Facile vel difficile.

Honestas tractatur nō secus, atq; iam dictū est. Item nonnūquam ab ipsius rei antiquitate. Nonnunquam ab ipsis inuentoribus vel authoribus, nonnūquam à mira quadam & celebri nouitate.

Utilitas præcipuè ex circumstantijs colligitur, quemadmodum & Facile vel Difficile: ut supra diximus, & infrà in genere Deliberatiuo dicturum sumus. Loci siquidem huius generis cum Deliberationis plurimū conueniunt.

Exem-

*Exemplum earum rerum, quæ in hominibus
laudari aut vituperari solent.*

Inter omnia, quæ in humanis studijs commen- Proposi-
tio.
dari solent, præcipuam quandam laudem me-
retr Eruditio, quæ nõ solum ignorantia oppro-
brio liberat eum, qui se possidet, verũ etiam mul-
tariam honestat & adiuuat. Hanc enim, & cæteris Ab ho-
nesto.
animantibus præstaret, ab initio mundi nascentis
primò homini, alijsque multis per posteriora
secula ad nostra vsq; tempora diuinitus inditam
non dubitamus. Id siquidem ingenij quod ad di-
uinæ naturæ imaginem homini inditum est, nisi
eruditione præcipuè & virtute excolatur quan-
tulum est quæso, quo à brutis distamus? Cõmu-
niter namq; cum brutis viuimus, mouemur, gra-
dimur, & sensuũ tum exteriorũ, tum interiorum
vfu & voluptate perfruimur, sola aut eruditione
& virtute præstamus, vt pote diuinæ cõsortes na-
turæ. Et si quid fæbulis tribuimus, hæ sunt gemi-
næ, diuinæ originis, virginis, quæ Herculi gene-
roso adolescenti, si se amplecteretur, diuinũ ho-
norem & immortalẽ gloriam pollicebantur. Hæ
tanta inter se cognitione coniunctæ sunt, vt alte-
ra sine altera perpetuò minor videatur, quòd al-
tera semper alterã illustriorem reddat. Imò (si fas
sit dicere) Eruditio virtutis mater est, quòd ex ea
præsertim virtus proficiscatur. Eruditio siquidem
scripturã tũ diuinam, tũ humanã intelligere facit,

Ab vili
& neces-
sario.

A iuuen-
do.

ex qua quicquid vsquā virtutis est, quicquid pietatis est, quicquid diuinæ cognitionis est, hauriri necesse est. Et vt scias, quātum decorat hominem eruditio, quantum obscuret eum literarum ignorantia, exactè considera: nempe quæ reddit hominem omnium appetēdarum & fugiendarum rerum ignarum, virtutis & probitatis nesciū, ignorantem sui ignorantem Dei, & ad brutorum ingenium proxime accedentem. Accedit & hoc ad eruditionis laudes, quod in rebus humanis nihil sit, quod vsq; adeò reipublicæ & priuatæ conducatur, plus dicam, quod in vniuersum magis necessarium sit, quā literarum cognitio. Si tollas è mundo eruditionem, quid erit resp. nisi asinorum stabulum, immò vrsorum & luporum latibulum? si tamen reipub. nomenclaturam mereatur. Quis legibus ignoratis ius dicturus est? Quis defendet infontem? Quis consulet oppressio? Quis medebitur ægrorum corporibus? Et (quod primū dictum oportuit) quis insipiens plebeculæ, doctrina sana, viam salutis demonstrabit? Per eruditionē præterea quisque prudenter administrat rem domesticā, erudit liberos, prouidet rei familiari, acquirit claritatem inter ciues, rebus non vulgaribus præficitur, in rebus arduis sibi consulit, in rebus aduersis consolatur, in rebus quoque prosperis moderatur, & quod omnium iucūdiſſimum est, eiusdem eruditionis contubernio multò suauissimo, etiam cum maximè solus est, vsque perfruitur.

Iuxta

Iuxta hoc exēplum & alia tractāda sunt simpli-
cia themata, earū prācipuē rerū, quæ in homine
vel laudari vel vituperari solēt. Porro in Vitupe-
rationib. contrarijs locis vtemur, vt prādictū est.

De alijs diuersis rebus laudandis.

Sunt & aliæ res variæ, quæ non in homine, sed
in se laudari solent, in quarum laudibus seu vi-
tuperationibus, diuersis pro diuersa earum con-
ditione locis vtemur.

Regiones enim laudamus à regibus earū siue
ducibus, vrbiū in eis frequentia, à celeritate, à
copia annonæ, à tranquillitate rerum, à tuto tran-
situ, &c.

Vrbes laudamus à reipub. administratione, à
religione & literis, à populi frequentia, à ciuium
bellicositate, vrbānitate, cōcordia, ab ædium ma-
gnificentia, à rerum necessariarum facili copia, à
salubritate aëris, à fluminibus allabentibus, à vil-
lis, montibus, fontibus, syluisq; vicinis. Vitupera-
mus à contrarijs.

Aedificia laudamus à situ, à prospectu, à figura,
à magnitudine, ab amplitudine vestibuli, à ma-
gnificentia atrij, à pulchritudine seu multitudine
cubiculorū, conclauiū, tricliniorum penetrarium,
ab hortis adiacentibus. Item à preciositate ligno-
rum, lapidum, variaq; eorum sculptura & ornatu.

Agros laudamus à fertilitate, declarantes quid
ferant, & quantum ferant, item quo ritu colātur.

EPISTOLICA

cuiusmodi cultores habeant, item à planitie, seu montositate vtili & amœna.

Flumina laudamus à ortu, à colore, cursu, à amplitudine, à locis, quos præerfluunt, & quos influunt: à genere piscium, nauigiorum, ratiarum & cæteris vsibus, ab agris, syluis, memoribus, quæ irrigantur.

Fontes laudamus à perpetua & abundanti scaturigine, ab aquæ dulcedine & salubritate, item si quid memorabile aut prodigiosum habent.

Montes laudamus à radicibus, ab altitudine verticis, à vini, frumenti, & aliarum rerum feracitate, item si quid nouum, prodigiosum, aut prodigiosum in se continent.

Sic alias res quaslibet, consideratis earum circumstantiis, laudare aut vituperare poterimus. Exempla apud Poetas, oratores, historicos, & alios authores obseruanda sunt: nobis sufficiat locos aliquot præscripsisse.

De Epistola demonstratiua.

Personarum.

TAmetsi prius dictum est, per se quidem epistolam Demonstratiuam raram esse, si quæ tamen eius præcepta (quod & ipsa nonnunquam incidere solet) exigat, sciat eam in tres partes diuidendam, modo persona laudanda sit. Quarum

- I Prima captabit beneuolentiâ, aut à persona eius laudanda quæ scribimus, quasi iusserit is vel postulauerit: aut à persona eius, de quo scribimus, quod

lis sit videlicet. cuius laudes meritò declarentur:
aut præcipuè ab officio personæ nostræ, quo ami-
cum illaudatum præterire non debeamus. Secun- 2
da explicabit laudes amici vsque ad præsentem
eius ætatem, nisi clauferit diem nouissimū. A na-
talib. A puericia, &c. vt in demonstratiuo perso-
narum dictum est. Possumus tamen omiſſis illis
locis aliquem laudare ab insigni aliqua virtute,
ab eruditione, à re fortiter gesta, prout epistolaris
aut quantitas, aut qualitas postulauerit, ratione
suggererit. In Tertia dicemus nos non assentatio 3
nis, sed amicitia & veritatis declarandæ gratia
paucula de multis viri laudibus dixisse, nec ob
singularem laudati amicitiam, aut eius, qui scribi
voluit, reuerentiam omninò filere potuisse. Mo-
nendo etiam si commodum sit ad effectum ami-
citia, fauoris, imitationis, largitatis, &c.

*Huius Præceptionis exem-
plaris epistola.*

U m sciam te, vir ornatissime, excellētissimo- 1
rū laudibus non immerito delectari, & Cor-
nelij mei eruditio, mores & cōuersatio tales sint,
vt etiā externos ad sui cōtēplationē alliciant, non
possum propter singularem, quam mecū habuit, fa-
miliaritatē & amicā consuetudinē quin (tametsi
laudator elinguis sum) in laudes eius prorūpam,
præsertim cum tu de huius viri moribus testimo-
niū quæras. Sciens prætereo natalium eius splen-

EPISTOLICA

dorem, benè educatam infantiam & pueritiā optimis & præcipuè literarum studijs exercitam adolescentiam, oris, & pectoris, & omnium totius corporis membrorum venustatem, vt quæ sapientibus plerunq; contemptui habentur, ea tantum paucis celebrabo, quæ sapientibus nō minus, quā insipientibus merito laudari debēt, & quæ ne Mōmus quidē reprehendere queat. Tanta est in hoc viro (si philosophiam & rerum tum diuinarum tum humanarum cognitionem spectes) eruditio vt ætas hæc nostra secundū non habeat. Si more quoq; spectes & omnem vitæ eius conuersationem, Catones, Scipiones, Curios videre te putes. Quis dignè efferat, quā prudēter pro sua ætate administrauerit rēpub. quā fortiter nostræ tempestatis (quā prōh dolor calamitosam deploramus) aduersa pertulerit, quā in iudicio seuerus & incorruptus, quā in causis prætorij perorāns splendidus & ἐπαγωγος? Quid attinet eum in rebus quoque priuatis laudare, cum vel pueri casti eius coniugē, uerecundos & eruditos liberos, totam deniq; familiam sobriā, benè moratā & ordinatā iusto præconio prædicēt? Et vt summam multa perstringam, talis & tantus est, vt ad maxima quælibet administranda (si velis) sine rubore promoueas. Nolo in præsentia nimis viri laudibus immorari, ne aut epistolę videar modū excedere, aut assentationis alicui notā incurrere. Cum dabitur ocium, euidentius aut particularius singula

laus

Sominis

exibitantur ab omnibus vsq; adeò, vt nonnunquã
 è republica tanquã sordidũ & inutile genus ho-
 minum explodantur. Desidebis præterea tanquã ³ Ab incò-
 nullius præcij sedetarius totis diebus, quasi in cò-
 clavi & pultrino reclusus, absq; rerum varietate,
 absq; hominum frequẽtia, absq; externarum re-
 rum solatio mœrore & squallore confectus, vix
 duro & mucido pane refectus. Et cum toto cor-
 pore fatigato sub ipsam profundam noctẽ opus
 remiseris, vix tantum corradēs lucelli & emolu-
 menti, quantum corporis tui alimento sufficiat.
 Interim alẽda est vxor, alendi liberi. Dispeream,
 si non intra quinquennium (nisi fortassis furto, de
 quo plerunq; solet hoc hominũ genus suspectum
 esse quæstum auxeris) ad extremam redigaris in-
 opiam, inediaque tabescens, miserẽ vitam finias.
 Quapropter si meo consilio acquiescas, frater
 hanc sordidam & illiberalem, hanc inutilem & ⁴ Epilogus
 incommodam textoriam, & fulloniam auersabe-
 ris, etsi nõ bonarum literarum studijs, saltem alijs
 te quæstui & honesto operi applicabis, quibus
 non modò tibi, sed & liberis tuis consulas. Vale.

De epistola exhortatoria.

Exhortatorium genus epistolarũ simul & Mo-
 nitorium proximum Suasorio locum sibi vè-
 dicat, quo nõ suadendo (vt suprà) in rebus ambi-
 guis amico consulimus, sed vel incertis ad alacri-
 tatem incitamus, vel errantem inducimus. Aliud

D

EPISTOLICA

dorem, benè educatam infantiam & pueritiā optimis & præcipuè literarum studijs exercitam adolescentiam, oris, & pectoris, & omnium totius corporis membrorum venustatem, vt quæ sapientibus plerunq; contemptui habentur, ea tantum paucis celebrabo, quæ sapientibus nō minus, quā insipientibus merito laudari debēt, & quæ ne Momus quidē reprehendere queat. Tanta est in hoc viro (si philosophiam & rerum tum diuinarum, tum humanarum cognitionem spectes) eruditio, vt ætas hæc nostra secundū non habeat. Si mores quoq; spectes & omnem vitæ eius conuersationem, Catones, Scipiones, Curios videre te putes. Quis dignè efferat, quā prudēter pro sua ætate administrauerit rēpub. quā fortiter nostræ tempestatis (quā prōh dolor calamitosam deploramus) aduersa pertulerit, quā in iudicio seuerus & incorruptus, quā in causis prætorij perorandis splendidus & ἐπὶ ἀγαθῶν? Quid attinet eum in rebus quoque priuatis laudare, cum vel pueri casti eius coniugē, uerecundos & eruditos liberos, totam deniq; familiam sobriā, benè moratā & ordinatā iusto præconio prædicēt? Et vt summam multa perstringam, talis & tantus est, vt ad maxima quælibet administranda (si velis) sine rubore promoueas. Nolo in præsentia nimis viri laudibus immorari, ne aut epistolę videar modū excedere, aut assentationis alicui notā incurrere. Cum dabitur ocium, euidentius aut particularius singula tibi

exibitantur ab omnibus vsq; adeò, vt nonnunquã
 è republica tanquã sordidũ & inutile genus ho-
 minum explodantur. Desidebis prætereà tanquã ³ Ab incò-
 nullius præcij sedetarius totis diebus, quasi in cò-
 clauis & pistrino reclusus, absq; rerum varietate,
 absq; hominum frequẽtia, absq; externarum re-
 rum solatio mœrore & squallore confectus, vix
 duro & mucido pane refectus. Et cum toto cor-
 pore fatigato sub ipsam profundam noctẽ opus
 remiseris, vix tantum corradēs lucelli & emolu-
 menti, quantum corporis tui alimento sufficiat.
 Interim alēda est vxor, alendi liberi. Dispeream,
 si non intra quinquennium (nisi fortassis furto, de
 quo plerunq; solet hoc hominũ genus suspectum
 esse quæstum auxeris) ad extremam redigaris in-
 opiam, inediaque tabescens, miserẽ vitam finias.
 Quapropter si meo consilio acquiescas, frater
 hanc sordidam & illiberalem, hanc inutilem & ⁴ Epilogus
 incommodam textoriam, & fulloniam auersabe-
 ris, etsi nõ bonarum literarum studijs, saltem alij
 te quæstui & honesto operi applicabis, quibus
 non modò tibi, sed & liberis tuis consulas. Vale.

De epistola exhortatoria.

Exhortatorium genus epistolarũ simul & Mo-
 nitorium proximum Suasorio locum sibi vè-
 dicat, quo nõ suadendo (vt suprà) in rebus ambi-
 guis amico consulimus, sed vel incertis ad alacri-
 tatem incitamus, vel errantem inducimus. Aliud

D

liquidem suadere, aliud hortari est. Hoc epistolarum genus etsi non secus, atq; Suasorium quinque partibus constat, in tertia tamen (quia non tam argumentis, quàm affectibus agitur) his sequentibus locis proponendis, affectibus utendum est.

A laude Personæ exhortandæ vel mouendæ.

A laude Rei, ad quā fit exhortatio vel monitio.

A spe præmiorum de re absoluta.

A metu incommodorum, si res non sortiatur felicem exitum.

Ab amore, commiseratione, & expectatione necessariorum.

Ab odio, æmulatione & expectatione aduersariorum.

Ab exemplis vetustis, alienis, & domesticis.

Ab obtestatione, quæ in Epilogo seu in quinta parte per hos locos fieri non potest.

Ex quibus, & si nō omnes, præcipui tamē pro mouendis in exhortatione eius, ad quem scribitur affectibus, assumendi sunt: quibus nihilominus in genere Deliberatorio adhibito iudicio uti ualebimus, & pari ratione Increpatorio.

Paradeigma seu Exemplum.

Exordiū. **Q**Uod bonarum literarum studia denuō ampueris, non possum tibi non gratulari, iucundissime Hieronyme, maximè quod nostris literis nostroque consilio plus, quàm parentum & amicorum tuorum conatibus tribuisse videris. Ajunt

te siquidem relicta agricultura ad Idus Februa-
 rias rursus ingenij excolendi grata Louanium
 concessisse, tametsi a priori animo, quàm nonnulli
 velint. Colligunt enim ex hac animi tui agritu-
 dine nascituram tibi socordiam, & bonarum li-
 terarum studia, ad lætam frugem non perfluentu-
 ra. Quod licet mihi nemo facile persuadeat, qui
 sciã te semper magis freno, quàm calcaribus in-
 diguisse, tamen pro veteri nostra imò hæcenus
 non interrupta amicitia non possum, quin ad ea-
 dem te literarum studia cohortari satagam. Ab-
 sit, absit, mi Hieronymè, vt prioribus illis incom-
 parabilibus rei literariæ exercitijs posteriora nõ
 respondeant. Tantus natalium tuorum splendor,
 tam proba educata infantia & pueritia, tantum
 ingenij acumen, aliò te, quàm ad socordiam vo-
 cant. Extimulent te quæso spes præmiorum, am-
 plissimæ, honores, diuitiæ, voluptates, rerum om-
 nium diuinarum humanarumque cognitio, & (si
 plus cupis) nominis immortalis gloria, quibus
 semel omnibus te frustrari continget, si ad me-
 tam destinatam nõ peruenias, & ignominia, ino-
 pia, infelicitate, rerum omnium ignorantia & de-
 decore afficeris. Moueat te parentum amor,
 proximorum affectus, amicorum et affiniũ cha-
 ritas, quos vna non solum immensis doloribus, &
 irremediabilibus, adeoq; miserãdis lacrymis affi-
 ci, verumetiam magnarum de te rerum expecta-
 tione frustrari continget, si in medio (quod aiunt)

2
 Narra-
 tio cum
 Propo.

3
 Laus per-
 sonæ.

Spes præ-
 miorum,
 & metus.

Amor.

Odium.

Ab ex-
emplis.

4
Confu-
sio.

curſu defeceris. Scis enim omniũ in te non modò
cognatorum, ſed etiam ciuium tuorũ oculos cõ-
iectos, & animos ſuſpenſos, nec niſi eximiũ quid-
dam ſibi & patriæ de tua eruditione pollicentur,
glorioſumq; de aduerſarijs tuis triumphũ expe-
ctant. Et cõtrà, quis tibi plenè ſuggerat inuiden-
tiæ emulationẽ, quæ te anteuertere nituntur, & o-
dium, quo te ante finẽ deſtinatũ ſperant defectu-
rum? Quos ſi de te (quod omẽ Deus auertat) tri-
umphare contigerit, quanta illis tanquã de rapta
præda exultatio? quãta nobis inſultatio? quanta
illis gloria? quãta nobis ignominia? Et ego equi-
dẽ, & tui omnes parebimus vulgi ludibrio & ſem-
piterno opprobrio. Poſſem tibi exempla veterum
proponere, qui nullum ſubterfugẽ laborẽ, nul-
lam irriſionẽ, nullam vel durã ſeruitutẽ, qui phi-
loſophiã apprehenderant, ſi non recentia, imò ſi
nò domeſtica in promptu ſint, & ad animum tuũ
extimulandum accommodatiſſima. An non auus
tuus, an non auunculus tuus (vt reliquos ſileam)
relictã patria, relictis rebus priuatis, omnem Fra-
ciam, omnem Italiam, omnẽ Græciam non ſine
magnis incommodis peragrantes, poſt magnam
eruditionẽ immortale ſibi nomen adepti ſunt? &
cũ ipſi priuũ rerum inopes eſſent, tibi & po-
ſteris diuitias & gloriam ſua eruditione pepere-
runt? Magnum ſi fortè cauſeris laborem, præmi-
um opponam immortale. Certè (vt quidem ait)
ſpēs præmij minuit vim flagelli. Nec tamen tam
ignauum

ignauū te cēseo, vt parui incommodi, quod sub-
inde obeundum est, horrore frangaris, qui maxi-
mas hactenus ærumas fortissimè pestuleris, sed
ante adeptam victoriam non possum non timere
etiam tutissima. Oro te igitur, in Hieronymè, &
obtestor per natalium tuorum splendorem, per
eximiam tuam indolem, per parentum & ami-
corum amorem, & omnium nostrum amplissi-
mam de te expectationem, ne quo subrepente
veterno fractus in stadio deficias, neque fatige-
ris, donec propositi certaminis βασιλεύς accipias.
Vale.

5
Epilo-
gus.

In monitoria quoq; epistola siue amicum de
vitio castigamus, siue quid agendum sit acriter
admonemus, eadem ferè procedendi ratione uti-
mur, & affectibus mouēdis vt plurimū studemus.
Amāt autē huiusmodi epistolarum genera acré
& concitatā dicēdi rationem, maximè sicubi af-
fectibus mouendis insistimus, id quod nō minus
quoque in orationibus obseruandum est.

De Epistola Petitoria.

Petitoria epistolæ, qua ab amico aliquid po-
stulamus, creberrimus vsus est: quapropter e-
ius componēde artificio summo opere studendum
est. Partes eius sunt quinque.

In prima captatur, si necesse vel opportunum
sit, beneuolentia: secundum artificium generis
Demonstratiui.

- 2 In secunda, post Narrationem proponendum est simpliciter quod petitur.
- 3 In Tertia, Petitionem ipsam Possibilem, Honestam, & Iustā declarabimus. Hæc enim præcipue (teste Scruio) in petitione ostendenda sunt, vna cum gratias agendi modo, & remuneratione.
- 4 In quarta Modum præstandi, (si argumentum possidet) præscribemus.
- 5 In quinta, Gratitude & Remunerationem addidemus. In deprecationibus quoque poenarū hæc partes locum habēt, nisi quod Loci Status assumptiui nō parum cum his commune habēt; de quo in genere Iudiciali dicemus.

Paradeigma.

I
Capta-
tur bene-
uolētia.
Narratio

2
cū Prop.

Expertus nō rarō clementiā & benignitatem tuam, pater optime, mea quoque erga te pietate & in bonis literis tibi nō ingrata diligentia fretus, paulula abs te petiturus aduenio, quæ pro tuo in me paterno affectu te mihi non negaturū confido. Traiecti adolescens quidam literis valedicturus, libros quosdā tum Græcos, tum Latinos Homeri videlicet & Vergilij, cū optimis cōmentarijs, opera paruo admodum (vt pote pecuniari indigus) venundare cupit. Et cum iam iamq; eosdem mihi non solū vtilēs, verumetiam multo necessarios fore considerem, oro paternitatē tuā vt ad coemptionē eorundem sex aureos Caroli nos ad me mittas. Id q̄ tibi non modò possibile

nempe

nempe, qui (laus superis) sexcentos, si res postula-
ret, absq; magno rerum tuarum dispendio mitte-
re posses, verum etiam honestum, æquum & lau-
dabile erit, & vtrique nostrum vtilissimum. Quis
enim non laudet parētis pro filij honestissimis li-
terarij studijs iusta & liberalia impēdia? sin in re-
bus liberorum ludicris laudatur nonnunquā pa-
tris largitas & liberalitas, quāto magis in serijs &
necessarijs? Cōmodabis prētereā plurimum meis
studijs, quæ nouisti sine libris proficere nō posse.
Cōmodabis nō minus tibi ipsi, qui duplo pluri-
si noui essent eosdem redimeres. Vt interim file-
am, quod cum incredibili me primū voluptate
affeceris, etiā ipse non parū in filio oblectabe-
ris, & quod arctiori me tibi amore deuinxeris, &
acrioribus literarum studijs obligaueris. Et ne
solicitus sis, cui propter tabellariorum fraudem
& infidelitatem pecuniam tutō committas, si (ut
confido) te precibus in meam sententiam perdu-
xerim, numerabis eam prāceptorī meo istuc pro-
pediē profecturo trāsferendam, qui & hac ea-
dem tibi pro me suis verbis exponet, & quicquid
dederis in usum meum, plena fide suscipiet &
transferet. Cū igitur, mi pater, nihil esse putem,
quod sobria huic petitioni meæ tanquam impro-
bæ, importunæ, aut vanæ obijcias, te etiam atque
etiam oro, ne frusteris me spe mea, sed paternum
in me animū & affectū denuō me sinas experiri.
Quod ad me attinet, inuenies me in re literaria

Honestū

N

Ab vili
& incu-
do.

for

4

4

5

7

8

9

solito alacriorem, in rerum usu corporalium moderatorem, & ad omnia, quæ volueris usq; paratissimum. Vale.

De epistola consolatoria.

Consolatoria epistola est, qua amicum in rebus aduersis contristatum consolamur. Partes sunt quinque.

1 In prima, beneuolentiam captamus, aut per insinuationem à prudentia consolandi, aut ab officio nostro, &c.

2 In Secunda, Narramus breuiter infortunium eius, & proponimus non dolendum, aut non usq; adeò dolendum, &c.

3 In Tertia, pro diuersa desolati aut doloris conditione aut procedimus secundum locos deliberatiuos, probantes neq; satis honestum, neq; satis piū, neq; satis iustum, neq; utilem esse dolorem, &c. aut secundum locos præscriptos in exhortationibus studemus vel blandiendo, vel increpando mouēdis affectibus, aut alijs argumentis ex philosophia seu scriptura sacra de promptis utimur, &c.

4 5 In Quarta, Confutamus. Quinta nota est.

Exemplum seu Paradeigma.

Exordiū.

Si homini, præsertim Christiano præcipitur gaudere cum gaudentibus, & flere cum flentibus, alterumq; alterius onera portare, improbus sim pfecto & amici nomine prorsus indignus, si amico dolenti

dolenti non condoleam: nihilominus, si vulnere
 quouis modo mederi possim medicamentū sub-
 traham. Quāquam non dubito pro tua eruditio-
 ne, prudētia, mentisq; cōstantia plus animo te vi-
 gere, quam corpore doleas, certoq; noui te longē
 melius tibi mederi posse siue cōsulere, malo tamē
 abs te ob inscitiam rideri, quā vel ignauia, vel
 a seipso insimulari, præsertim quod subinde non
 minus lenire volentis, ac medentis manus admit-
 tatur. Vulgo ferūt patrē tuum senem prouectaq;
 ætatis, virum optimū mēte integra, omnibus ec-
 clesiasticis munitum sacramētis, inter liberorum
 manus diē clausisse extremum, omnibusq; huius
 vitæ ærumnis ereptum ad requiem æternam cō-
 migrasse. Et cum cæteri moderatiūs id ferant, te
 vnum post mensurū luctum, neglecta re familia-
 ri, neglectis Musis, neglectis omnibus, nullā omni-
 no consolationē admittere. Reuera cum in cæte-
 ris omnib. mi cognate te facile superes, in hac vna
 te parte negligere videris. Non enim mi frater,
 (quandoquidē communiter mecum Deum patrē
 appellitas) nō est inquā hæc tua secundum Deum
 tristitia, quæ salutem verū seculi, quæ mortem
 operatur, vt Paulus in Corinthijs rectē distinxit.
 Et idcirco si mihi, imò scripturæ & rationibus au-
 scultes, ipsam tametsi non penitus tollas, paululū
 mitigabis. An non Christianus es? An nō cōmuni
 spe resurrectionis nobiscum viuis? Quid ergo nō
 succurrit tibi eiusdem Pauli sententia? Nolo vos

Insinua-
tio.

2

Narra-
tio.

Proposi-
tio.

ignorare de dormientibus, ut non contristemini, sicut
 ceteri, qui spem non habent, & reliqua, quibus re-
 surrectorum ordinem praescribit. Quid? non suc-
 currit tibi sapientum omnium facile princeps post
 Salomonem filius Sirac? Modicum, inquit, plora
 super mortuo, quoniam requieuit. Et si quidem na-
 turam exuere non potes, mente tamen & spiritu
 eius impetus imperandus est. Dicis parentem opti-
 mum te amisisse, at tanto minus tibi dolendum est.
 Nam si tuus in facinorosis actibus vitam finisset,
 posterisue stultitiae & yelaniae suae vestigia reli-
 quisset, habeas fortassis quod luctus vehementiores
 praetexas: iam nihil est quod excuses, ut non & hoc
 merito reprehendam, quod amisisse dicis, quem in
 Christo vivere credis, quem resurrecturum speras,
 quem consortem gloriae futurum non ambigis. An
 prudens agricola id fructu, quod seminat, quod
 occidit, quod sarrit, perisse arbitratur, quod ad y-
 beres fructus reuicturum non dubitat? Certè nec
 caro viuificatur, nisi prius moriatur. Seminatur
 in corruptione, resurget in gloria. Dic mihi qui
 tantopere plangis mortuum senem, quid est, quod te
 mouet ad lachrymas? An quod mortuus est? An
 non in hoc natus est, ut tandem moretur? An non
 iam nati statim desinimus esse? Cur igitur non plo-
 rabas, cum primum nosse eum coepisti? At iam oculis
 mihi substractus est, inquit. An non perpetuos de-
 cē annos procul a patre, procul a patria, in diuersis
 academijs mecum versatus es? Quin tu plorabas
 oculis

oculis subtractū? Forte denuò visurum sperabas. Est, nonne & nunc eundem nō decrepitum, nō merosum, non veternosum, sed alacere, lætum, & immortalem in gloria visurum te speras? Tangat te cōmunis mortalitas, & define cū fato seu poti⁹ cū natura & Deo pugnare. Moueat te honestatis ratio, & cōsidera quā turpe sit homini docto & prudenti eum immoderatus lugere, quem reuocare non potes, quin & si possis ipse nō cupias. Si qua pietate moueris in parentē, vel lachrymis indicare videris, aut doles ex ærumna trāsisse ad requiē, aut certē ex requie ad ærumnā redire desideras. An nō utrūq; à pietate lōge alienū? Nonne pietatē in impietatem conuertis? Deniq; patri nō cōmodas, tibi incōmodas, cōiugi, liberis, & omnibus qui te amāt molestus es, omnesq; mœroribus afficis. Tibi à fletu cessandū est, si nos omnes lachrymis, quibus te iustius, quā tu parentē, plāgimus, moderari desideras. Amodō ne sinas nos quēso maleuolorum exponi ludibrio, qui tuas lachrymas tāquā muliebriter profusas ridēt. Vale, mi cognate, & si qua tibi est æternæ felicitatis expectatio, si quis mentis vsus, si qua honestatis, pietatis, & utilitatis ratio, quæ tamen omnia in te sūma nō ambigo, longius pelle abs te hāc immoderata tristitiā, quæ non solum corporis, verum etiam mentis robur attenuat. Iterum vale, & fac sentiam tibi exhortationem meam vel modicum contulisse, luctuiq; tuo modū quendā addidisse.

Honest-
umCōsura-
tio.

Videre licet in hoc paradeigmatē, quod nō parum Consolatoria epistola cum Exhortatoria aut Monitoria cōueniat, adeoq; non admodū dispari artificio gaudeat, & concitatū dicēdi genus, quod per cōmata potissimū fieri consuevit, desideret.

De Epistola conciliatoria.

Epistola conciliatoria, qua nobis amicitia alterius conciliamus, continebit tres partes.

1. In Prima virtutes & dotes eius, ad quem scribimus, quibus nos in sui amorē, & ad ambiendā eius amicitiam prouocauit, quantam fieri potest, citra adulationem enarrabimus.

2. In Secunda, amicorum eius catalogo ascribi verecundē & modestē postulabimus.

3. In Tertia, siquid sit, quod illum ad amandum nos prouocare possit, citra arrogantia modestissime exponentes, omnem nostram operam, integritatem, & fidem offeremus.

Exemplum seu paradeigma.

Nescio vit ornatissime, quo pacto nōnulli virtute, ingenio, & doctrina excellentes quosdā vsq; adeo in amorem sui & admirationē rapiant, vt nō sinant eos quiescere, donec sese (quātalibet locorum intercapedine separati sint) illis aliquatenus adiungāt. Oblatae sunt mihi lucubrationes tuæ, legi carmina tua, & (citra assentationem dictum existima) nihil nostræ tempestatis mihi cōtigit.

tigit videre doctius, nihil venustius. Audiui mansuetudinem tuam, modestiam, comitatē, candorem, reliquas animi tui pulcherrimas dotes & ingenij ornamenta, & me herculè nō possum, quin vltro me tametsi impudentius, ingerā. Oro te igitur, vt me quoq; (licet inutilem amatorem, licet ignarum, licet incognitum) amicorū tuorū albo adnotare digneris, vt istic habeam te vel vnum, qui cum familiariter subindē & iucundē disputē. Non ausim tibi promittere in me plurimam eruditionem, cumulum virtutum, & amplas ingenij mei dotes, quas nec ipse profectō in me deprehēdo, verūm sincerum amorē, fidem integram, & mutuam beneuolentiam fidenter offero, habebis me siquidē tui semper absque simulatione amantissimum, cui tutō omnia cōmittas, & qui tibi nō secus, ac sibi commodare studebit. Vale, vir ornatissime, & te (honestē dici possit) perditē amantem redama. Vale ex Traiecto, 16. Kalendas Augusti. Anno. 1543.

Tertia quoque pars huius generis non inſcitè poteſt ſecundum occupare locum, vt ſecunda, ſit vltima, quemadmodum quiſq; ſtudioſorum citra præceptum & abſq; paradeigmatate facile aduertit. Studemus enim, ſicubi poſſumus. breuitati.

Possent & alia quædam epistolarū genera sub genere Deliberatiuo cōprehēsa subnecti, verūm cū videantur manifestè ad præcedentia reduci posse, breuitati studētes, ad ea, quę sub genere Iu-

diciali militant, transeamus.

De genere iudicali & Statibus eius.

Genus iudiciale, quo accusamus aut defendimus & quod rhetoribus coram iudicibus olim tractari consuevit, hic paulò fufius explicandum est quàm supra monuimus. Huius enim describunt rhetores status tres: Coniecturalem videlicet, Iuridicalem, & Legitimum, sine quorum differentiatione & diiudicio nihil certi de locis huius generis præscribere possumus. Singulorum enim statum proprium sunt loci. Tametsi enim in duobus supra positis causarum generibus singula themata, ab oratore tractanda proprium suum statum, id est, certum aliquem scopum habent, in locis tamen assignandis ferè nulla est diuersitas: hic autem scias in quo statu tractandum sit thema, siue orationem habeas siue epistolam scribas, quibus locis utaris.

Est autem status (ne imprudens omisisse videar) caput causæ seu quæstionis summariū & generale, ad quod orator omnia confert argumenta, & auditores præcipuè spectant. Nascitur autem ex triplici quæstione, videlicet, an sit factum quod alicui obijcitur, quale sit, & quid, ut patebit.

De statu coniecturali, & locis eius.

Status coniecturalis, quem & inficiale dicunt, nascitur ex quæstione. An sit. In eo siquidē coniecturis seu temerarijs (ut Græci dicunt) agitur,

Georgius B. in Libr. possidet

anis, de quo suspicio est, scelus admiserit.

Huius status 2. sunt } Voluntas, qua voluisse
loci generales. } verisimiliter ostenditur.
Facultas, qua commodè
potuit.

A qualitate personæ accusati,
videlicet à Natione, Patria,
Voluntas rei in- Natalibus, Ingenio, Moribus
uestigatur. Studio, & cæteris personarum
circumstantijs, de quibus in
Dialecticis nostris lib. 5.

Hi pariter Accu A causa, qua facinus suscep-
santi: & Defen- rit, vt si affectu iræ, odij, vel a-
denti conveniūt uaritiæ impulsus, aut spe com-
in Cõfirmatio- modorum, vel timore incom-
ne. modorū inductus ostendatur.

Ex viribus, Auxilijs, instrumentis,
Loco, Tempore, & cæteris rerum cir-
cumstantijs, de quibus item in Diale-
cticis nostris.

Facultas inuesti- Ex Signis tum antecedentibus, hoc
gatur. est, per verba aut facta, quæ facinus
præcesserunt, tum Consequentibus,
quæ facinus secuta sunt.

Quoniam autem Signa, si manifesta sunt, maximè
verisimilitudinem prætendunt, adduntur, Defen-
denti præter prædictos, quos cum Accusante cõ-

munes habet alij duo loci sequētes, quibus signum
diluui seu refelli possunt.

Loci 2. Defensoris tan-
tum, scilicet,

Absolutio, qua doce-
signum bono animo
accidere potuisse, aut
citra dolum malum.

Inuersio, qua doce-
signum non cōtra, se-
pro reo adduci. Addi-

Inficiationem.

Cæterum (ne quis id imprudenter omissum cau-
setur) non modò in hoc statu Coniecturali, ve-
rum etiam in duobus sequentibus tot partes ora-
tionis sunt, quot in superioribus duobus generi-
bus: nempe, Exordium, Narratio cum Proposi-
tione: Breuibz siquidem exponemus factum, de
quo est controuersia, & statum ex narratione eli-
citum proponemus. Cōfirmatio, quæ in hoc statu
præcedentibus locis, Confutatio, quæ constat, &
Peroratio seu Epilogus, mouens ad affectum ve-
iræ, vel clementiæ, &c. ipsos iudices.

De statu iuridicali.

STatus Iuridicalis, qui & Qualitatis & Nego-
cialis dicitur, est, cum iam non coniecturis a-
gitur, quia de facto constat, sed an iure an iniuri-
factum sit, disceptatur. Nascitur enim hic status

ex quaestione (vt dictum est quale sit. Partes orationis sunt eadem cum superioribus. Loci autem Confirmationis diuersi sunt, prout hic status duplex est. Nam alius est Absolutus, quo simpliciter aliquid defendimus: alius est assumptiuus, cū rebus extraneis nō tam ad defendendum, quam ad excusandum vel mitigandum vtimur, quod causa per se inualida est, nec defensionem admittit.

(Natura, hoc est, ius naturale.

Lex, id est, ius scriptum.

Consuetudo patriæ, si bona sit & probata.

Loci status Absoluti sunt sex aut septem.

AEquum & bonum siue ἐπιείκεια, qua pro sane mentis iudicio quod æquū & decens est iudicamus.

Pactum cum aduersario.

Iudicatum, vel simile à iudice pronunciatum.

Loci status Assumptiuui sūt tres, vid. criminis.

(Translatio, cū reus dicit indignitate & turpitudine alicuius facti se ductum ad crimen.

Remotio, cū in alios reijcit, qui iusserunt, suaserunt, fefellerunt &c.

Cōcessio, quæ continet Purgationem, & Deprecationem poenæ.

EPISTOLICA

Purgatio est, dum fatetur se quidem peccasse, verum non studio, sed per imprudentiam aut casum. Deprecatio autem est, qua implorat misericordiam iudicis: præsertim dum alij loci non suffragantur, per laudes, per ostentationes, per exempla. &c.

Addunt nonnulli Cõparationem, qua ex duobus malis & alterutro fieri necessario, id admississe nos dicimus, quod tollerabilius iudicauimus.

De statu Legitimo, seu Legitima constitutione.

STatus Legitimus seu legitima constitutio, qui & Definitiuus dicitur, ex quæstione nascitur, Quid sit: cū videlicet generali propositione statuimus, quid velimus: aut iudicemus de facto.

Speculat autem maximè ad scholas & doctõrũ disputationes, & in epistolas præsertim familiares rarenter incidit. Tractatur autem præcipue locis Dialecticis in Confirmatione.

Definitio, qua definitio vocabulo res controuersa cum ea conuenire vel non conuenire ostenditur, per genus, differentiam, causas, effecta, &c.

Αντινομία, id est Contrarietas legum, qua pro ratione facti accusandi vel defendendi alteram inter

interpretabimur, vel abrogatam docebimus, & alteram seruabimus.

Scriptum & sententia, hoc statu obscuriorem scripturæ sacræ vel profanæ locum interpretamur, ne *διαβολία*, hoc est, sententiæ contrarius videatur.

Ambiguum, in hoc vocem aliquius legis aut scripturæ ambiguae significationis: secundum alios scripturæ aut legum locos congruè interpretamur.

Huius Satus
Legitimi 6.
sunt partes.

Ratiocinatio, qua casus nulla lege determinatus ad similem lege cautum refertur, & secundum eum determinatur, aut iudicatur.

Translatio, cum reus vititur exceptione, ostendens se non debere vel ab hoc actore, vel coram hoc in die, vel hoc tempore, vel hoc loco, vel hac lege accusari.

In hoc quoque statu partes orationis totidem, quot in superioribus numerantur, Exordiū, Narratio. &c.

Hæc paucis de generis Iudicialis statibus & eorum locis perstrinximus, nunc ad aliquot epistolica exempla transeamus.

EPISTOLICA

De Epistola criminatoria, seu accusatoria, in statu Coniecturali.

Occurrit meritò primo loco sub hoc genere
causarum Iudiciali Epistola Criminatoria
vel Accusatoria in statu cōiecturali, qua aliquem
coram amico vel inimico accusamus, & his par-
tibus, forma, & ordine constituitur.

1 Primum, ordiri licet a cōquestione, vel excla-
matione, qua nostrum exaggeramus dolorē, aut
criminis atrocitatem.

2 Secundum, rem ipsam verisimiliter narrabi-
mus breuiter argumentorum semina admiscen-
tes, aliquem tādē criminis authorem verisimi-
liter proponentes.

3 Tertium, probabilibus argumentis rem doce-
bimus, prædictis coniecturarum locis vtentes.

4 Quartum, malorum quodam Epilogo aduer-
sarium obruemus, hortantes amicum, vt vel sibi
ab illo caueat, vel in illum animaduertat, vel no-
stræ calamitati quouis modo subueniat.

Paradeigma in statu Coniecturali.

Nescio quibus ibi verbis amice integerrime,
infelicitatē meam ex æquo deplem. Tanta
me semel diuersarum rerum oppressit calamitas,
vt cogar tibi (tametsi non libenter faciam) Cor-
nelium illum criminis insimulare; quē mihi quō-
dam tantopere studuisti commendare, vt tua cō-
solatione

solatione suffultus, in ipso infortunio non prorsus
animum despondeā. Audi Tragœdiam. In capite
huius sacratissimę quadragesimę, cum post cura-
tum (vt fieri solet in Carniualibus) aliquanto lau-
tiũs & liberiũs cutem, tota ferẽ familia subintem-
pestæ noctis silẽtio ~~no~~no oppressa foret, ego (vt
suspikor) ob turbam expectectus præuiã, strepitũ
audio, tũ foris, tum in Cornelij tui cubiculo. Verũ
nil mali suspicatus rursus obdormisco. Quid mul-
ta? Cum hora matutina acriũs me pungeret mali
suspicio, ocyus ad officinã secedo argentariã quã
proh dolor euersam & cõpilatam rursus inuenio,
argentũ, aurum gẽmasq; preciosissimas & vasa,
tũ aurea, tum argentea nõ pauca simul asportata.
Curro furibundus haud secus ac vrsã raptis catu-
lis ad Cornelij cubiculũ, & deprehendo eũ tan-
quã omnino facinoris ignarũ quietẽ dormientẽ.
Miror, hesito, conuoco familiam cum coniuge, &
vicinos omnes, nec præter nocturnos quosdã stre-
pitus, & mussitationes aliquid certi. Interrogatus
deniq; seriò Cornelius ipse rubore pariter & la-
chrymis suffusus, multa deuotione & obtestatio-
ne iurauit se prorsus omnium rerum esse igna-
rum. Insuper & post hanc rerum turbam colle-
ctis sarcinis palã omnibus (quod vetare nec vel-
lem nec possem) Louanio vale dixit. Et ecce post
tertiam dierum hebdomadam, quidam Lutetia
rediẽs indicat insperato eundẽ adolescentẽ cum
puella quadam illuc aduenisse, & rebus omnibus

EPISTOLICA

3
Qualitas
personæ.

Causa
indecentis

Facultas
ex circū-
stantijs.
Ex Sig-
nis.

abū dare. Quid colligā ex omnib. his mi Georgi,
nisi ipsum Cornelium, cuius tu indolē, eruditionē
& mores tātis præconijs extulisti, quē & ego tuo
nomine nō secus, ac filiū in ædes meas excepi (ci-
tra obiurgationē intelligas quēso, & absq; stoma-
cho prolatum) huius furti (si nō simul omnes me
fallūt coniecturæ) authorem esse, qui & me, & cū
coniuge liberos, totamq; familiā euertit, perdidit
extinxit? Mentior si non & ipsa facies, quātumli-
bet innocentiam præ se ferat & probitatē, fixius
considerāti furacitatē indicet, si non crebra men-
dacia probēt, si nō alia munuscula interim subla-
ta testētur: vt interim nihil de natalib. eius, quos
tu tantopere cōmendasti, dicā. Promittebat sibi,
ni fallor, ex his meis si cōuasare posset bonis & fu-
gere, longam felicitatē, qui domi meæ hæctenus,
quod parentes tenuis essent fortunæ, admodū te-
nuiter alitus est, & alia fortassis tum cōmoda tum
voluptates, ad quæ ea solet ætas magis esse propē-
sa. Adiuuit eum tēpus nocturnum, loc⁹ ad eijciē-
dū opportunus, somnus post pocula pfundior, &
meretricula (quod facile colligimus) foris quæli-
bet trāsmissa suscipiens. Quid q̄ in ipsis etiā Bac-
chanalibus cum eadē versatus, secreta nescio quæ
tractasse visus est, & feliciorem se breui conditio-
nē (nempe ex felicitate mea) habiturum testatus
est? vt hoc interim fileā, quā diligenter subinde
clauēs meas intuitus sit, quā valida claustra,
quā operosos, crassosq; clathros miratus sit. Si
non

non is author furti, vnde illi tam subitanea opulē-
tia? vnde cultus corporis? vnde vestitus splēdidus?
vnde omnia noua? Etiam si ipsam Fortunā (quod
aiunt) captiuā abduxisset, nō potuisset hęc omnia
subitō simul corradere. Videat nunc quisq; an ne
sit aliquid hoc furto, immō non furto, sed latroci-
nio atrocius, aut mea infelicitate infelicius? Fidē
violauit, pro summis beneficijs summā iniuriam
reddidit, se traduxit, te pudefecit, me perdidit, &
cū coniuge liberos mendicitati adegit. Hęc scri-
bere volui amice integerrime, non vt te incusem,
aut improprio afficiam, sed vt fratrem meū mo-
neā, ne si denuō ad te redeat, te denuō decipiat, &
si absq; tuo fieri queat incōmodo, ad restitutionē
cōpellas. Neque enim induci possum, vt credam,
post tot & tam manifestas coniecturas & signa a-
lium huius furti auctorem, quā dictum Corne-
lium suspiccris. Interim tu cura pro solita tua be-
neuolentia, vt me literarum tuarum solatio re-
focilles, ne prorsus animum labefactatum despō-
deam, aut ipsa calamitate oppressus deficiā, Vale.

*De Epistola defensoria in statu
coniecturali.*

E Pistola defensoria in statu coniecturali hoc
pacto scribenda est.

Primum vel à nostro officio, vel à persona de-
fendendi exordiemur: vt à commiseratione, citra
propriū incommodum, &c.

2 Secundo loco, crimen insinuatū verisimiliter abnegamus.

Tertio probabilibus argumētis secundum locos cōiecturales, reum, hoc est aeculatum, inson-
rem declarabimus.

3 Quarto signa & circumstantias, quæ maximè contraria videri possint, per locos defensoris confutabimus.

4 Quinto, studebimus ex præcipuis, quibus usus sumus, argumentis, amicum (modò amicus sit) in nostram sententiā perducere: aut nimirum cum obiurgatione cogere. Si res quoq; postulet, affectu iniuria consolabimur.

Exemplum, seu Paradeigma.

I
Exordiū.

2 Si eruedo præcipit scriptura in fontes quoslibet, qui ducuntur ad mortē, & vetat cæcū errare facere in itinere, deo profectò amicū, inimò filiū meum, quem tibi pridē tantopere cōmendavi, & excusare & defendere, te quoq; mi Chryfogone iniquæ suspicionis errore liberare. Scribis officinā tuam argentariā prorsus expilatā, te quoq; omnibus sublati ad extremā redactum infelicitatem. Doleo me hercule tuū tā graue infortuniū, neque me secus, ac proprium sit ipsum, mentem meā discruciat. Verū quod Cornelium huius furti & temerè & falsò insinulaueris, tam euidentibus (ut animo confido) rationibus & argumētis docebo, etiā si coneris, obuiare non possis. Silebo parenti

eius

eius & omnium nataliū, tametsi fortunæ tenuis,
 probam tamen & semper integram conuersatio-
 nem. Silebo adolescentis apud nos vsq; etiam in-
 culpatos & incorruptos mores. Silebodeniq; eius
 etiā (vt audio) apud vos crebras vigilias, sobrium
 victū, & perpetua bonarum literarum studia, quæ
 sola quibusdā fortè videātur obiecto crimini pur-
 gando posse sufficere. Atqui miror rerum pru-
 dentem & aliquando non frigide ἐν τῇ φυσιογνω-
 μονίᾳ versatum, ex facie eius seu corporis disposi-
 tione facinoris coniecturam sumpsisse, cum frons
 lata, oculi demissi, palpebræ non nisi liberalitatē,
 nisi pudicitiam, nisi simplicitatē præ se ferant: ve-
 rum id tibi vt homini δεινὸν ἀπαδεῖν etiā vltro cō-
 cedere debeo. Veniam ad ratiocinationē, qua cō-
 iiciebas eum fortassis spe magna commodorū ad
 crimen inductum, quibus videlicet & suæ inopiæ
 subueniret, & suæ voluptati satisfaceret. Certè
 negare nō possum improbos vel modico quæstus
 respectū illici posse ad facinus, verum ne quidem
 δάσσοις ἀγαθῶν neq; σωφροσὺν ἀγαθῶν probum, adole-
 scientem probis prognatum, probè enutritū, cum
 probis versatum ad peccandū inducat. Nec pro-
 cedit, quod inopiā causlaris, cum per me largius
 ei suppeditatum sit (quod ad victum necessarium
 & vestitum attinet) quàm ipse vel cupiuerit vel
 vti voluerit. Et si Deus optim. max. ei vitam pro-
 rogauerit, tum senectus vltima præter diuitum
 quorundam cognatorū amplas hæreditates, tum

3
 Qualitas
 personæ.

Ratioci-
 natio.

Causa
 indecens.

ipsa eius eruditio ampliorem ipsi felicitatē pollicetur. Quid igitur cū dedecore etiam cōcupiscere cuius ueq; in prēsētia, neq; in posterū indigebis. An fortē vt scortū (quēadmodū tu putas) nutria. Cur nō idem meis, quas ei perpetuō offerebā, sacrificiis cultatib⁹ antē facitabat? Certē nisi prorsus insanus simus, malim⁹ omnes sine discrimine abuti spoliis oblati, quā periculo iuguli nostri furto ablati. Iā quæ de strepitu factō in cubiculo, dictis, factis alijsq; loci vel tēporis circumstantijs obijcis, casti (quod aiūt) nuce vaniora sunt. Nō incredibile est adolescentem eodē, quo tu experrectū fragore & strepitu paululū obstrepuisse? Et quid si dixerit olim ditiorē futurū? Ergo ne ex furto magis, quā bonis hāreditarijs? Clauēs meas (inquis) & clauithros diligētius cōsiderauit. Quid audio? quasi nō soleamus res quaslibet industriē & artificiosē exactas, prēsertim, si acri quodā ingenio simus præditi, exactius considerare. Pereat necesse sit Apelles cum arte sua, si tot insidiatores, quot inspectores habiturus sit. Exilior est, quā de tēpore & loci cauillationē puerilem refellā, nō quæ minus proba ad virtutem, quā improba ad scelus opportuna sunt. Ad hoc tādē venio, ad quod tu nō secus atq; ad scopum quēdam suspicionis tuæ summā dirigis, quod videlicet serio interrogatus cū fletu erubuit, quod tandē fugit, ne dicā opprobriū cessit quod præterea cū eadem meretricula, cum qua prius loqui visus est, rebus omnibus affluens

4
A signis
antece-
dentibus.

Absolu-
tio.

suppositio

Luce

Lutetiam venit. Vt ad postremum respondeā. Si vel pudicitia Cornelium purgabit à furto, vel im-
 dicitia dānabit, & furti arguet, omnino nihil ages. Neq; enim Parisios is vnquam vidit, neque istinc mulierculam abduxit: sed quarto die à furto (vt scribis) domi tuæ factō, mœstus huc venit, & adhuc domi meæ verecundus cōtabescit. Ausum illum fidentius rerum tuarum compilatorem, aut furti conscium asseuerare, qui mēdacio suo hunc Parisiis agere dixit, quo mali de se suspiciōē toleret. Quid ergo erubuit inquis? quid si noxius erat, aufugit? Quid quæso mi Chrysogone tu cū adolescēs es, facturus eras, si serio te quispiā furto insimularet, si fame crebresceret, si omnium in te oculos cōiectos cerneret? An non post ruborē idem fuga opprobrium deuitares, & periculū declinares? Cum igitur vir prudentissime, coniecturæ tuæ neq; voluntatem probent, neq; facultatē arguāt, & nonnulla quæ obijciebas, cōtraria deprehēdimus, cessabis amodò probo adolescētī tātæ imppbitatis crimē impingere. Expectabis animo paulò mitiore dies pauculos, an vltro se verus ingeret facinoris author. Nec me putes velim hęc tibi improperti animo virulenter obtrusisse sed vt Cornelio meo & tibi iuxta consularem, animo cādido respondisse, nempe vt infamiā, tibiq; falsam suspiciōem auferam. Vale, & secūdas meas literas, quibus te in tanta rerum tuarum calamitate solari conabor, expecta.

Inuersa
 vel Infi-
 ciatio.

De Epistola Expostulatoria.

Cum locis quoq; status coniecturalis non nihil commune habet (licet in Iuridicali magis versetur) epistola Expostulatoria, qua cum amico, interdum quoque cum inimico, de officio non præstito expostulamus. Hanc tribus partibus familiaris sit, absoluemus.

1 In Prima, arguemus amicū non præstiti officii, verū id admodum leniter & clementer, nisi familiaritas etiam feueritatē, etiam iocos admittat.

2 In Secunda, præcipuam vnam aut alterā, plures quoq; si opportunū sit, explicabimus rationes, propter quas meritò non debeat negligenter reperiri.

3 In Tertia, voluntatem eius excusantes, aliquid in causa fuisse videbimur suspicari, hoc tantes eum nihilominus ad veteris amicitiae iura.

Quod si argumentum postulet beneuolentia, captationem in Exordio, & Confutationem, in fine, quinque partes numerabimus. Libertas epistolice multa semper tollere & addere potest.

Paradeigma.

1 **Q**uid est mi Theodore, quod iam à natali Christiano plus minus denas Tribonio nostro te literas dedi, & tu vix vnus quidem respondisti vsq; adeò ne refrixit tua erga me vetus amicitia, vt ne quidem me salutatione digneris? Si non

toties anteuertissem, toties sollicitassem, toties rogasssem, immò si non me totum tibi aliquando impedissem, æquis profectò me neglectum tolerare. Nónne ego te ab ipsis (vt ita dicam) crepundijs puerum enutriui, primamq; tuam infantiam formaui? Nónne te semper vt fratrem, immò vt filium charissimũ habui? Quid ergò in caussa est quòd me ex amicorum tuorum albo, & ex pectore tuo tam citò eraseris? An naturæ, æquitatis aut bonitatis ratio hoc suadet? Quæ lex vel sacra vel profana, quæ cõsuetudo hominum probata, quæ vel impiorum æstimatio seu sententia hanc tuam non damnet taciturnitatem? Certè cum hinc discederes, aliter pactus es mecum : secus pollicitus es. Verum cum mihi prorsus persuadere non possim, te aut mei oblitum, aut crassa quadam negligentia amicum non curasse, sed aut valetudine impeditum aut rerum vicissitudine distentũ scribere non potuisse, oro vt vel tandem vnus ad me redditis, meis pluribus respondeas, menti q; meæ scrupulum suspicionis eximas. Vale.

Loci status absolute.

De Epistola Purgatoria.

E Pistolam Purgatoriam propter argumentorum varietatem vniformi & certa ratione tractare vix possumus. Id tamen (præsertim si expostulationi respondendũ sit) obseruandum est, vt in Exordio seu in Epistolæ nostræ primo loco, nos amici expostulatione non modo offensos,

EPISTOLICA

verum etiam plurimum delectatos dicamus.

Secundo, abominabimur si falsum est, quod suspicatur amic^{us}, cum modesta quadam obiurgatione.

Tertio, causas verisimiles secundum locos statim Assumptiui ponemus, quibus obiurgationem de officio minus praestito diluamus: addentes etiam

Quarto, si necesse sit, Deprecationem.

Nouissimo loco studebimus affectibus mouendis & amicitiae redintegrandae seu stabiliendae.

Exemplum Purgatoria, super amica expositulatione.

E Pistola tua, praceptor humanissime, qua mecum de officio dilectionis expostulas, mirum in modum me delectauit. Gaudeo profecto mihi datam (quod aiunt) ansam crebrioribus, quam hactenus te literis sollicitandi. Id tamen vnum male me habet, quod suspicaris me vel ingratum beneficij tui non meminisse, vel si meminerim, literario officio non ostendisse. Sint quæso praceptor, ut tametsi iunior, multoque inferior paucis te arguam. Quid est, quod tam temere de me tam indigna suspicaris, qui temeritatem in me tantopere consueuisti reprehendere? An vel verbo vel signo aliquam in me vnquam deprehendisti ingratitude? An intra pauculos, quibus abfui menses, veterem rescindere potui, nihil abs te laesus, amicitiam, qui ante tui semper fui studiosissimus? Ne quæso praceptor optime, tam iniqua minimeque

veri-

verisimilis menti tuæ suspicio infideat. Nā quem-
admodum pridem nihil mihi dulcius tua amica
consuetudine, ita nunc quoque nihil mihi prius,
gratius, lætius tua amica confabulatione, quam
quia coram labiorum strepitu præstare non pos-
sumus, literis eminus exprimamus oportet. Sed
inquis: Quid igitur non stas literarum conuen-
tis? Cur sæpenumero prouocatus ne semel quidē
rescribis? Audi rationem. Iam sextus agitur men-
sis, quòd istinc Louanium profectus sum, & prin-
cipio quidem (vt decebat) literis meis te prior sa-
lutaui, & pectoris mei gratitudinē quibus potui
verbis expressi. Deinde attulit mihi AEgidius ta-
bellarius noster literas tuas salutarib. monitis &
(dici liceat) diuinis tuis præceptis refertas, quib.
(vt nosti) omnem meam operam, studium, sollici-
tudinē tibi offerendo modestissimè respondi. Pri-
mo mense elapso iussu parentū, quibus non obtē-
perare religio est, in Gallias cōcessi, exploraturus
an ne ibi literaria mihi palæstra magis arrideret.
Vbi perpetuos tres menses penè frustra versatus,
vix quinto mense ad septimum Kalēdas Augusti
Louanium reuerti. Inueni autem literarum tua-
rum acervum multò mihi omnium iucundissimū
apud hospitē meum repositū, quibus semel vnis
respondisse non satis arbitratus, binas etiam iusto
prolixiores reposui: quarū alteras Petro Delfio,
cōmilitoni quondā & sodali meo: alteras Hērico
Dordraceno scholę tuæ auditorib. diuerso tēpore

EPISTOLICA

tibi reddendas tradidi, ex quib. dignaberis reuer-
rende Præceptor, exactius rei veritatem inuesti-
gare (neq; enim tametsi nō satis in cōmisso fide-
les ibunt inficias) & easdem exigere. Et cum illa
quæ dudum scribebam vera dixeris, faciant hæc
tibi fidem reliquorum. Si crimen est, quod nō re-
spondi, absentia meæ imputabis, in qua etsi oc-
scribendi daretur, commodus deerat tabellarius.
Imputabis & illorū infidelitati, qui tibi epistola
meas nondū reddiderunt, quos tamen certò spe-
rauerā rem probè curaturos. Quin & si nondum
tibi me satisfecisse videar, adhuc cōfiteor quam-
cunque citra conscientiam admiserim negligē-
tiam meam, & deprecor iram tuam & indigni-
tationem, tu pro solita tua clemētia oro & obsecro
delictum condona. Amodò nihil socordia, nihil
ingratitude, nihil asperitatis deprehendes, se-
summam in amicitia conseruanda & extendenda
animi mei constantiam. Vale, ex Louanio, octaua
Kalendas Septembris.

De Epistola Accusatoria in statu Iuridicali.

IN statu purè Iuridicali cū videlicet de facto
constat, si quem accusare decreuimus, & is co-
ram quo accusandus nobis est, amicus, ordinatus
vel à persona nostra, vel eius ad quem scribimus
aut si ad eū attinet reus, Insinuatione utimur,
qua suprā dictum est. Si autem amicus non est

tu me

non sibi cepit

et

aut inuehimur tātūm in ipsum, cui scribimus, aduersarium, in Prima parte epistolæ perstringimus ipsum, execrantes malitiam studiorum eius cum exaggeratione delicti.

In Secunda, Narratione præmissa proponimus nulla prorsus ratione defendi posse vel excusari, quod commissum est.

In Tertia, ostendimus secundum locos huius Status Absoluti negativos quod proposuimus: & si causa postulat, etiam Status Assumptiui locos in Confirmatione adhibebimus.

In Quarta, per Epilogum recitatis breuiter argumentis præcipuis, mouendis studemus affectibus, vel ad pudorem, vel ad indignationem, vel ad vindictam, vel ad commiserationem læsi, si ad insontes scribimus.

Paradeigma pro Inuectiuis.

SI tanta subinde cōfidentia & animi robore restitisses, hostibus tuis, cruēte latro, qui te eneuiter è prostibulo fugientem cōficere videbātur, quāto nunc astu & crudelitate in benè de te meritum consobrinum tuum (si vera sit fama) grassatus es, haberes fortassis, quo insolēter gloriareris. Nunc autem post tuas rapinas, post tuas comeffationes, post tua stupra, post tua adulteria, & reliqua pudendorum scelerum facinorā redargutus, & quod flagitiosissimū est, post huiusmodi redargutionis sanguinariam vindictam, qua fronte ad-

EPISTOLICA

huc audes erecto collo, & quasi rē probè gesseris,
 pborū cōsortio te iactabūd⁹ ingerere. Quis Scy-
 quis Turca, quis alius quispiam Barbaræ nationi
 homo, post tantā impietate non vereatur, nō er-
 bescat, non cōtremiscat? Ante dies siquidē pauco
 (vt certa relatione audiui) cū idem consobrinus
 tuus Sophronius, adolescens citra controuersiam
 probus & integer, durius aliquanto quā volebas
 post crebrō factas tibi blandas admonitiones,
 clancularia (quę fortassis dissimulāda viderentur
 sed manifestaria tua stupra reprehendisset, quorū
 primū, deinde & tuos pbro & infamia liberare
 grāde sibi veritate malū & oīem acerbū concu-
 liauit. Nā post correptionē cū te bile concitatus
 ad cōnā honestā, quanquā fortassis pro ganeo
 palato non satis delicatā, vocasset, tu dissimulasti
 ira, pectorisq; tui virulentia aduenisti, & inter
 ceta colloquia, læta pocula, & candidos hilares
 conuiuas, eundē nihil de te malū suspicatum, cū
 poculū labris admouisset, non secūs ac latro ex
 fidijs adortus es, & stricto gladio craneū eius gra-
 uiter vulnerasti, secturus nimirū, nisi poculo
 iecto ictum mitigasset. Quod parricidiū, quod
 trociniū hoc possit crudelius excogitari? Quis
 nim atrocius latrociniū perpetret, quā qui firmam
 lata amicitia amicū sui studiosum, ad hęc cognatū
 & hospitem iugulet? Quæ tandē naturæ lex?
 scripta lex? quæ probata cōsuetudo? quæ vel a nobis
 & boni ratio nō prorsus dānet? nō detestetur?

excretur tantum flagitium? Si lege diuina fratri ^{Lex.}
 tuo vetaris irasce, vetaris indignari, vetaris affice-
 re probro seu contumelia: an non multò maximè
 vetaris verberare, vulnerare, occidere? An nò de-
 terret lex vetus? Qui fuderit (inquit) humanum
 sanguinè, fundetur sanguis eius. Nónne & ipse in
 Euangelio suo nouæ legis perinde ac veteris au-
 ctor dominus Iesus inquit: Omnis qui gladiū ac-
 cepcrit, gladio peribit? An non & humanæ leges ^{Natura.}
 varijs modis eadem sanxerūt? Finge adhuc (id q̃
 planè finxisse videris) nulla tibi lege scripta vetitā
 esse iniuriam & cædē, an non & ipsa naturæ mēti-
 bus humanis insculpta lege: q̃ tibi non vis fieri,
 alij facere vetaris? Nónne igitur plusquā beluinū
 est, diuinis, humanis, & naturæ legib. nò terreri, nò
 cōpesci? Quod si deniq; nec deos timebas, nec ho- <sup>Aequum
& bonū.</sup>
 mines verebaris, cur nò vel ipsa te p̃bitatis & æ-
 quitatis ratio à flagitio cōtinebat? Nónne probis
 satus parētib⁹, probis cognatis, probè educat⁹, &
 hætenus cū probis, ipse licet improbus, versatus
 infando dedecore te dehonestas, dū tibi cognatū,
 te diligētē, de te benè merentē, tuæq; saluti piè
 cōsulentē inter geniales epulas probissimum im-
 probissim⁹ obruis, lantias, enecas? Vide (si vel mi-
 nima tibi sit rationis scintilla) quanto probro te
 primū, tuosq; parentes, & nos omnes tibi cōsan-
 guineos ac veteres amicos simul affeceris, cūm te
 nobis nò hominē, sed beluam, non consanguine-
 um, sed sanguinariū, sed ficarium, sed parricidā,

EPISTOLICA

Iudica-
tumTransla-
tioRemo-
tio.Purga-
tio.
& De-
prec.

sed carnificem, sed latronē exhibueris? I nunc
tro & scrutare scripturas, scrutare historias, se-
tare cuncta tum priscorum, tum recentium mon-
menta, & observa num aliquid huiusmodi fac-
reperire possis, quod non ubique gentium omnibus
seculis diuinis pariter & humanis legibus ma-
festè damnatum sit? Et cum nullū inuenias, se-
tare deniq; cunctos versutissimi ingenij tui ang-
los, & vide num quid ex omnibus inuenire, quod
as, quod flagitio tuo mitigādo vel excusādo, con-
defendere non possis, prætendere queas. Et cum
niuersa calliditatis tuæ latibula euolueris, num
quod mitiget, quod minuat, quod eleuet, se-
exaggeret, quod augeat, quod aggrauet scire
inuenies. An aliquod cōsobrini crimen cōmin-
poteris, cuius indignitate seu turpitudine cōp-
sus sis ad cædem, nisi fortè Christianā eius in-
pationem & exhortationem turpitudinis infu-
les, cui non nisi quod fœdū pulchrum iudicas.
Num te quisquam vi, fraude, iussu, suasu, ad
men, adegit vel induxit? Neminem effinges,
fortassis humani generis hostē diabolū, in
te, leges, consilia, seruitutē iurasse ostendis, ei
parere iussibus gloriosum iudicas. Si per imp-
dentiā, per infortunium, absq; studio et dolo
lo læsisses, plus dicam, si prior iniuriis probro,
cōuicio laceffitus læsisses, haberes quo te vel
gares, vel certè culpam mitigares, & remissus
locus esset: at iam tibi prorsus omnis adempta

purg

purgationis & deprecationis ansa. At qui dicas :
 Quid illi rerū mearū curatio erat. Nunquid ego ^{Confu-}
 ad illius arbitrium viuere compellar? Quod si nō? ^{tatio}
 quid blaterationib. suis bilē mihi mouit? quid in-
 quietauit? quid molestauit? Quin finit me opte me
 more sue consilio viuere? Frigidius quidē id, quā
 refelli debeat. An nō cuilibet Deus mandauit de
 proximo suo? An nō fratrum quisque sui studere
 salutis obligatur? An quoque tibi blaterasse visus
 est, impudentissime hominū, cū de tuis te scor-
 rationibus, adulterijs, alijsq; nō minus pudendis
 acinoribus argueret & corripere? Ergo ne tibi
 non? Iesus blaterasse visus est, cū discipulos
 uos pluribus in locis increpasse legitur? Ergo ne
 blaterandum voluit, cū fratrem peccantem se-
 creto, & si proterueat, etiam in Ecclesia palā ar-
 guendum præcepit? & Paulus Tito scribens, Cre-
 densium quosdā malas bestias, & ventres pigros
 edarguendos & durē increpandos præcepit? Tu
 uera deblaterare dicendus es, qui huiusmodi ad-
 cusandum excusationes in peccatis (vt scriptū
 est) comminisceris, & temerē effutis, vt peccatum
 iijcias peccato, et impleatur in te, quod scriptū
 est. Impius cū venerit in profundum malorum,
 contemnit, superuenient autem ei ignominia & ^{Confu-}
 probium. Ad hæc, Non occidi (inquis) id, quod ^{tatio}
 errando sæpenumero odiosus mihi impingis. sed
 put eius leui duntaxat vulnere strinxi. Tu, ho-
 mo nefande, leue vulnus iudicas, propter quod

EPISTOLICA

5
Epilog-
us.

primis diebus moriturus credebatur, omnibus ecclesię sacramētis medico suadēte munitus? ppter quod æger adhuc detinetur in lectulo de futura vita incertus? Et quid, carnifex infruite, iactare te audes non occidisse, quem citra omnē cōtrouersiam extinctū volebas, quē sola (si dici liceat) Fortuna in primo ictu poculū seruauit, & in secundo cōuiuariū præsidiū? Quin et si nulla corporis parte consobrinum læsisses, voluntas, propositū, studiū, conatus te non modò homicidā, sed & pessimum parricidā iudicaret. Certè Deus nō tam effectum quàm affectum, non tã facultatē quàm voluntatem considerat & iudicat. Cū igitur nullum vel ostēdere, vel excogitare queas indignius, fœdius, atrociúsue tuo flagitio, tum propter tuā plusquam vulgarem ingratitudinem, tum propter tuā plusquam Lycaoniam fraudem, tum propter tuā plusquam carnificinam crudelitatem si vel modica adhuc tibi portio mentis inest, & minimum diuini timoris vestigium, tolle fastum, tolle arrogantiam, tolle superbiam, & extentam districti Iudicis super te manū, singulis momentis expuesce, dignisq; pœnitentiæ fructibus. hoc est perpetuis cum morum tuorum correctione gemitibus, lacrymis, & *λιταῖς* supremum iudicem (horrendum inferni, chaos, & æternos damnatorum cruciatus euadere cupis) placare studium, quanquam hæc tibi deplorato & cum Iuda proditore Cainēque *ἀδελφοκτόνῳ* utroque desperandum

bundo frustra consuluisse vereor. Vale & meres, & nisi resipiscas, nec Deū, nec homines tibi speres fores propitios.

Hac vel simili ratione calamo concitatore in sceleratum hominē inuchimur, incusantes, & ad ipsum scribentes seorsum. Quod si quempiam in hoc statu coram alio accusaturi sumus, eodem orationis stylo, mutata duntaxat accusandi persona, procedemus, hoc vel simili modo, cum insinuatione sumpto exordio.

*Idem alia ratione dum scribimus
ad amicum.*

CVin te, vir ornatissime, non modò prudentem, verumetiam iustum didicerim, & probitate præditum non vulgari, non iniquo te animò laturum spero, si tibi fraterna motus charitate scelera eorum, qui tibi vel familiares, vel sanguine iūcti sunt (quanquam ignotus) suggeram: ut vel is, qui lapsus est, corrigatur, aut tu (si quomodo fieri possit) tuo honori & famæ consulas. Est siquidem viri boni, non magis suorum vitijs, quàm alienorum conniuere, neque minus in suos (quatenus sinunt leges) quam in alios animaduvertere. Præcipit quoque diuina scriptura, ut curam habeamus de bono nomine: hoc enim magis tibi permanebit (inquit) quàm mille thesauri magni & preciosi. Ante dies paucos (ut certa relatione didici) cū Sophronius tibi affinis seu cognatus

EPISTOLICA

nescio, adolescens sanè citra controuersiam probus, & secundum nomen suum, prudens, modestus, & tēperatis moribus durius aliquanto, quàm volebat filium tuum (absit verbo indignatio) obiurgasset, & post blandas crebrò factas admonitiones, non clàcularia (quod ea fortassis dissimulanda viderentur) sed manifestaria eius stupra & comeffationes redarguisset, vt primùm eius, deinde & amicorum eius omnium famæ & honori consuleret, grande sibi veritate malum, & odium acerbum peperit. Nam post redargutionem, vt ipsum (quia bilem cōmotam videbat) ad cœnam honestam, tametsi fortassis ad ganeonis palatum non satis delicatam, vocasset: ipse tuus filius Dyscolus dissimulata ira pectorisq; sui virulētia aduenit, & inter faceta colloquia, læta pocula, candidos lætosq; conuiuas eundem Sophronium de se nil mali suspicantem, cū poculum labris admouisset, nō secus ac latro ex insidijs adortus est, & stricto gladio capitis eius craniū grauitervulnerauit, secturus nimirū, nisi stanneo obiecto poculo, feriētis de super ictum mitigasset, &c. Et ita de reliquis mutata persona secunda in tertiam.

*De Epistola Excusatoria seu Purgatoria
in hoc statu Iuridicali Assumptiuo.*

I **E**Xcusatoriam autem seu Purgatoriam epistolam in hoc statu scribētes, Primum cum omni modestia

Georgius Burton

Geo

modestia, & pœnitundine delicti captabimus beneuolentiam, & si caussa postulet, vtemur Insignuatione.

Secundum, Narrata caussa fatebimur in Propositione crimen esse tam enorme, vt nulla prorsus ratione vel Lege, vel Natura, vel alijs Absoluti status locis defendi possit, adeoq; venia indignum minimè tamen desperandum.

Tertium, si qui sint in statu Assumptiuo loci nobis vsui adhibebimus, ad mitigandum delictum: quod si omninò mitigari non possit, soli Deprecationi studebimus.

Nouissimo loco affectibus ad clemētiam mouendis studebimus.

Paradigma.

SI tanta districtione, pater reuerēde, Seuerinus, (quanquam fortassis tibi incognitus) noster, quē ad te quoq; scripsisse dicunt, corā te peccatū meum exaggerauit, vt in epistola, quā ad me dudū dedit, nullus profecto neq; veniæ, neq; deprecationi meæ apud te reliquus erit locus, nisi quēadmodū hactenus, experiar te denuò præ cunctis mortalibus clementissimū patrē. Tam grande siquidē & enorme mihi peccatum meum ostendit, vt penè de venia me desperabūdum fecerit. Dum pietatem rursus autē pater, tuam bonitatem, tuam clementiam, qua filij tui primogeniti periclitātis obliuisci non poteris, mēte pertracto, denuò

EPISTOLICA

scint illula quēdā sperādā remissionis mihi affulget, demuoq; te sollicitādi & obsecrādi ausum prębet. In primis itaq; peccata mea pater nō solū cōfiteor, verumetiā cum Asoto euēgelico profiteor coram Deo & coram te maxima, atq; hoc vnum pręcipuē, quōd consobrinū meum Sophronium, adolescentem probum & pudicum, de me quoq; sæpenumero benē meritū ego improbus, impudicus, & acceptis beneficijs ingratus, cū dignē reprehēderet, indignis modis affeci, grauissimē vulneraui, & (quod in me omnium maximē execrandū est) plena volūtate, tota industria, & omnibus nervis priuare vita conatus sum. Quid dicā homo omniū quos sol videt impurissim⁹, & impijssim⁹? Quod excusabo? Quo me iure vel iniuria purgare tētabo, quem naturæ ratio, quē diuinæ pariter & humanæ leges, quem cōsuetudo patriæ, quem quicquid est in rerum natura æquitatis & bonitatis, vno simul ore condemnant? id quod etiam seuerius Seuerinus noster tam plana ratione monstrauit, vt velim nolim prorsus obniti non possim. Quid igitur mihi restat, nisi sola pro flagitij mei purgatione deprecatio? quam licet rhetorici corā huius seculi iudicibus inualidam nouerint, apud Deum tamē & coram te, clemētissime pater, non parum mihi valituram cōfido. Si dicam (id quod tamen verē dicere possim) à sodalibus meis, quibus cū quotidie ganea, popinas, & fornices frequentare consueui, me deprauatum & ad eādem incitatum

Quod,
in quo.

Remo-
tio.

tatum, qui sedulò mihi hæc, & his similia sugge-
rebant & obtrudebant. Quousq; tibi fines tuum
luxum, tua prostibula, tuas comestationes impro-
perari? Te ne semper hi *συλόδηκται* (sic enim vo-
cant eos, qui orationis & pietatis gratia crebriter
templa subeunt) ludibrio habebunt, homo igna-
uissime? Quousq; tandem tua tolerantia abuten-
tur, suumq; tergent (sit venia dicto) podicem? Vel
semel te tandem ostende virum, & de Sophronio
præsertim & Seuerino supplicium sume. Si ab his
(inquam) me dixero ad facinus incitatum, os
meum condemnabit me. Quid tibi (mox inferis)
cum pestilentissimis, quorum pedes, secundū Sa-
pientem, ad malum currunt, & festinant vt ef-
fundant sanguinē, conuersatio fuit? An ego te ta-
libus, quos audias, præceptoribus cōmēdaui? An
non cū hinc discederes cū Salomone tibi man-
daui, Fili si te lactauerint peccatores, ne acquie-
scas eis? Inepta igitur hæc foret excusatio. Quin &
si dicā: quod ipse me prior conuitio verberaue-
rit, & pudore affecerit, dum inter cōuinas probri
insimulauit, indignisq; modis vulnera mētis mee
refricuit & recrudescere fecit: in hoc tibi præbibā
hoc poculū (inquies) cōsobrine, vt amodò lucro-
nibus, ganeonib. balatronibusq; derelictis, nobis-
cū sobriè, pudicè, & honestè, conuerferis. Et si me <sup>Purga-
tio.</sup> quidē hoc vituperationis iaculo cōfossū, tāquā
ppter rē indignā dicere velim, abstinere à vindi-
cta nō potuisse, ipsa me cōsciētia vanitatis arguet.

EPISTOLICA

Nam tametsi ex his verbis cædendi occasionem sumpsi, animo tamē virulento & vindictæ cupido conuiuij locū ingressus sum, gaudebam quoque perpetrandi facinoris ansam mihi præbitā. Vt fileam, quod nō hæc exprobrandi, sed salutis meæ consulendi animo verbis clemētibus & vultu hilari locutus est, vt sanè omnes qui aderāt contra me testabūtur. Cū ergo mi pater neq; criminis remotio, neque criminis translatio, neq; criminis purgatio quasi studio non fecerim satis mihi suffragetur, ad solam pœnæ deprecationem, ut corā Deo sic & coram te mihi cōfugiēdum est, ipsamque plurimū mihi (vt antè dixi) valiturā cōfido. Oro te igitur pater clemētis, & obtestor per has meas preces, & lachrymas, per patrium tuū erga liberos affectū, per summā & omnib. promulgatam tuam clementiam, per Dei nostri & cœlestis patris, quem tu quoq; mecum tandē iudicē habiturus es, ineffabilem misericordiam vt hanc mihi maximā cōdoneas noxam. Si tam tibi manifestam cordis mei amaritudinem & pœnitudinē quouis alio corporali iudicio reddere possem, quam hæc charta infusa præsentis has lacrymas, corā te facile testabitur, nō secus ac pater ille euangelicus post fugam, scorta, & omnium rerum profusione filium suum prodigum, me quoq; in pristinā scio gratiā reciperes. Profectò (vt noui cordis tui, pater, ingeniū) ad longè adhuc positū, senij oblitus, vltro prouolares, & in collum prostrati proruens
ad

depre-
catio.

ad amplexum & osculū denuò admitteres. Excitent igitur mi pater hæ lachrymæ paternum tuū affectum, & recipe tandem pœnitentem, quā hactenus præuaricātem passus es. Fac quod natura, quod leges, quod cōsuetudo, quod æquū & bonum, quod honestas quoq; & vtilitas pariter suadet. Quonam enim pacto obliuisci poteris, pater, filij vteri tui? An non & pater noster cœlestis his multò maiora nobis filiis suis (vt testis est scriptura) remittit? An nō idē quoque fieri quotidie citra oblocutionem videmus, vt parētes liberis delicta cōdonent? Et quis iniquū iudicabit, imò quis nō omne, quod legitimè videbitur aduersari, in mitiorem partem interpretabitur, si filium pater quantumuis lapsū post pœnitentiam subleuet? Si te (quod absit) post lapsū vel cōtemnerem, vel auersarer, nemo fortassis tibi vitio verteret, si me prorsus abdicares, verū iam resipiscētem & misericordiā implorantem, salua pietate pater, salua honestate reiicere nō potes. Succurrat tibi quæso, quoties alijs meis fratribus, nō leuioribus fortasse delictis obnoxijis, piè remiseras, & pietate seruasti, quos austeritate perdidisses. Pari quoque ratione me seruaueris, si vtare clementia: aut perdideris si vtare duricia. Ex te siquidē propitio tota salutis meę pēdet ratio. Eia igitur mi pater, ignosce filio, quo proximiorē nō habes, ignosce adolescenti, quem natura feruidū & lubricum nouisti, ignosce lacrymanti, ignosce pœnitēti, ignosce Christiano

Loci ab-
solui.

EPISTOLICA

Christianus, per illam perpetuam, inastimabilem charitatem, qua dilexit nos adeò Deus pater, ut filium suum vnigenitum daret in mortem pro peccatis nostris, per illam mortem, per illam crucem, per illū sanguinē Iesu Christi Domini nostri, ignosce, inquā, mihi hanc culpā, ut amodò me non modò saluti reserues, sed & perpetuò tibi summo amore deuincias. Certè nihil pienti⁹ aut Deo acceptius, nihil honestius, nihil quoq; vtilius vnquā feceris. Vale, mi pater, ex Louanio.

Fusius tractaui hoc argumentū, quo puer status Assumptiui locos clarius considerare queat, & eis tum in oratione, seu declamatione, tum in epistola vti discat.

De Epistola Defensoria, in statu Absoluto.

SI caussa talis sit, ut non solum excusationem in statu Assumptiuo, verum etiam defensionem in soluta admittat, epistolā hoc ordine disponemus. Primo breuib⁹, si necesse sit, captata beneuolētia factum narrabimus, de quo accusāmur.

2 Deinde (nisi Inficiatione vtamur) proponemus μετὰ τῆς παρρησίας factū quidem nos admisisse, sed à scelere prorsus alienos esse.

3 Tertò ostēdemus nos per locos status Absoluti bono iure fecisse, vnde nos temerè seu perperā accusator insimulat.

4 Quartò, si res postulet, confutabimus, si quid aduer-

aduersarius obiecerit, vel obijcere potuerit.

Quinto ponemus Epilogum.

*Paradeigma Defensorium in
· statu Absoluto.*

QVod non ipse, venerāde præceptor, ad te ve- Infuatio
niā, sed literis hic apologeticis causam meā
defendere malim, id in causa est, quòd audierim
te accusatoribus meis fortè plus satis aures præ-
buisse credulas: & nō solūm mihi grauitè succē-
sere, sed etiā Petriscomilitonem mei parentibus
sumendū de me supplicium promississe. Cōsultius
igitur absens iudicaui commoti pectoris tui ani-
mum epistola mitigare, quā temerario occurſu
ab utroq; nostrū ad indigna te prouocare. Et licet
de te vir prudētissime, nihil indignū suspicari de-
beam, non potui tamen hunc menti meæ prorsus
eximere scrupulum, quin, priusquam causa dili-
genti examine discussa foret, iniuria cēdendus es-
sem, quòd soleant admodum adolescentes etiam
tuta pertimescere. Audio delatores meos, nempe
parentes vnā cum filio suo Petrisco tribus me pa-
riter apud te criminibus accusasse, maiestatis vi-
delicet, lasciuia, & rapina, de quibus vt me probē
innocentē, quod factū est, nihil omnino dissimu-
lans, ex ordine tibi breuiter recensebo. Cū nu- Narratio
diustertius remissione nobis facta à lectionib⁹, cū
probis admodum & literarum studiosis cōmilito-
nib. meis montes, quos Amersfordianos vocant,

EPISTOLICA

arenosos animi gratia accessissem, iunxissetque se nobis, licet inuocatus & ægrè admissus. Petrus Barbarius, certò cōuenit inter nos pacto & multa, ne quid contra leges scholasticas in itinere cōmitteremus. Peruenimus ad eum, quem destinauimus locum, lusimus vltro citroq; currentes, v̄ æstus Solis vehementior permittebat. Reuersi sumus tempestiuè, sed admodū sitibūdi. Cum peruenissemus autem lassī ad diuersorium in itinere publicum, cui inter signium est cespēs iunceus, & penè sitis ariditate deficeremus, cauponiā nemine reclamāte sermone illi vernaculo primus euocaui, & cantharos ceruisiæ duos aut tres foras ad vestibulum, vbi confidebamus, adferri curavi. Alati sunt, bibimus, itineri nos denuò accinximus, ipse solus, petentibus ceteris ad obolū pro hausta ceruisia cauponæ argentū solui. Inter ambulandum requiro pecuniā meam ex ijs, qui contra leges peccauerunt, sponte dederunt alij, vnus Petrus, qui sermonis vernaculi bis notatus fuerat, vnus quadrātis multam soluere recusauit. Quid tādem? Cū iam essemus urbem proximi (vt inter nos primum cōuenerat) libellum manualet, quem fortè assumpserat, inuito fateor, abstuli, nō mihi quidem vendicandum, sed tantisper custodiendū, donec solueret quod debebat. Ecce rem, en factum, propter quod tātam mihi apud te tragœdiā excitarunt. Tu vide quæso, venerande preceptor, an nō facilē possim me criminib⁹ obiectis

non

non modò excusare, nò modò venia digna, sed & infontē demonstrare. Si non secundū locos & efficacissīma, quæ nos docuisti, rhetorū præcepta, me non iniuria, sed optimo iure fecisse omnia, & præsertim id, de quo maximā est cōtrouersia, planē probauero, pro tuo arbitrio corrigi non detrectabo. Primum omniū lāsisse me dicunt tuā maiestātē, legesq; tuas scholasticas temerē & contēptim (si dici liqueat) præuaricatū esse, & hoc vno crimine gemino me delicto inuoluūt, nēpe vernacula locutionis & ganonix. Si tātū notatus essem præceptor optime, & multā soluissē, veniā me posse mereri considerē, natesq; flagris subducere, nec reus maiestatis argui possem. Nunc autē cum neq; tuas sacrosanctas leges præuaricat⁹ sim neq; quicquam, quod probari possit, in contemptū vel cōtumeliā earū dixerim, me puto corā te prorsus infontē iudicandum. At lingua vernacula locutū inquirunt. Non inficior, cum muliere. At secundū leges nulla prorsus ratione lingua vernacula loquendū cōtendunt. Fateor, cū scholastico: id quod callidi & subdoli subiiciētes optimē promulgatā abs te legem nequiter subuertunt. An nō suauissimè præceptor id hactenus in schola nostra nō illaudabili consuetudine obseruatum est, vt cum externis & maximē idiotis & mulierculis sermōne illis vernaculo impunē loqui liceat? An nō tuo ipsi⁹ haud temerādo iudicio semper accusati de simili casu pœnas alioquidebitas euasere?

Consuetudo.

Iudicātū

G

EPISTOLICA

Aequum
& bonū.

An non æquū & bonum etiā Scythæ (modò corā illis caussa agatur) iudicabunt, si cum Germano germanicè, cū Gallo Gallicè, cū omnib. sermone illis vernaculo loquamur, præsertim si linguā Latinam vel Græcam ignorēt? An non si secus agamus, aut insanire nos putabunt, aut à cōmuni hominū vita alienos? Obstupeo si non & ipsa natura hoc suadeat. Obiecerunt secundò, quòd cōtra leges tabernam popinariam accesserim potus gratia. Tabernas quolibet, inquiunt, potus gratia ne accedito. Rursus moderatę legis peruersi citatores & falsarij suo se gladio iugulāt, cū nō scriptū sit, ne accedito, sed ne introito. Aut probēt me igitur introisse, aut tuo iudicio immunē sinant. Quin &

Natura.

Consue-
tudo.

hoc ausim de prudētia & equitate præceptoris mei seu confidere seu præsumere, si contra verba legis omnino domū introissem, & post lulum exercitationesq; cāpestres, post laborē itineris, post tātos solis ardores pro naturæ refocillatione bibissem, iuxta legitimam certè constitutionem Scripti & sententiæ, tuo iudicio liber à calumnia delatoribus inuitis, euaderem. Nam domus illa licet alijs siue taberna, siue popina, siue ganea sit, mihi certè diuersorium fuit: & natura licet vsq; sit à nimietate & superfluo rerum vsu coercēda, nunquā tamē subtractis necessarijs est obruenda, secundum legem à prima rerum origine sibi inditā. Vt fileā interim, quàm nullus vnquam reprobauit cōsuetudinē & morem patrium, quo viatores ad sitim
sedandam

sedandam hūc solent plerumq; diuertere. Veniā
 tandem ad præcipuum totus controuersia caput,
 veniam ad rapinā, quod scilicet Petris manib.
 libellū extorserim, & mihi seruauim. Non ibo in-
 ficias. sed quod iure fecerim, euidentib⁹ argumētis
 edocebo. Absit vt quēquā mortalium iniuria af-
 ficiam, quem optimi parentes mei ab infantia &
 incunabulis Deū timere, innocentiam seruare, &
 virtutem amplecti docuerunt. Ausim dicere (ci-
 tra tamē arrogantiam intelligas velim) venerā-
 de præceptor, quod ne q; tu, neq; quisquā cōmili-
 tonum meorū me secūs agentē hactenus depre-
 hēderit. Rapuit, inquiunt filio meo librū. Factum,
 & factum probē. Quis enim vel natura instigāte
 sua nō repetat? mea vt reciperem, pignus accepi.
 Quæ autē leges vel sacra, vel profana pignora-
 tionem non admiserunt? An nō & mihi liceat vel
 dare pignori, vel accipere, quod multis ante nos
 seculis licuit omnib. quod in omni gente & ho-
 minum natione consuetudine nunquā reprobata
 seruatum est? Pignus oblatum (fortassis dicent)
 accipere licet, nō vt tu tollere. Si (inquam) vltro
 dedisset postulatum, neutiquam vi extorsissem.
 At per magistratum aut tuo arbitratu id fieri de-
 bere cōtendēt. Verū fortassis nisi spontaneo prius
 inter nos ita cōuenisset, aut si quis nostrum scho-
 lasticas leges præuaricatus esset, & multā impo-
 sitā requisitus soluere detractasset, aut soluendo
 nō esset, pign⁹ ei aut volēti, aut nolēti tolleretur,

Natura.

Lex.
Consue-
tudo.

Paſſura.

Iudica-
tum.

& cuius nostrum custodiendum traderetur, dum solueret, quod deberet. Ita pactum, sic executum. Nunquid nō te iudice prudentissime Præceptor, Petrus ipse, qui pactum nostrum irritum fecit, sceleris cōdemnandus est? & ego, qui iustē, quod iustum est, executus sum, criminis absolvendus? Nunquid non etiam euāgelicus paterfamilias murmurantē, plusq; mercedis exigentē operariū durius redarguit, & iuxta pactū, quo secum conuenerat, inanem & spe sua frustratū dimisit? Deniq; quis tādē vel iniquum, vel inhonestū, vel indecens iudicabit, etiamsi lex aliqua durior huic negotio cōtrarium sonare videatur, si cogatur is, qui pariter nobiscū aliorum, q̄ debebāt, impēdia deuorauit, & ingurgitauit, etiam sua impendere, & quod alij sponte cōtulerūt vel coactus soluere, & stare cōuentis? Conueniam & ipsos æmulos & delatores meos. Vos inq. cōuenio, & de æquo & bono vos cōsulo, qui, quō filio liberiū iudulgeatis, pene me poscitis, si vestrū pariratione negotiū cum! debitoribus ageretur, quid aliud faceritis? Nunquid nō eos stare cōditionibus & pactis postularetis, & iuxta condictū quāuis inuitis pignus tolletis? Et qui causam hanc meā secus iudicare poteritis? Sed vnū mihi obest (ne dicā vobis) quod filio plus æquo tribuitis, auresq; pl^o æquo faciles deferenti (ne dicā mentienti) præbetis. Te autem spero, prudētissime præceptor, qui temere nō omnibus credēdū, qui cūcta cum iudicio dispiciēda, qui

qui & in iudicijs alterā partē audiendam nos docere consueuisti, te (inquā) spero, immo nō spero sed certius noui non vīq; adeo mulierculā, aut si quoque pater adfuerit *φιλοσόφων* querelis credidisse, quin hāc mea apologiā & qua sis mentē admissurus. Cum legeris autem, & probatissimorū, qui adfuere iuuenū testimonio me nihil a veritate alienū narrasse didiceris, dicta dictis, facta factis, rationes rationibus confer, & si me fontem (vt illi volunt) iudicaueris, scholastico more castiga: si infontē (vt ipse cōfido) liberū pronūcia, Cum sint enim singula, quæ a me vel dicta vel facta sūt, aut naturæ proxima, aut legibus probata, aut consuetudini cōformia, aut equo & bono cōsetanea, aut pacto conueniētia, nec vnquā a prudētibus sceleris iudicata sint, cumq; me semper hacten°, prout hęc ætas tulit, maturum, probum, veracē, pudicū & alieni abstinentem (liberē loquor) probaueris, contra Petris cum (quanquā illibenter dico) leuē, improbum, mendacem, impudicum, furacem pariter ac rapacē sæpenumero deprehēderis, cōfido (vt dicere cœperā) quod tua discretione & prudētia me redargutis, & conuulsis aduersariorum criminationibus, infontē pronūciabis, & sola veritate nixum eriges. Certē veritas premi quidem potest, opprimi autē non potest. Vale, præceptor venerāde, & ex tuo pēdentē sano iudicio discipulum recipe. Si quid autē acerbius incōsideratiū sue pro innocentia mea tuēda calore iuuenili incitat^r

EPISTOLICA

effutiui clemens ignosce. Iterum vale.

Hanc quoq; epistolā generis iudicialis in statu Iuridicali Absoluto (quanquam puerile sit argumentum) ideo prolixius ostēdi, quod rem epistolicam a principio dixi me ea ratione tractaturū: ut iisdē etiam praeceptis, iisdemq; locis in orationibus seu declamationib. rhetoricis puer uti possit, aut locos eosdē apud alios in filo, seu cōtextu orationis usurpatos obseruare, quibus me planissimē & crassa, quod aiūt, Minerva in epistolis vsum viderit. Solet enim plerumq; id planius exhiberi, adeoque facilius cōsiderari & intelligi, quod latius explicatur, quam quod arctius sub breuitate contrahitur. Admisi prātereā non modō in hac, verum etiā in alijs quibusdam paradeigmatis exempla seu schemata, tropos, exaggerationes, & amplificationes rhetoricas: ut res epistolica ad orationis artificium proximē accederet, & puer industrius discat ex paruis subinde grandiora tentare. Et tantum de epistolis, quę sub tribus causarum generibus militant, dixisse sufficiat.

De Genere Dialectico, & Epistolis eius.

Addi potest ex Dialecticis etiam Dialecticū siue Didacticum dicendi genus, quo etiam amicum per epistolā de re qualibet sacra vel prophana exactē docemus. Quod quia admodū uarium est, paucis perstringā, & lectori similia meditanda

ditanda secūdum dialecticorum præcepta relin-
quā. Habeat itaq; didactica epistola, si quis eum
scribere velit, & thema simplex fuerit.

In prima parte, Narratiunculam cum propo-
sitione amici, ducto exordio vel ab officio scriben-
tis, vel alterius persona, &c.

In secunda, Definitionē thematis, & si necesse
sit etiam vocis etymologią: Item distinctionem
si vox ambigua sit.

In tertia, Causas eius, præcipuè efficientem, &
finem.

In quarta, Diuisionem vel in species eius, vel in
partes, &c.

In quinta, Officia singularū partium, cum Epi-
logo: vt in dialecticis tradi solet de thematis sim-
plicibus. Libertas quoq; epistolica, si quis thema
simplex cōponere velit, facillè admittit: vt si quis
post explicationem virtutis secundum prædictos
locos tandem doceat virtutem amplectendam.

Paradeigma Epistolæ Didacticæ.

P^Etis amice integerrime, vt tibi breuibus non
penicillo, quod pictorum est, sed διδασκτικῶς
& literis, quod dialecticorum pariter & gram-
maticorum est, Virtutis imaginem & omnia, quæ
ad eum attinent, ad viuū (quod aiunt) depingam.
Quod licet pro rei magnitudine breuibus (vt vo-
lebas) fieri cōmodè non possit: dabo tamē operā,
vt vel ipsa rerū summa capita, si singula speciatim

Thema
simplex

EPISTOLICA

2
Etymo-
logia &
Finit.

prosequi nō possum, paucis perstringā. Nihil enim amico præcipuè de me benè merito negare debeo sed quæcūq; petierit, si exactè nō possum, vel subfrigidè præstare. Virtus itaq; moralis, de qua sola, vt Christiano hominī cōueniat, disputare me voluisti, & quam alij grammaticorū a viro, vt virū a vi, alij a viro deduci voluerūt, est affectus bonus Deo cooperāte per exercitiū acquisitus, Est siquidem virtus (vt mihi videtur) moralis, quatenus in Christiano homine Deo accepta sit, affectus ad animi probitatē, & vitæ honestatem propēsus, qui Deo inspirante, & inspiratū promouēte, promotūq; confirmāte per vsum & assuefactionē adnitentiū acquiritur. Sensit id quoq; Aristoteles in libris moralium, qui virtutē habitum esse definit electiū in mediocritate cōsistentem, vt Argypilus: aut: vt alij volunt, Affectus est voluntarius in mediocritate consistens, *Εἰς ἡμῶν* (inquit) *προαισθησις*), hoc est, habitus, seu potius affectus permanētior, vt pote lōgo vsum & exercitio acquisitus, qui ex iudicio seu electione voluntatis assumitur, vt *ὁρμη*), hoc est, animi impetus secludatur, in mediocritate existens, hoc est, inter exuberantiam & defectionem, quæ duo extrema in animi nostri defectibus vitiosa sunt. Rectè, sic quidē Aristoteles, quod ex libera animi voluntate procedere virtutes debeant, nec ita animis nostris, vt theologicę fides spes, charitas infundātur, sed nostrum studium, & exercitium, vt acquirantur, requirunt.

quirunt: verum quem ignorabat Deum seclufit,
 qui operatur in nobis & velle & perficere pro bo-
 na fua voluntate, fiue (vt Paulus dicit) ὁ πῆρ τῆς ἐν-
 δοξίας, ad Philippenfes 2. fine quo rebus inhumana-
 nis nihil verum, rectum, aut consummatum, fine
 quo nulla noſtra opera quantumuis in ſpecie bo-
 na videntur nobis poſſunt eſſe ſalutaria, aut con-
 ditori noſtro accepta. Quid enim Catone prudē-
 tius? Manlio iuſtius? Scipione fortius? Curione
 moderatiuſ? pariter tamen omnes defecerūt, nec
 ad quā tendere videbantur beatitudinem, perue-
 nerunt, ad quam proſectō nulli ſine Chriſto, qui
 oſtium eſt, intrare permittitur. Ad Chriſtum autē
 nullus venit, niſi pater qui miſit ipſum per ſpiritu
 ſuum traxerit eum. Qui audiuit (inquit idē Chri-
 ſtus) à patre & didicit (per ſpiritu intellige) hic
 venit ad me. Finis quidem virtutis eſt beatitudo,
 quam tamen ſine Deo cooperāte & cauſſa effici-
 ente præcipua nemo mortalium quātumlibet vir-
 tutis ſtudioſorū aſſequitur. Immò quæ ſine Deo
 virtus eſt, ſeu potius eſſe videtur, vera virtus non
 eſt, quia formam, quæ dat eſſe rei ſecundum phi-
 loſophos, non habet. Rē autē hoc loco ipſum vir-
 tutis opus intelligo, quod non ſecus ac materiam
 quandam in ſtudio & exercitio virtutis tracta-
 mus: Vera ſiquidem forma virtutis eſt, vt quam à
 Deo authore proficiſci nouimus, Deo acceptā fe-
 ramus, per ipſumq; nō modò conſummandā, ve-
 rum etiam ad beatitudinem promerēdam nobis

331
3
Cauſſa.

3
 Diuifio. ; efficaciam habituram credamus. Diuiditur autē
 Virtus moralis à Philosophis in Prudentiā, Iufti-
 tiam, Fortitudinē, & Temperantiā, quibus & fa-
 piens quidā fubfcribit, qui in æternę fapiētīę lau-
 dibus poft multa eius fecundū has virtutes, in nos
 collata, ampliter enumerata beneficia, tādē fice
 inquiring abfoluit. Enthymema. Σωφροσύνην γὰρ καὶ
 φρόνησιν ἐν διδασκαίᾳ, δικαιοσύνην καὶ ἀνδρείαν ὧν χρησι-
 μώτερον οὐδέέν ἐστιν ἐν βίῳ ἀνθρώποις. Hoc est, tempe-
 rantiam enim seu continentiam & prudentiam
 docet, iustitiam & fortitudinem, quibus vtilius
 seu preciosius nihil est in vita mortalibus. Vides
 quā appositē prioris distinctionis nominibus,
 tametsi non eodē ordine iam citatus scripturę lo-
 cus cōueniat? nisi quis σωφροσύνην magis aut con-
 tinentiam, aut potius animi sobrietatē significare
 contendat. Porò prudentia est rerum appetenda-
 rum & fugiendarum scientia, & quibusdam non
 tam moralis, quā intellectualis videtur. Aut (ut
 Aristoteli placet) virtus est, adeoq; habitualis (ut
 vocant) affectus verum cum ratione operatiuus,
 circa ea quę sunt vel bona vel mala: & subdivi-
 ditur in rectum consilium seu Εὐβουλίαν, qua qui-
 buslibet pro diuersitate caussarum rectē cōsulere
 nouimus. Rectum iudiciū, seu Εὐκρίνειαν, qua se-
 cūdum omnes iustitię partes quid iustum, hone-
 stum, vtile, equum & bonum in singulis quibusq;
 caussis iudicare possumus. Debitam cōsideratio-
 nē (Græci Εὐλογισμὸν dicunt) qua rerū principia,
 media,

Diuifio
 cū offi-
 cijs.

media, & fines, ne quid temerè aggrediamur dispiciamus. Iustitia quoq; virtus est propriam cuiq; tribuens dignitatem, & discerpitur in Pietatem, qua Deo, parentibus & proximis sanguinis, Obedientiam, qua superioribus, Gratiudinē, qua benefactoribus, Beneuolentiam, qua amicis quod suum est tribuimus. Sic fortitudo, quæ est cōsiderata periculorum susceptio, & laborū perpeffio, diuiditur in Magnanimitatem, qua res arduas citra temeritatem aggredimur, Longanimitatem, qua dura constanti & infracto animo perpetimur, Patientiam, qua singula quantumuis aduersa, clementi seu miti animo suscipimus. Temperantia quoque virtus, quæ ab omnibus, quæ turpiter appetuntur, appetitum compescit: diuiditur in Sobrietatem, qua à superfluo cibo & potu, Castitatem, qua ab inordinata Venere abstinemus, Modestiam, qua moderantes animo omnem fastum & arrogantiam vitamus, Mansuetudinem, qua comite & sine amaritudine vel iræ vel odij cum quibuscumque conuersamur. Pauca è pluribus speciebus obiter tetigi, vt thematis partes per diuisionē paulò fusiùs prosequeretur, earumq; sigillatim officia tibi inuestiganda demonstrarem. Nec me latet plures esse, exactiùsque de eis disputari posse, verum hæc tibi pro epistolari tū breuitate, tum facilitate sufficiant: Ad hoc autem nobis adnitendum, & summo studio contendendum, vt cuius finitionem, diuisionem, causas, & officia, vel

Definitio.

Diuisio, & Officia.

Finitio cum diuisione, &c.

Finitio cum alijs

Thema compositum.

EPISTOLICA

Propo-
sio vel
cōplexio

Abhōne-
sto & vti-
li.

Maiores.

calamo describere, vel lingua recēdere nouimus, quāq; prae ceteris mortalium rebus, tum propter honestatem, tum propter vtilitatem praestantissimam nouim⁹, totis animi votis, quemadmodum praescripsimus, eam veram & Christianam amplectamur, exosculemur, & excolamus. Quid enim virtute honestius? quid vtilius? quid iucundius? quid deniq; magis necessarium? Si eruditi sola (quanquam sine virtute vix possit consistere) promouere solet hominē ad amplios honores, amplas diuitias, ad ampla commoda & voluptates, quantō excellentior est virtus, quē non modicā hāc temporaria, & corruptioni obnoxia, sed eternam immortalem largitur gloriā, immarcescibiles diuitias & felicitatē cōlestem: cum quā omnium tandē bonorum aggregationem perfectam consequemur, si nequa Dei opt. max. & omnis beatitudinis expertes erimus. Et quis est, nisi prorsus insanæ mentis, qui rem quālibet vera honestate & vtilitate insignem mortalibus amplectendam non iudicet: cum pariter omnes, qui lumine rationis præditi sumus, naturæ quodam impetu ad felicitatem rapiamur? Hęc succurrebam, mi Petre, quæ in genere tibi didactico adeoque dialectico vti postulaueras de themate simplici nempe virtute, quod nos quoq; cōpositum fecimus, dū virtutē amplectendam syllogismo ostendimus, scribere debui. Cura vt valeas.

Secundum hanc explicandi thematis formam poterit

poterit quisque vel prolixius vel breuius aliud quicquid; quale sit thema, secundum locos dialecticos tum in epistolis, tum in orationibus explicare.

De Epistola Indicatiua.

Ubi plures epistolæ familiares scribuntur, quæ sub nullo prædictarum causarum genere per omnia comprehenduntur, aut in quibus eorum artificium secundum partes & locos proprios non usurpatur. Vt sunt quibus alterius felicitati simpliciter gratulamur, quibus gratias agimus, quibus aliquid curandum mandamus, quibus rem gestam vel bene vel male collocatam declaramus, quibus læta, quibus tristia significamus, quibus de rebus quibuslibet sciscitamus, & id genus aliarum, quas omnes vnicuique vocabulo Indicatiuas appellare possumus. In quibus certas designare partes stultissimum est. Nam ex abrupto sæpè principio mira quadam festiuitate ordimur, & sine propositione præter iocos & sales nihil tractamus. Et sæpè licet simpliciter seria proponamus, sine confirmatione tamen argumenta absoluiamus. Quid enim (sit exempli causa dicamus) amico persuadere necesse est argumentis, quod nouimus eum sponte seu libenter executurum? Inter has quoque nonnullæ simplices sunt, vnicuique videlicet negotium indicantes, nonnullæ compositæ seu mixtæ, diuersas rerum materias ex ordine recensentes seu tractantes. Si quis igitur (id quod creberrimè fieri solet) epistolam indicatiuam

EPISTOLICA

Compositam seu mixtā de rebus diuersis scribere voluerit : quanquam omnia, quæ in buccam veniunt ordine duntaxat naturæ seruato, scribere potest, nec multis præceptionibus opus est: parum tamen lucis adfert legenti, & decorem addit sermoni, si secundum quod naturalis ordo loco, à tēpore, à rebus à personis, cæterisq; circumstātijs cōmonstrat, seorsum publica, seorsum priuata, seorsum prospera, seorsum aduersa, seorsum prophana, seorsum gesta, seorsum gerenda iudicentur, & ita de reliquis diuersarum rerum generibus, ne res aut prorsus inter se contrariæ, aut (vt vocāt) disparatæ indiscriminatim nulloque adhibito vulgaris ordinis iudicio confundantur. Inter hæc quoque studēdum est, vt diuersi generis narratiunculæ aptis transiunculis quasi quibusdam ansulis connectantur, ne perinde atq; (vt dici solet) scopæ dissolutæ legētibus ingrata sint. Sint præterea breues, planæ et dilucidæ. Prolinitas enim & obscuritas, vt vbique, sic in his maxime narratiūculis vitiosa, & lectori reliqua legendi cupido insuauis & ingrata est.

Paradeigma Indicatiuæ compositæ.

Nescio quæ te modò scribēdi libido incessit, vt qui hætenus nec ad dādum, nec ad accipiēdum literas fueris propensus, iā quasi nouo quodam literario furore raptus de rerum nostrarum statu literas exigis, vt de rerum vestrarum statu

literas

literas reddas. Vtrinq; voto tuo satis fiet. Nam &
 ego scribam, vt ibi quoq; scribendi ansam porri-
 gam. Primumq; tibi quod primum postulas, pro-
 prium rerumq; domesticarum statũ breuibus ex-
 ponam. Ex eo tempore, quo dudum tibi coram in-
 nundinis Antuerpianis loquebar, hec̃tica me fe-
 bris inuasit, & quamuis non admodum violenta
 esset, sensim tamen ita corpus meũ perpetua hac
 hyeme non modò attriuit, verumetiam arrosit, vt
 vix ossibus cutis adhæserit. Vbi autem iam tan-
 dem paululum conualui, viresq; resumpsi, vxor
 mea ex puerperio morbum cõtraxit adeò mole-
 stum, mi Galtere, & periculosum, vt quid de sa-
 lute eius mihi & liberis promittam, planè nesci-
 am. Filius natu maior, quem hætenus sacerdo-
 tio enutriui, posthabitis literis non absque nostro
 dolore militiam amplectitur. Virgo iam nubilis,
 quam tu è sacro fonte leuasti, virginum relicto
 monasterio domum redijt, & nuptias postulat.
 Reliqua familia aut ægritudine, aut mœrore affi-
 citur. Quid dicam? Domus penè tota tum pro-
 pter hæc varia infortunia, tum propter rem bel-
 licam, tum propter quæstum exiguum destituta
 est. En tibi rei nostræ priuatæ statum non admo-
 dum felicem, nunc audi de statu publico. Senatus

Res pri-
uata.

Respu-
blica pro
fana.

Sacra.

Res scho-
lastica.Res bel-
lica.

caritatem & quæstum exiguum nihil quærimus. Paucis profana perstrinxi, paucis & sacra attingam, ne epistolę queraris prolixitatem. Quædam Traiectensis ecclesię celeberrima collegia in perpetuo, vt hæctenus, Dei cultu summoq; omnium honore perseverant, pancraticè agunt, cunctis suis æmulis superiores euadunt. Porro reliqui tum sacerdotes, quos vocant seculares, tum monachum monachæ seu sacræ virgines sic viuunt, vt presentium nostrorū temporum ratione irreprehensibiles videantur. Et ne præteream iuuentutem scholasticam rebus partim ecclesiasticis, partim profanis destinatam, ipsa me hercle pulcherrimè viget, in Græcisq; literis pariter & Latinis prosa & carmine rectissimè instituitur, atq; in tanto rerum bellicarum tumultu, imò inter ipsos armatorū gladios & hastas amplissimè promouetur. Venio ad ipsam, cuius subinde memini rem bellicā, quam pròh dolor (sic visum est superis) cum Republica optimè instituta inæqualiter hac nostra tēpestate currere oportet. Comparantur vtrinq; grauæ armaturę equites, confluunt & leuis armaturæ sine numero gregarij milites, corraditur vndique ex Brabantis, Hollandis, Geldris, Cliuijs, nempe bellinertus immensa pecunia: parantur machinæ tenduntur insidię, acuuntur bipennes, lanceæ framæ, aptantur arcus, balistæ, pharetræ, puluere suo stygio farciantur tormenta: & (vt semel dicam,) nihil omittitur, quod hostibus vtrinque cōpugnanda

pugnandis vsus fore putatur. Tātus auditur quotidie armorum fragor, bombardum tonitrus, tubarum clangor, tympanorum strepitus, eorum hinnitus, militum clamor, vt æthera & aëra diffilire credas. Quid inter hæc nobis animi, quid fiducia, quid spei, non facile dixero. Sunt siquidē quibus hæc bella placēt, sunt contra quibus maximè displicent, in vno Domino Deo suo fiduciam habentes, & ab eo solo rerum tranquillitate sperantes. Audisti Martis horrorem, iam quis fructus sequatur, aduerte, quanquam & cum sine calamo quisq; per se facile expendere potest. Exuruntur & despoliantur templa, agri vastantur, pecudes abiguntur, viri capiuntur, vxores cum liberis desolantur, virgines constuprantur, & nihil pudendi sceleris non impune cōmittitur. Et inter hæc conuiuere principes videntur, & nihil dolere super cōtritione Ioseph, (vt habet scriptura) & oppressione innocentum, quorum simul cum lachrymis clamor in aures Domini Sabaoth perpetuò stre-

*Malis
belli.*

Specialia

EPISTOLICA

vxorem. Ioannes noster cognomento λευκός, quā-
quam minimē cādidus, qui felicibus vtriusq; no-
strum studijs inuidere cōsuevit, patrumq; tuum
quantumuis senem plurimum diuexauit, eodem
(ni fallor vespere repētino fato extinctus est. Nec
tamē hāc nūcio, quōd de aduersarij interitu gau-
deam aut tibi gaudendum velim: sed vt confide-
res, quān perniciosus sit liuor, & quōd non tam
alijs, quā sibi noceat tabescēs inuidia. Hāc po-
tissimum succurrebāt ad te pro temporis ratione
scribēda, cū mihi vestratia depinxeris (ne nunc
epistola modū excedat) plura rescisses. Sed heu
tu, dum hāc scriberem, vltimumq; tibi vale di-
cturus essem latus rumor in ædibus spargitur.
Rogo quis sit. Ferunt certis acceptis literis Caro-
lum Quintum Imperatorem Romanum prospe-
ro nauigio venisse in Italiam, & propediem pa-
trios suos fines inuisurum. Faxit Deus. Vale.

Paradeigma Indicatiue simplicis.

Salue. Sciscitaris, mi Thoma, de caritate anno-
nā, quōd eam maximā propter bella cum S-
cābris in ciuitate nostra totaq; diœcesi suspicant.
Certē neq; maxima, neq; minima est, sed pro hoc
rerum statu satis moderata. Nam tritici modus
(vt vocant) mēsuræ nostræ venit duobus Philip-
peis. Siliginis duobus Carolinis, Hordei vno Ca-
rolino, Hauenæ quindecim sesterijs, Cōgius vni
Rhenan

Rhenani mensuræ nostræ quatuor sestertijs, Hesperij seu Hispanici, quod Romanicum vocāt, tribus. Cæterum lac, butyrum, caseus, oleum, pisces, carnes, sal, igniū fomēta, & reliqua omnia, quib. natura sustentatur solitum precium nō excedunt, quorū omniū tamē hostes nostros penuria laborare, si frumētum demas & vinū, certo certius est: nempe quib. ipsa ex his & vicinis regionib. suppeditare cōsueuerunt. Faxit misericors Deus, vt facta cōcordia principū, sua nobis illi, & nostra nos illis mutuò suppeditare possimus: nā mutuo cōmercio eōmodē diu carere nō possumus. Vale, et vos, quib. minor hostiū timor et rarior incursus, nulla molestia militum, & nulla rerum turbatio, quanti hæc singula vaneant, rescribe.

Aliud Paradeigma.

Non possum mi Florēti, quin rebus tuis vltro inseruire studeam, Patruus (prōh dolor) vnā cū cōiuge hesterno die sub ipso noctis crepusculo pleuritide interierūt, crastino die nō sine pōpa funerali more nostratiū sepeliēdi. Nō solūm igitur piē, sed etiā prudēter feceris, si omnibus posthabitis celeriter per noctē te huc cōferas, & exequijs funeralib⁹ adsis: vt nō modò honori tuo p nostratum consuetudine satisfacias, verumetiam vtilitatibus tuis, tēpori, consulas. Nam cū intestatus (vt vocant) & sine liberis obierit, ædesq̃ amplissimas, suppellectilē variā, agros multos,

H ij.

EPISTOLICA

ingētemq; pecuniæ vim dereliquerit, vide ne bona, quæ tibi iure debētur hæreditario, per alienos (vt fieri passim videmus) executores, distrahātur, dissipentur, diripiantur, Vale.

Aliud breuius

Doleo pfectò ex animo, mi Bonifaci, horreū tuum nudius tertius, in quod frumentum satis copiosum ex agro congefferas, hostilibus flāmis (modò vera sit fama) tuo maximo damno interijisse. Quis enim, si amici casum seu damnū resciscat, nisi prorsus ἀφιλάνθρωπος sit & ἀσοφός, ex animo non doleat? quòd amicorum omnia, tū prospera, tum aduersa meritò debeāt esse cōmunia. Contrà, tibi nō minus ex animo gratulor, super nuncia, quæ lætus adfero: Nauis tua oneraria, quam ante brumam ad Sarmatas direxeras, omnibus bonis, quæ Sarmatia ad nos mittere cōsuevit, onusta, eodem die, quo damnū fecisse diceris, Amstelrodamū p̄sperè aduecta est, vnde n fallor, pl⁹ decuplo lucri recipies, quā in horreo uulto iacturæ feceris. Prudēter itaq; sopito dolore prætētorū malorum lætus huc venies, & vt res postulabit, merces tuas aut distrahes, aut in tempus magis opportunū vel apud me, vel alium quēlibet, prout placebit, depones. Vale.

Aliud breuissimum.

CUm primū, mi Gerarde, has literas nostras elegeris, mox citra dilationem cōducto cum

huc

hūc aduola: est enim apud nos, quod maximè tua interesse videbis, & gaudebis: quod adijcere nolui, ne cuius rei malæ nascatur tibi suspicio. Nos enim & filius tuus salui sumus. Vale.

Affimile.

Salve. Miraris amice, quòd non scripserim, mirari desine, iam scribo, & si placet laconicòs laconico responde. Vale. Raptissimè ex Traiecto.

Aliud.

NAE tu bellus es homo, quē cūm prae chartae amplitudine amplissima scripsisse putarem, reuera (ut inquis) λακονικῶς scripsisse deprehēdo: λακωνισμῶ quoque tuo λακωνικωτέρως profectò responderem, nisi quidquam tibi seriò indicandum esset, quod citra λακωνισμὸν tibi scriptum multò maximè cupias. Fama nēpe celeberrima nostratibus diuulgatur, quod cum omni Geldrensiū magistratu generosum Cliuorū Ducem inuictissimus Romanorū Imperator & semper Augustus Carolus Quintus clemētissimè recepit in gratiā.

Faxit Deus (id quod nunc maximè futurum speramus) ad perpetuam sit finitimarum prouinciarum

pacem. Vale ex

Antuerpiæ.

Prioris partis Finis.

H iij.

EPISTOLICA

POSTERIOR PARS,

de Dispositione & Elocutione.

DIximus in principio tria, quædam esse præcipua capita, quæ non modò ad orationem rhetoricam, verumetiã ad artificium epistolicum necessaria sunt. Inuentionem videlicet, Dispositionem & Elocutionem. Hactenus autem de Inuentione secundum diuersa causarum genera, per diuersarum epistolarum locos varijs subiectis exemplis disputatum est. Postulat igitur ordinis ratio, vt de dispositione (licet eã in superiori parte per exempla satis ostēderimus) prout hæc nostra rudimēta postulant, adhuc pauca loquamur, inde paulò latius de Elocutione locuturi.

Dispositio triplex.

Est itaque Dispositio cōmodus eorum, quæ ex singulorum generum locis per inuentionem collecta sunt, tum verborum, tum rerum ordo, ad orationis perspicuitatem non parum conducens. Omissio autem verborum ordine, qui (quod aiunt) ad vnguē hoc est, ad plenum præceptis tradi nō potest, sed penè sola doctissimè loquentium & scribentium sagaci obseruatione apprehēditur, rerū duntaxat ordinem prosequamur.

Triplicem ponunt rhetores dispositionem, Partium videlicet orationis, Locorum, & Argumentorum,
prz-

precipue eorū quæ ex locis Cōfirmationis & Cō-
futationis ad probandū vel improbandū sumūtur
Ordo seu dispositio partiū fermè manebit idē, qui
secundū naturam singulis generib. præscriptis est:
vt videlicet ab exordio sequatur Narratio, si ne-
cessaria sit, deinde Propositio: post sequetur Cō-
firmatio, cui subiuncta sit vel interiecta Confuta-
tio. Pars nouissima sēper Peroratio. Contingit ta-
men nonnunquā non sine rhetorico, artificio, tū
in orationibus tū in epistolis, hanc partiū disposi-
tionē data opera confundi, vt videlicet pars Cōfu-
tationis præcedat Confirmationē, seu alia natura
posterior præcedentē, de quo nō est huius loci di-
sputare. At quia singulis fermè epistolarū gener.
peculiares quasdā partes, minimè tamen à rheto-
ricis alienas assignauimus etiam in illis præscriptū
ordinem obseruari cōuenit, nisi quod pro liberta-
te epistolica aliquas inter eas nonnūquā trāsferi-
mus, id quod etiam subinde in præceptis superio-
ribus indicaui. Dispositio quoq; Locorum ipsam
naturā sequatur, aut illum ordinē qui pro singulis
orationis partibus eis præscriptus est. Natura si-
quidem Pueritia præcedit Adolescētiam: Hone-
stum, Vtile: Volūtas, Facultatem & sic de reliquis
quāquam & hīc libertas epistolica non magno-
pere curat, vtrum prius ductum sit argumentum
ab honesto, an ab vtili vel delectabili.

Dispositio verò Argumētorum eum precipue
inuestiget ordinē, qui maximè in concionibus au

EPISTOLICA

ditoris, & in epistola lectoris animū flectere posse putabitur. Id quod potissimū fiet, si primo loco & itē nouissimo ponantur argumentationes firmissimę & irrefutabiles: media autem si quę sint minus probabiles occupent, quod ad primas probationes & nouissimas lectoris & auditoris animus maximē solet esse attētus. Si quis tamen à languidis primūm argumētis incipiens sensim seu gradatim cum exaggeratione ad validiora coniungat, vt scilicet validissima finem contentionis occupent, meo quidem iudicio non ludet operam.

Postulant & exempla, quorum si appositē adhibeātur, non tantūm in orationibus generis deliberatiui, verumetiam in epistolis pulcherrimus est vsus: suum cōcinnū ordinem, nempe vt primo loco extranea, deinde nostratia, & ex his primò aliena, deinde peculiaria & domestica ponātur. Vt exhortaturus quemlibet ad studium & laborē literarium, primūm ponas exempla Græcorum philosophorū, ostendens quantis laboribus, ærumnis, calamitatibus philosophiam apprehenderint: deinde Romanos seu Latinos, Ciceronem Vergiliū, aliosq; cōplures, ostendens nihil non pro eruditione cōsequenda tētauisse, aut aggressos esse: deinde si is quem extimulare niteris, vel patruū habuerit, vel auum, vel nepotem, vel fratrem, vel patrem, qui cum laude non sine labore docti euaserunt. Item si familiarem, amicū æmulum, &c. Et hæc de Dispositione.

De

De Elocutione.

Cum omnis non solum aptè dicēdi, sed etiam doctè scribēdi studiosus (vt in primis dictum est) ad hoc niti debeat, vt doceat, quod necessitatis est: vt delectet, quod suauitatis est: vt flectat, quod victorię est, & de ratione docendi hactenus fermè disputatum sit, restat & delectandi & flectendi rationē, quæ in Elocutione præcipuè consistit, paucis ostendere. Est igitur Elocutio (vt ad Herennium scribitur) idoneorum verborum & sententiarum ad inuentionem accommodatio: qua videlicet sub prima artis parte res inuentas verbis efferimus congruis, hoc est, Latinis, proprijs, puris, minimeq; duris, sordidis vel obsoletis, & quorum compositio, vt ait quidam, æquabilis, gratiosa, facilis, minimeque per concursum vocalium hiulca, aut per illusionem seu immoderatum concursum vel literæ, r, aspera sit: vel literæ, m, obtusa sit: vel literæ s, sibilans vel blesæ sit. Qua sententiæ dilucidæ, solida, & minimæ triuiales sint, sed vel iusta Latini sermonis & propria phrasi, vel honesta figuratione venustæ & elegantes sint. Quanquam enim simplicitas & proprietatum verborum, tum sententiarum maximam, adeoq; præcipuam adfert orationi venustatem, non parum tamen lucis & ornamenti superinducunt vel addunt ei Tropi & Schemata, si per ea fuerit moderatè pro dicendi ratione variegata.

Triplex Character, seu dicendi ratio

Est siquidem triplex dicendi pariter & scribendi ratio, id quod etiam obiter in primæ partis principio diximus, quam alij χαρακτήρ hoc est, stylum vel genus dicendi vocant. Primum dicendi genus Sublime dicitur, quo Heroica, Tragica, & Orationes rhetorum multiplici figurarum ornamento ut plurimum texti consueuerunt. Secundum est Mediocre, quo historias præcipuè, & secundum eas, interim orationes, declamationes, commentarios, & epistolas aliquando scribere consueuimus, paulum supra tritam loquendi rationem modertius assurgentes. Tertium est Humile, familiare, & comicum, quo præcipuè epistolas scribimus & commentarios, in quibus oratio ad ampullosas figuras non assurgit, sed humi penè serpere videtur. Habet tamè & ipsum suam elegantiam, & nec tropos, nec schemata familiariter loquendi secludit. Studendum est igitur primum omnium proprietati & simplicitati orationis, quod corpus vocant: deinde quibus tum tropis, tum schematis tanquam ornamentis vestiri queat, obseruandum.

Quid Figura, & quotuplex.

Figura est quouis modo cum laude nouata loquendi vel scribendi ratio. Hoc modo docendi gratia placuit hic finire figuram, ut reiectis vitiosis loquendi vel scribendi nouitatibus, generali vocabulo sub

se cōprehēdat omnes, cū constructionis, tū locutionis figuras, & inter has Tropos & schemata, & inter hæc quædā λέξεις, hoc est, quæ ad dictiōnē, quædam διανοίας, hoc est, quæ ad sententiā pertinent. Porrò figuras Grāmaticas (quos μεταπλασμοῦ species vocāt) Prosthesin, Aphæresin, Epenthesein, Syncopē, Paragogē, Apocopen, Systolē, Diasistolē, intactas relinquo, quòd videlicet ad rem præsentem nō attinēt, sed magis ad institutionem poëticiā, de quibus tum in Institutionibus grammatices, tum in Prosodia nostra satis dictū cēseo. Omitto nihilomin⁹ Syntaxeos figuras, Syllepsin, Prolepsin, Zeugma, Synthesin, Antiptosin, Synecdochen, & similes, in Syntaxi nostra tractatas. Loquar tātūm de ijs, quæ ad orationis rhetoricæ ornamentum, augmentum, & amplificationem accommodari possunt, exactum tamen iudicium aliorum cōmentarijs relicturus. Quod autē ad hanc rem nostram præsertim epistolicā attinet, tres figurarū ordines pro Elocutionis characterē seu stylo picturando breuibus exponam. Primus ordo complectitur schemata, quæ reddant taxat orationem iucundam, splendidam & perspicuam nihil corpori orationis adijcientes: & λέξεις figuræ dicuntur, quòd vnica dictiōne seu vocabulo figuretur oratio. Secundus ordo illa cōtinebit schemata: quæ orationem tametsi nō augent præter ornamentū tamen addūt etiam acrimoniam, grauitatē, & vehemētiam. Hæc cum ijs,

EPISTOLICA

quæ tertij ordinis sunt, *Sauioia*, figuræ dicuntur.
Tertius ea complectetur schemata, quæ uel ora-
tionem augent, uel causam amplificant. Porro au-
getur oratio, dum extenditur & amplificatur,
quod amplius, grauius, uel uel uel uel uel uel uel
paret, esse ostenditur. Hos tres ordines quàm po-
tero breuissimè digeram, & exemplis illustrabo.
Sicubi quodq; Græca occurrerint ex Diuo Paulo
adijciā, siue ille (ut nonnulli uolūt) artificio Rhe-
torico in nonnullis epistolis studuerit, siue (ut Au-
gustino placet) ultro sese scribenti eloquētia ob-
tulerit.

Tropi species.

Cum tropus non tantum per se seorsum verbum
& sententijs orationem illustret: sed & per
omnes ferme horum trium ordinum partis pul-
cherrime se saepe diffundat, primo loco, priusquam
σχήματα aggrediar, species eius vulgariore ve-
lut obiter tangam, ob hoc maxime, quod non pa-
rum Tropi à Schematis differant. In tropis siquidem
(*τρέπω* verto vel mitto) significatio vel vo-
cis, vel sententiæ mutatur: in Schematis autem
non ita, Nam *σχῆμα* habitum, ornatum, cultum
& eloquentiam sonat, verbisque tum proprie-
tate improprie significationis constat. Hinc est quod
Schematis species Tropos admittant, Tropi vero
sine significationis mutatione constare non possunt
quorum licet aliqui ad dictiones seu voces: aliqui

O
velut
hibet
qua t
nifica
nem,
à reb
ram f
H
TAVN
si qui
NLOS

ad sententias spectent, nos tamē eorum discrimini non magnopere studebimus.

Tropi dictio- nis	Metaphora.	Metalepsis.	Metony- mia.
	Catachresis.	Hendiade.	Synec- doche.
	Onomatopœia.	Emphasis cū	
	Antonomasia.	Liptote.	
Tropi senten- tiarum,	Antiphrasis.	Charietism ⁹	
	Allegoria.	Parœmia.	
	Ironia.	Hyperbole.	
	Sarcasmus.	Prosopopœia.	
	Asteismus.	Hypallage.	
	Micterismus.	Parabola, &c.	
	Ænigma.		

Tropi Dictionis.

Metaphora.

Offert se primo loco propter frequentissimū
suum vsum μεταφορά, hoc est, Translatio, qua
veluti quibusdam flosculis, dum commodē ad-
hibetur, oratio venustatur: cum videlicet vox ali-
qua transfertur ab ea re, cuius est propria, ad sig-
nificandum rem aliam per quandam similitudi-
nem, cui non est propria, ut cū transfertur vox
à rebus animatis ad inanimas, ut si quis dicat ter-
ram sitientem aut bibentē. Quemadmodum ad
Heb. dicitur: γῆ πλουσα τὸν ὕδωρ, καὶ τικτούσα βί-
οτα. Aut contrā ab inanimi ad animatum, ut
si quis dicat: iustum germinantem. Psalmistes. δὴ
καὶ ὡς φοινῆξ ἀνθήσκει. A rationali ad brutum aut

Georgii Macropedii

EPISTOLICA

insensibile, vt si dicamus : prata ridere. Et Vergilius de apibus canens. Magnanimosq; duces, &c. Sic Esaias: εὐφράνδετε ἔρημος διψῶσα. Et Salomon secundum 70. χοῖρο γρύλλοι ἔθνος οὐκ ἰσχυρόν. &c. Aut contrà, vt: Vlulate pastores. Hiero ἕκαστος τὴν γυναῖκα τοῦ πλησίον αὐτοῦ ἐχρεμέτιζον. A propinquò ad rem proximam, sicut ab anima ad corpus, vt: dolor pedum: & Paul. συναίρει τὰ τα μέλη. Aut contrà frequentius, vt: stupor stupere, gustare, si ad animum referantur, vr: γεύσασθαι καὶ ἴδετε ὅτι χρησθῆς, &c. His & multis alijs modis tum nomina, tum verba à propria significatione ad proximam vel cognatam, non modò licite verum etiam sepe numero eleganter apud doctos scriptores transferuntur, quos præcipuè in huius figuræ vsu imitari còuenit. Nec tamè in oratione soluta temerè licebit semper æmulari poëtas, qui liberius pro sua licentia hoc interdum tropo, qui oratores vtuntur.

2. Catachresis.

Proxima est Metaphoræ κατὰχρησις id est, abusio, cum vox vsurpatur ad significandum rē nō propriā, sed illi cognatam seu proximā, cui propria vox deest: vt si librum nō pro arboris cortice, sed pro volumine literario accipiam⁹: si segetes dicam⁹ letas: sic pugnare, legere: sic lingua, sic gēma, & alia sexcenta. Ita quoque Paulus ad Corinthios λαλῶν γλώσσῃ, οὐκ ἀνθρώποις λαλεῖ, ἀλλὰ τῷ θεῷ. Porro maximè affinis est Metaphoræ Allegoria,

sed eam, quia non tam ad tropos dictionis, quàm orationis attinet, paulò post tractabimus.

3. Onomatopœia.

Nec absimilis est *Ονοματοποιία* hoc est, Nominis fictio, qua rei, cui propria vox deest, non proximā sed fictam ut plurimum à sono tribuimus, ut: taratara, bombardā, sibilare, balare, & similia. Sic *βλκή μήκη, κβάξ*. Sic *κλάγγο, κοκκύζω*.

4. Antonomasia.

Additur poëtis frequens *Αντονομασία*, Nominis permutatio, ut: Saturnia pro Iunone. Pelides pro Achille, Apostolus pro Paulo.

5. Antiphrasis.

Additur quoque *Αντίφρασις*, qua vox una pro contraria ponitur, ut: bellum quod minimè bonum, sacrum pro execrando *ευμένιδες* furia, quod minimè mites.

6. Metalepsis.

Sic *Μετάληψις*, Transumptio etiam Poëtis frequens, qua gradatim ad aliud quiddā, quā verbo exprimimus, ostendendum procedimus, ut: speculuncis abdidit atris hoc est, in præceps profundis.

7. Hendiadis.

Est quoque poëtis familiaris *ἐνδιὰδης*, aut ut alij *ἐνδιὰς*, qua vnum per duo substantiua copulata significamus altero videlicet per adiectivum exposito, ut: pateris libamus & auro, id est aureis pateris. Sic: In spiritu mansuetudinis, pro spiritu mansueto secundum Hebræos.

Adno 230 f

trac ta

Antiphr

Metalepsis

Est

quod non dicitur nisi

EPISTOLICA

8. Emphasis.

Εμφασις, seu Demonstratio familiaris omnibus scriptoribus, plus quiddam indicat, quàm exprimitur, nempe latens quiddam, nunc per pronomen: nunc per substantium pro adiectiuo: nunc alijs varijs modis, vt: scelus pro scelesto & ignominiter sceleroso. Sic Paulus ad Corinth. τὸν γνόντα ἁμαρτίαν, ὑπὲρ ἡμῶν ἁμαρτίαν ἐποίησεν, &c. Item: ἁμαρτολὸς ἁμαρτία.

Videtur quoq; λειποτή sub hac contineri, quā minus dicitur, & plus intelligitur, nisi sub Synecdoche malis, vt: non odit me, id est, ex animo amat: Fit autem vt plurimum per verbum sententiae contrarium cum negatione.

9. Metonymia.

Metonymia quodq; (hoc est) Transnominatio familiaris admodum tropus est, cū vel inuentorem ponimus pro re inuenta: aut numen aliquod pro eo, cui præest, vt: Cererem pro frumento, Venerem pro amore vel pulchritudine. Matt. Οὐ θέλω δε Θεῷ δουλέειν καὶ μαμμωνᾷ. Vel continens pro cōtento, vt poculum pro vino, vt & Paul. ad Cor. ὃς ἀνὴρ πίνει τὸ ποτήριον τοῦ Κυρίου ἀναξίως. Sic domus pro inhabitantibus aut familia, aut re familiari. Εὐκατεσθίουσι τὰς οἰκίας τῶν χηρῶν: Vel possessorem pro re possessa: vt: Deucalion ardens, ad Corinth. Εἰ τις ὑμᾶς κατεσθίει. Vel cū effectum tribuimus efficienti, vt: pallida mors, quod membra efficiat pallida. Sic cū auctore pro opere ponimus, vt dicamus:

dicamus : in Paulo facilè omnes rhetorum figuras & ornamenta deprehendimus, hoc est, in epistolis Paulinis. Sic Moses pro lege.

10. Synecdoche.

Non admodum dissimilis tropi species est *συνεκδοχή*, id est, Intellectio seu comprehensio, cum videlicet intelligimus vel ex vno plura, vt: Cæsus Hannibal, pro milite forti. Vel ex parte totū, vt: puppis pro naui. Ioan. *Καὶ ὁ λόγος, σὰρξ ἐγένετο.*

Vel contrà, ex toto partem, vt: post tres dies resurgam.

Vel ex specie genus, vt: Græcus pro Ethnico: vel contrà.

Vel ex materia materiatum, vt: Ferrum pro gladio.

Vel ex præcedētibus sequentia, vt: Virgineam soluit zonā, & alijs similibus modis. Est enim Synecdoche, cū plus minúsue pronunciamus, quàm intelligimus.

11. Charentismus.

Potest quòq; frequētius videri Tropus dictio-
nis *Χαριεντισμός*, cū quæ dura sunt, verbis gra-
tiosis mitigamus: vt cū puerum pro seruo po-
nimus, & mortuum quieuisse dicimus. Matt. *Παῖς
μου βέβηται ἐν.*

Addunt & Heterosin vel Enallagen, cū vel numerū pro numero, vel personā pro persona po-
nimus, vt: miles pro militibus, &c. At sub Synec-
doche vel Metonymia comprehendi potest, quas

Georgius Burton

EPISTOLICA

cum alijs nonnullis inter tropos orationis ponemus, quod videlicet subinde dictiones, subinde orationes figurant.

Tropi orationis.

1. Allegoria.

Quāquam *Αλληγορία* seu inuersio sit perpetua quædā Metaphora, quòd singula eius verba per trāslationem intelligantur, atq; ob id fortassis inter tropos dictionis ponenda videri posset, quia tamē eius complexio non singularem aliquā vocem, sed totam orationē aut sententiam figurat, in hunc eam posteriorum troporum ordinē relegauit. Est autem Allegoria tropus quidem orationis & sententiæ pulcherrimus, quo aliud sensu, aliud verbis intelligimus: vt Ouidius de amore loquens Pyrami & Thyfbes allegoricōs, sic canit: Quoq; magis tegitur, tantò magis æstuat ignis. Sic ad Cor. *Μικρὰ ζύμη ὅλον τὸ φύραμα ζυμεῖ*. Hæc orationē non tantum illustrat, sed etiam eleganter extendit, frequens tum in sacris, tum in profanis literis. Volunt nōnulli sequentes eius esse species.

2. Ironia.

Εἰρωνεία (Disimulationē vertunt) est dissimulata illusio, quæ videlicet non ex verbis (plerumq; enim cōtraria sunt) sed vel ex modo pronunciādi, vel ex persona loquētis, vel ex ipsa rei natura intelligitur, vt: Id populus curat scilicet, apud Comicum: per scilicet autem videlicet similesq; particulas

ticulas cōmodè fieri cōsuevit. Corinth. χαρίσασθε
μοι τὴν ἀδικίαν ταύτην.

3. Sarcasmus.

Adsimilis est superiori Σαρκασμός, Exacerba-
tio seu irrisio amarulenta, cū victor victo vel
hosti insultat, vt: Inunc & verbis virtutem illu-
de superbis. Sic Lu. ἄλλες ἔσωσε, σῶσατο ἑαυτὸν, & ἑ-
liqua.

4. Asceismos.

Huc quoq; pertinet Ἀσκεισμός Urbanitas, quæ est
urbana dictio, & iocus cū astutia festiuus, quales
sunt sales & dicacitates disertorum: vt illud Ma-
rionis: Qui Bauium non odit, amet tua carmina
Meui. Et Paulus in Actis: Οὐκ ᾔδειν, ἀδελφοί, ὅτι
ἦν ἀρχιερεὺς, γέγραπται γὰρ ἄρκοντα τῷ λαῷ σὺ
οὐκ ἐρῆς χακῶς, secundum quosdam.

5. Micterismus.

6. AEnigma.

Possent addi Μικτηρισμός, cūm naso quempiam
in scōmate quouis suspendimus, & Αἰνιγμα, cū di-
ctum obscurum, cōiecturis indagādum proponi-
mus, vt: Dimidium plus toto, apud Hesiodum, &
Samsonicū illud: Εκ τοῦ ἐσθοντος ἐξῆλθε βρώσις, καὶ ἐξ
ἐγούρου ἐξῆλθε γλυκύ. similiaque scriptorū rara pro-
blemata, sed quia ad rem nostram nō admodum
conducunt, sobriè tractanda iudicauimus.

7. Parcemia.

Quanquam nō omne Adagium seu vulgi Pro-
uerbium tropicum est,prehenduntur tamen
innumera à sono verborum significatu tā aliena

EPISTOLICA

seu diuersa: vt proximè ad AEnigma accedere videatur, & si opportunè tū epistolis, tū familiarib. colloquijs accommodetur, et citra nimiam affectationē inferatur, nō parū venustatis & iucunditatis adferūt. Est igitur *Παροιμία* seu Adagiū dictū celebre & vulgo tritū, aliqua nouitate insigne, vt: *Lupum auribus tenere dicitur, qui negotium susceptum neq; tutò relinquere, neq; tolerare potest.* Sic ad Paulum in Actis. *Σκληρόν σοι πρὸς κέντρα λακίῳ.*

8. Hyperbole.

Vsui quoq; frequenter ὑπερβολὴ est, nos Excessum interpretari possumus. Nā q̄ secundum figurā hāc dicimus, fidē manifestè exuperare debet. Est enim (vt inquit Quintilianus) dementiens superiectio, vel amplificādi gratia, vt: *Aquilis velociore leonibus fortiores: aut minuēdi, vt: testudine tardior.* Colossensib. scribit Paul. de Euāgelio. *Παρόντος εἰς ὑμᾶς, καθὼς καὶ ἐν παντί τῷ κόσμῳ.*

9. Prosopopœia.

Addunt ferè omnes Tropis *πρὸς ὁμοιοποίησιν*, quæ Personā fingim⁹, quæ persona nō est: cū videlicet res mutas loquentēs inducimus, aut ad eas t̄quam ratione vtentes sermonem dirigimus: vt amantes apud Ouidium, *Inuide (dicebant) paries, quid amantibus ostas?* Et ad Cor. *Ποῦ σοῦ θάνατος τὸ κέντρον ποῦ σοῦ ἄδην τὸν ἱκετός:* Eundem quoque volunt tropū, cū hominē vel absētē vel mortuū fingimus loquentē, vel ad eū sermonē dirigimus, vt: dic Hieremia testimonium de Christo August.

10. Hypal-

10. Hypallage.

Υπαλλαγή Submutatio vel subalternatio fit, cum oratio contrario rerum ordine effertur: ut cum res agens fit patiens, aut contrà, ut: Dare clas-
sibus aulos. Figura poetica est. Restant adhuc præcipui duo tropi, quorundam iudicio, Parabola & Paradeigma, sed quia in eis propria vocum significatio non mutatur, nos ad Schemata διανοίας transtulimus.

Hæc seorsim de Tropi varijs speciebus tradidi, in quibus omnibus aliud quidem verbis dicitur, aut dici videtur, & aliud re vera significatur, ex quibus multi frequentibus diuersorum ordinum figuris inservire possunt: ut sint vel hi schematum, vel schemata horum ornamenta.

Schematum primus ordo.

Figura Lexæos	{	Syllepsis.	{	Epizeuxis.
		Prolepsis.		Tautologia.
		Zeugma.		Poly syndeton.
		Epizeuxis.		A syndeton.
		Anaphora cum speciebus 8.		Homæoptoton.
		Epanaphora.		Homæoteleuton.
		Epiphora.		Paranomasia.
		Ploce.		Antanaclassis.
		Symploce.		Parachesis.
		Epanalepsis.		Anastrophe.
		Anadiplosis.		Irmos.
				Schesis enomaton.

EPISTOLICA

Primum Figurarum ordinem suprà diximus eorum esse Schematū, quæ ad dictiones magis, quàm ad sententias attinent, & orationem iucundā, splendidā, & perspicuam reddunt: quāquā subinde etiam nonnullæ earum non secus ac illæ, quæ secundi ordinis sunt, vehementiā quandam addunt, & acrimoniam.

1. Syllepsis.

Occurrit primo loco Συλληψις, Conceptio, qua duabus rebus & sententijs diuersis vnum dūtaxat datur verbum, vtriq; minimè conueniens, vt: His quidē signis atq; hæc exempla secuti. Alij simile loquēdi genus Zeugma imperfectum dicūt, quod videlicet verbum vni conueniens, ad alterū commodè reduci nō possit. Voluntq; in hac vel simili loquēdi ratione Syllepsin esse locutionis: Romul⁹ & Remus Romanam urbem condiderunt. Aut Petrus cum Paulo, Romæ passi sunt. Et Ouidius. Cum plausu clamor littora impleuēre.

2. Prolepsis.

Πρόληψις, Præsumptio, vt Reges dimicant, alij pro gloria, alij pro patriæ salute, quia cū Epanodo tertij ordinis fermè conuenire videtur, hic negligentius tractatur.

3. Zeugma.

Σύνζυγμα Copulatio seu cōiugatio. Cū videlicet diuersas clausulas vno verbo copulamur, hoc pacto: Verbo præposito: Vicit pudorē libido, timorem audacia, rationem amentia.

Verbo

Verbo in medio posito: Pudorem libido vicit, timorem audacia, rationem amentia. &c.

Verbo in fine posito: Pudorem libido, timorem audacia, rationem amentia vicit.

4. Hypozeuxis.

Primam Zeugmatis speciē vocant *πρόzeugμα*, secundam *μεσόzeugμα*, tertiam *ὑπόzeugμα*. Ab hac autem tertia multum differt *ὑπόzeugξις*, nam ei prorsus cōtraria est, cū videlicet singulis diuersarum rerum clausulis debitum verbum subnectitur, vt: A Edes exuruntur, templa spoliantur, agri vastantur, pecudes abiguntur, viri aut cæduntur, aut captiui abducuntur, vxores cum liberis profligantur, monasteria euertuntur, uirgines cōstuprantur, & nihil non pudendi sceleris impunē committitur: Sic quoq; Matt. τυφλοὶ ἀναβλέπουσι, κῆχλοὶ περιπατοῦσι, λεπροὶ καθαρίζονται, κὶ κωφοὶ ἀκούουσι νεκροὶ, &c.

species	{	Epanaphora,	{	Epanalepsis,	
		Anaphoræ		Epiphora,	Anadiplosis,
				Ploce,	Epizeuxis,
				Symploce,	Tautologia.

NOn minus iucūda, quā frequens figura est *Ἀναφορά*, siue repetitio: qua eandē dictionem aliquoties repetimus. Hoc autem quia diuersa ratione fieri consuevit, plures eius species numerantur, quas ex ordine recēsebimus & explicabimus.

5. Epanaphora.

Primum per diuersarum clausularum princi-

pia eandem vocem repetimus, & *Επαναφορὰν* vocant, vt: Hic gelidi fontes, hic mollia prata Licori
Hic nemus, hic ipso tecum consumerer æuo. Sic Paulus ad Corinth. *Ανέχεσθε γὰρ, εἰ τις ὑμᾶς κατεδουλοῖ, εἰ τις κατεσθίει, εἰ τις λαμβάνει, εἰ τις ἐπαίρειται, &c.* Sic quoq; multis alijs in locis. Nulla est enim apud Scriptores hac figura frequentior: redditque subinde præter venustatem ipsam orationem vehementiorem.

6. Epiphora.

Secundò eadem voce diuersa periodi cōmata claudimus, & *Επιφορὰ* Rutilio dicitur. Vt ad Cor. Cūm essem paruul⁹, loquebar vt paruulus, sapiebam vt paruulus, cogitabam vt paruulus: vt vertit interpret noster. Apud Paulum tamen Hypozeuxis est. Sic quoque in 2. ad Corinthios. *Εξ ἐσθλῶν εἰσι, καὶ γὰρ, ἰσραηλιταὶ εἰσι καὶ γὰρ. σπέρμα ἀβραάμ εἰσι καὶ γὰρ, &c.*

7. Ploce.

Tertiò eandē vocē præcipuè proprij nominis geminamus, nō tamē cōtinentur, in vna clausula, ita vt posterius vocabulū ad mores priores referatur, Græcisque *πλοκή* dicitur, vt: Sed tandem ad illum vsq; diē Memmius erat Memmius, hoc est, fui similis & ijsdem moribus. Et per appellatiuū: *Πίδηκος ὁ Πίδηκος, καὶ ἔν χρευστα εἰχη σύμβολα.*

8. Symploce.

Quartò eandē vocē vtrinq; hoc est, & in principio pluriū clausularū, & in hoc ponimus, sic tamen, vt alia sit quæ in principio clausularū & alia quæ

quæ in fine earū repetitur, hoc pacto: Nutrit hæc castris odium dolumq; Nutrit hæc templis odiū dolumque, Nutrit hæc claustris odium dolumq;, &c.

Sic Pau. Corinth. Εἴτε πάσχι ἐν μελοςσυμμάσχει πάντα τὰ μέλη εἴτε διοξάζετε ἐν μελος συγχάριται πάντα τὰ μέλη, & reliqua.

9. Epanalepsis.

Quintò vocem in principio positam, eandē in fine clausulæ repetimus, per Επανάληψιν, hoc est, Resumptionē, vt: Cognitum est te remp. venalē habuisse cognitum est: Sic verò Paulus: χαίρετε ἐν κυρίῳ πάντοτε, καὶ πάλιν ἐρῶ χαίρετε.

10. Anadiplosis.

Sexto vocem in clausulæ præcedētis fine positā in principio sequentis repetimus, per Αναδίπλωση seu Reduplicationē, vt: Sequitur pulcherri-
mus Astur, Astur equo fidens. Et Paulus ad Cor. ὁ σπείρων φειδομένως, φειδομένως καὶ θερίσει καὶ ὁ σπείρων ἐπ' εὐλογίαις, ἐπ' εὐλογίαις, καὶ θερίσει.

Septimò in vna clausula cōtinenter seu immediate eandem vocem geminamus affectum indicantes per Επίζευξιν vel adnexionem: vt Virg. Me me adiūm qui feci. Sic Luc. Μαρθα Μαρθα τυράλλη πολλὰ.

11. Tautologia.

Octauò proximè accedit ad Anaphorā Ταυτολογία, modò inter figuras numerare velimus, quæ vocem quālibet in vna periodo diuerso casu ali-

EPISTOLICA

quoties iteramus, vt si dicam: Literas ama, quò literarum doctus euadas: nam si abhorres à literis, literis studere non poteris. Vt Paulus ad Rom. Εἰ αὐτῷ, καὶ δὲ αὐτῷ, καὶ ἐν αὐτῷ τα πάντα αὐτῷ, &c.

I 2. Polyfyndeton.

Affinis quoq; Anaphoræ Πολυσύνδετον est, cum videlicet oratio multis coniunctionibus, vbi vna duntaxat necessaria sit, nectitur, alij à τίθημι πολυσύνδετον scribūt. Fit autem sæpenuerò in singularis verbis, non rarò etiā per plura cōmata: vt Cic. Me præ cæteris & colit, & obseruat, & diligit. Item: Nō ita fractus sum, vt aut hominem me esse oblitus sim, aut fortunę succūbendum putem. Solet enim non modò per copulatiuas, verū etiā per disiunctiuas & alias eleganter fieri, & nōnunquam duobus, nonnunquam pluribus vel membris vel commatis. Sic. Pau. Græcus: πότνην κατεργάζεσθαι ὑμῖν σπευδῶν, ἀλλὰ ἀπολογία, ἀλλὰ ἀγανάκτησιν, ἀλλὰ φόβον, ἀλλὰ ἐπιπόθησιν, &c. Item, ἢ πίθι, ἢ ἄπιθι. Fit poetis frequenter per enclyticas coniunctiones, vt: Athamasque Thoasque; Neoptolemusque, &c. verū extra carmen non vsurpandum.

I 3. Asyndeton.

Schema superiori contrariū Ασύνδετον, hoc est Inconiūctum dicitur. Rhetores nostri articulum vocāt: cum videlicet res diuersę nullis cōiunctionibus colligātur. Et vtimur eo quoq; tum in verbis, tum in clausulis componēdis, vt, excessit, erupit, euasit. Ferte citi flammās, date tela, impellite remos.

remos. Et Cicero: Omnia me tua delectant, sed maximè, maxima, cùm fides in amicitia, cōsiliū, grauitas, constātia, tum lepos, humanitas, literæ. Paul. Corinth. *Νῶτι δὲ μένει, πίστις, ἐλπίς, ἀγάπη, τρία ταῦτα*, & multa præcedentia,

14. Homœoptoton, & Homœoteleuton. 15.

Sunt & alia duo sibi cognata Schemata, quæ orationē subinde (si affectata non sint) cum gratia figurant, nō eandē quidem vocem, sed vel similitudinem casum, vel similitudinem vocis finem repetētia, *ὁμοιόπλητον*, & *ὁμοιοτέλετον*. Quorum prius clausulas simili casu: posteriori simili ferè sono terminat, vt de priori. Sūt qui in reb⁹ humanis potissimū spectāt honestatem: sūt qui quærunt vtilitatē: sūt qui captant duntaxat voluptatem. De posteriori, vt: Turpiter audes facere: nequiter studes dicere. Sic Paul. *Οὐκ ἐν πλαξὶ λιθίναις. ἀλλ' ἐν πλαξὶ καρδίαις σκευαίς*. Et de secundo Cor. *διὰ τὸ οὐχὶ μᾶλλον ἀδικεῖσθε, διὰ τὸ οὐχὶ μᾶλλον ἀποσεῖσθε*. Item ijsdem. *Οὐδένα ὀδυνήσαμεν, ἐν δόλῳ ἐφείραμεν, οὐδένα ἐπλεονεκτήσαμεν*. In quibus (vt obiter moneā) vides puer diuersas figuras concurrere.

16. Paronomasia, & Antanaclassis.

Rursus duæ figuræ sibi vicinæ sunt *παρωνομασία* & *αντανάκλασις*, quarum prior est, cùm similitudine literarū eandem fermè vocem in contrarium flectimus, vt Terētianum illud: Inceptio est amentium, non amantium. Aratorem magis, quā oratorem dixeris.

EPISTOLICA

Posterior est vnius verbi simplicis, aut per cō-
positionē repetiti, contraria significatio, vt si di-
camus Noli diligere mundū, in quo nihil est mū-
dum: aut Eas res cura, in quibus nulla est cura.
Item nō euerti hominem, sed cōuerti. Impugna-
uerunt me, verūm nō expugnauerūt. Sic Paulus
αἱς μηδέν ἔχοντες καὶ πάντα κατέχοντες: & alibi
απορούμενοι, ἀλλὰ οὐκ ἔξαπορούμεοι.

18 Porro in sequentibus & similibus vocū al-
lusionibus, Græci Παρηχίαν seu παρήχισιν esse di-
cunt. τῷ τὸν φόρον, τὸν φόρορον: τῷ τὸ τέλος, τὸ τέλορ
τῷ τὸν φόβον, τὸν φόβον: τῷ τὴν τιμὴν, τὴν τιμὴν. Et
in eadem ad Rom. Epist. οὐκ ἐστὶν βασιλεία τοῦ θ-
βρῶσις ἢ πότις, ἀλλὰ δικαιοσύνη ἢ εἰρήνη.

19. Anastrophe. 20. Irmos & Schesis.

Addi potest Αναστροφή, qua naturalis dictionum
ordo inuertitur, vt: mecū, tecum, secū, nobiscum
vobiscum, quāquam compositē scribi & pronun-
ciari debere videntur: item, qui cum, quibuscum
capulo tenus, & similia, præter quæ vix alia, citra
poeticam licentiam sunt vsui.

Addunt & Εἰρημὸν Seriem, cū oratio eodem
filo seu tenore ad finem vsque clausulæ protendi-
tur, vt: Principio cœlū ac terras camposq; liquē-
tes, Lucētemq; globum lunæ, &c. Similis est Σχ-
σις τῶν ὀνομάτων, cum pluribus substantijs singulis
adduntur epitheta, hoc modò. Marfa manus, pe-
ligna cohors, festiua virūm vis.

Georgius Burdettus.

Quintus

Quintus

Quintus

William

Secundus ordo Schematum.

Ecphonesis,	Anacœnosis,
Epiphonema,	Synchorcfsis,
Erotema,	Dicæologia,
Pyfma,	Apostrophe,
Hypophora,	Ellapfis,
Aporia,	Aposiopefis,
Paradoxon,	Pleonasmus,
Parrehesia,	Epitheton, &c. 10.

Adduntur Hylteronproteron, Chronographia, &c.

SECUNDUS ordo earum est figurarū, quæ orationē non modò iucundā & venustam, verum etiam (tametsi nō augēt) acrem & vehemētem reddūt, quemadmodum & prius est dictum.

1. Ecphonesis.

Succurrit primūm *Εκφώνησις* vel Exclamatio, cum Erotemate nonnihil commune habens, quæ ex aliquo affectu vel admirationis, vel gaudij, vel indignationis, vel simili exclamamus, & id quod dicimus, reddimus vehementius, ut: O tempora, o mores, &c. Heu me miserum. O curas hominū, quantum est in rebus inane. Paulus quoq; Rom. *ὁ βάθος πλάτους καὶ σοφίας καὶ γνώσεως τοῦ θεοῦ, ὥς &c.* &c. Iterum, *ταλαίπωρος ἐγὼ ἄνθρωπος, τίς με ῥύσεται ἐκ τούτου, &c.*

2. Epiphonema.

Exclamationi affine est *Επιφώνημα*, id est, Ac-

EPISTOLICA

clamatio, qua fini propositæ, siue disputatæ mat-
riæ acclamamus, vel accinimus : quod per tanti,
adeò, vsq; adeò, & similes quantitatis particula
fieri potissimū consuevit, vt Vergilius, Tanta mo-
lis erat Romanam cōdere gentem. & Ouid. Tan-
tus dolor vrit amantes.

Interdum quoque accinimus rebus propositis
claudendo epistolas, absque quantitatis particu-
lis, vt si pater filium ad frugalitatem exhortatus
tandem cōcludat: Studebis itaque fili mi frugali-
tati, quod nisi rebus in omnibus temperantiam
seruaueris, simul vitæ honestatem, morum inte-
gritatem, & veram salutem profligaueris. Etiam
citra affectationem licet accinere singulis parti-
bus, vt si quis insectatus ebrietatem, dicat: Ca-
placet ebrietas, placeat & insania. Sic Paulus
Galat. οὐκ ἀδεῖται τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ, &c. & paulo
post: Τοσαῦτα ἐπάδετε ἐκ ἡ, &c. Potest & tertij or-
dinis iudicari.

3. Erotema.

4. Pysma.

Sequitur non admodum à prædictis diffidens
Ἑρώτημα, vel interrogatio, qua figura vehementer
aliquid interrogando vel affirmamus, vel nega-
mus, subinde quoq; diuersum affectum vel gau-
dij, vel admirationis, vel iræ, vel indignationis
vel alium similem exprimimus, vt: fuisti ne eo
loco? quasi dicamus, fuisti. Quis te virulentior
quasi dicamus, nullus. Vergilius: O quam te me-
morem virgo? et alibi: Quis nouus hic nostris suc-
cessu

cessit sedibus hospes? Sic Paulus Rom. τί ἔχεις ὃ
 οὐκ ἔλαβες: & Gal. Ὡς ἀνοήτοι γάλαται τίς ὑμᾶς ἐβά-
 πτενε: &c.

Si tamen orationē pluribus interrogationibus
 cum acrimonia exaggeramus, πῦσμα potiùs, quā
 ἐρώτημα: dici volunt, vt ad Corinth. Οὐκ εἰμὶ ἀπόστο-
 λος, οὐκ εἰμὶ ἐλεύθερος, οὐκ Ἰησοῦν χριστὸν τὸν κύριον ἡμῶν
 ἔώρακα, &c.

5. Hypophora.

Quamuis ὑποφωρά siue subiectio sub tertio or-
 dine videatur ponenda, quòd orationem nō nihil
 augeat, tamen alios imitatus placuit huic insere-
 re. Fit autem Hypophora, cum ipsi nostrę interro-
 gationi respōdemus: est enim cognata Erotema-
 ti, vt Paulus ad Agrippam: Credis rex Agrippa
 prophetis? Scio quòd credis, & ad Rom. τί οὖν ἐ-
 ρωμὲν ἐπιμενόμεν τῇ ἁμαρτίᾳ, ἵνα ἡ χάρις πλεονάσῃ,
 Μὴ γένοιτο, &c. Sic alibi frequenter. De Antipo-
 phora, quæ ex hac suboriri videtur, in tertio ordi-
 ne dicemus.

6. Aporia.

Figurat præterea orationē & grauiorem red-
 dit Απορία vel Dubitatio, cū nos dubitare seu
 nescire fingimus quid vel acturi, vel dicturi, vel
 credituri sumus, vt: Quo me vertam? Ad Philip.
 Τί αἰρήσομαι ἢ γινώσκω. Et Cor. Τὶ ὑμῖν εἶπω: ἐπαι-
 νήσω ὑμᾶς, &c.

7. Paradoxon.

Cognatum est huic Παράδοξον, cū dicimus nos

EPISTOLICA

credere non potuisse aut suspicari, quod narratum
sumus, & fieri solet, per admirationis, opinionis,
aut similibus affectuum verba, ut Vix potui indu-
ci, ut crederem Paul. Galat. Θαυμάζω ὅτι οὕτως
χέως μεταλίθεσε, &c. Solet per verba mirandi fre-
quenter esse vsui in epistolarum exordijs.

8. Parrhesia.

Παρρησία quoq; oratoribus est vsui, qua vel
nobis temerè auctoritatē arrogātes liberius loqui-
mur. Licētia Latinis dicitur, ut (quod ex Demost-
citat Rutilius) Sed ego liberā vocem veritatis
pud vos omittam? Non inquā, nec reticebo, quod
salus cūmunis dicit. Ita Paulus Corinth. Εγὼ δὲ ὅ-
τις πολυμῶ (ἐν ἀφρωσύνῃ λέγω) πολυμῶ καὶ γὰρ. Et ad Ga-
lat. ὥς ἐχθρὸς ὑμῶν γέγονα ἀληθεύων ὑμῖν.

9. Anacoenosis.

Ἀνακοίνωσις est, cū ipsi, vel cum aduersarijs
vel cum iudicibus communicamus, Communica-
tio siquidem interpretatur, ut: Cedo si vos
loco fuissetis, quid aliud fecissetis? Et illud Com-
ici: Tu si hic sis, aliter sentias. Et Paul. λεγετε μὴ
ὑπὸ νόμῳ θέλοντες εἶναι, τὸν νόμον. &c.

10. Synchorefis.

Accedit ad Communicationem, Συγχόρησις
Permissio uel Goncessio: qua totam, aut nonnisi
causā nostrā vel iudici, vel aduersario iudicari
permittimus, ut Hæc vobis iudices æstimanda
linquo. Sic Lucas in Actis: Εἰ δίκαιον ὅστιν ἐνώπιον
τῶ θεοῦ ὑμῶν ἀκουεῖν μᾶλλον ἢ τῶ θεοῦ κρίνατε.

. 11. Decalogia duplex.

Accedit quoq; *διηκολογία*, siue Expostulatio, qua iure nostro allegato, cum homine quolibet amice expostulamur, & ostendimus nos præter equum nihil admisisse, alium autem aut iniquū, aut ingratum extitisse, vt apud Esaiam: Quid vltima debui facere vineæ meæ, & non feci ei? & reliqua. Item Hieremias: Quid inuenerūt patres vestri in me iniquitatis, quia elongauerunt à me, & reliqua, capite 2. Sic Paulus Corinthijs: *τίς ἐστὶν ἡ ἀδικία τῆς ὑπὲρ τὰς λοιπὰς ἐκκλησίας, ἐμὴ ὅτι αὐτὸς ἐγὼ ἐπεπλάκησα ὑμῶν.*

Volunt præterea *διηκολογίαν* (licet *ἀναγκαῖον* appellēt) cum dici, cum æquitatem seu iustitiam quidā pro defensione nostra, aut necessitatē seu quālibet aliā occasionē pro excusatione nostra causamur, vt: Lapsus sum, sed adolescens, & inter tales necessario versatus, inter quos non potui non contumpi. Sic ad Corinthios: *τέχνην ἀφραγὴν καυχήσασθαι, ὑπεὶς με ἠναγκάσατε,* &c. Valet in generis Iudicialis Statu Iudiciali absoluto & assumptiuo: magisq; locus argumētandi videtur, seu argumentandi ratio, ad tertium ordinem secundum hunc postremum vsum relegando.

. 12. Apostrophe.

Ἀποστροφήν siue auersionem dicūt, cum auersi à priori orationis structura, vt plurimum sub tertia persona, ad aliquē seu aliquos inopinato per secundam personam conuertimur vt illud Nasonis.

Maectatur vacca Minervæ.

Alipedi vitulus, Taurus tibi summe Deorum.

Nonnunquam etiam ad aliud nō mutata persona ἐκφώνησιν & προσωποποιίαν conuertimur, ut Oleges Poreiæ. Sic ad Philippenfes: Συντὺχην καὶ καλῶ τὸ αὐτὸ φρονεῖν Κυρίως, καὶ ἐρωτῶ καὶ σε σύσχευε γησι, &c.

13. Elleipsis, & 14. Aposiopesis.

Ελλειψις, quam etiam nonnulli ἐκλείψιν vocant, & Αποσιώπυσις figuræ sibi cognatæ sunt. Nā prius est, cum citra affectum verbum deest orationi absoluendæ, aut per sermonis interruptionem, ut sepe numero in Comædijs: aut studio propter facilem eius intellectum, ut: Italiam fato profugus Lavinaq; venit Littora, & Galat, Μὲνόν μαι τὰν λευθερίαν εἰς ἀφορμὴν τῇ σαρκί.

Posterior, quā Reticentiam interpretatur Cæcero, reticet aut suspēdit verbum propter affectum aliquē, nempe: gaudij, admirationis, timoris, indignationis, aut similem alium non expressum, ut similiter illud Maronis: Quos ego, sed motus præstat componere fluctus.

15. Pleonasmus.

Huic ferè contraria videtur figura Πλεονασμὸς dum Emphasis gratia orationi verbum adiicitur, quod alioqui superfluum videretur, ut, Quæ(malum) est illa voluntaria servitus?

16. Epitheton.

Επίθετον vocant, quoties præcipuè proprio al-

quid

quid adijcitur : quod ei propriè conuenit, vt : At
pius AENEAS per noctem plurima voluens, sic fax
uus Hæctor, At aurum fuluum, liquidus aër ge-
lidus fons, & id genus infinita poetarū epitheta,
extra carmen extra Emphasin, rarò sunt vsui.
Sunt autem in epistolis congrua magistratuum
precipue epitheta eo modo obseruanda, quo supra
dictum est.

Addunt ὕστερον πρότερον, cum id quod natura
posterius est, prius dicimus, vt : Et torrere parant
flammas, & frangere saxo. Addunt χρόνος, quæ
tempus describimus, τόπος, quæ locum
describimus. τοποθεσία, quæ locum fingimus. Itē
Imprecationem, quæ alicui bonum vel malum
imprecamur. Obtestationem, quæ per rem cha-
ram aut sacram aliquid petimus. Deuotionem,
quæ nos vel periculo, vel morti deuouemus. Cō-
minationem, Exhortationē, Votum, & id genus
alias phrasēs, quas si singulatim explicare veli-
mus, & figuris adnumerare, nullus foret scribēdi
finis. Cæterum huiusmodi tā familiares & planæ
sunt, vt nullus non facillè eas obuias agnoscet. Ad
alias transeamus.

Tertius ordo Schematum.

Auxesis & Meiosis.

Congeries.

Peristasis.

Incrementum.

Hypotyposis.

Climax.

Pathopœia.

Comparatio.

K ij.

Ratio cinatio.	Contentio.
Synonymia.	Antimetabole.
Expolitio.	Correctio.
Hyperbole.	Parenthesis.
Periphrasis.	Transitio.
Partitio.	Apodixis.
Diuisio.	Aetiology.
Epanodos.	Horismos.
Antipophora.	Homœofiscū suis speciebus.
Præteritio.	Gnome &
Occupatio.	Noëma.

Tertium diximus ordinem earum figurarum, quæ vel orationē augent, vel causam amplificat. Statui autē priori loco ponere eas, per quas potissimum res amplificari solent, quinque aut sex modis, deinde reliquas prosecutus, quæ non tam ampliorem reddere causam, quā orationem agere videbuntur. Hoc interim aduertere volumus puerum studiosum, quod ferè res eisdem modis diminui, quibus augeri potest.

1. Auxesis per singula verba, & Meiosis.

Primam amplificandi rationem per *Αὐξήσις* fieri volunt, quæ verbis utimur, quæ rerum magnitudinem superare videntur, Hæc per Tropos dictionū frequentius fieri consuevit, ut cum pro crato, scelus: pro cōiiciari, debacchari ponimus & latrocinatum dicimus, qui vulnerauit.

Dimi

in de quæstione

Diminimus contra singulis verbis per *metonymiam* seu per *transpositionem*, ut si pro scelere erratum ponamus, aut strinxisse quempiam, qui vulnetauit, probè potum qui inebriatus est.

3. Peristasis.

Secunda amplificandi ratio fit per Circumstantias quas Græci *Περίστας* dicunt, quibus non tantum oratio locupletari, sed etiā res ipsa amplificari commodissimè potest, si conuenienter applicentur. Sunt autem Circumstantiæ tum Personarum, tum Rerum de quibus in genere Iudiciali pauca attigimus, copiosius autem in Dialecticis libro quinto, ut: Non puduit illum ludere tesseriis, cum scurris, in popina publica, die festo, sacerdotem, pastorem, theologum, monachum, lucrigatam, dolo, periurio, &c. Sic Hebr. *אֲדָמָה יְהוָה יִשְׂרָאֵל*, &c. Suppullulat ex Circumstantiis Hypotyposis, Syllogismus, Pathopœia, & aliæ nonnullæ, ut patebit.

3. Hypotyposis.

Fit *ὑποτύπωσις* siue subfiguratio, cum circumstantias tam diligenter persequimur: ut corā res non dici sed agi videatur: aut tanquam in tabula quadam oculis obiecta sit, ut apud Ouid.

Deq; sinu matris ridentē, et parua Learchum,
Brachia tendentē rapit, & bis terq; per auras,
More rotat fundæ, rigidoq; infantia saxo
Discutit ora ferox.

Sexcenta huiusmodi inuenias apud eundem &

alios, maximè apud Virgilium in posterioribus
 AEnéidos, & apud Tragicos. Paulus quoq; Ga-
 latis demerentiam eorum improperans ad hanc fi-
 guram spectare videtur, cum dicit: Οἷς καὶ ἐρ-
 δάμμεν Ἰησοῦς χριστὸς παροτρυνόμενος ἐν ὑμῖν ἐσαυρομέ-
 νος, &c. Sic Ioan. ὁ καὶ τὴν κεφαλὴν περὶ τοῦ πνεύματος
 -il Accedit ad hanc παροτρυνόμενος seu παδδδδ, cum ex
 circumstantijs tum personarum, tum rerum af-
 fectus petuntur, quibus auditorū animos moue-
 re studemus tum in epistolis, tum in orationibus,
 maximè in epilogo seu peroratione, vt: Succurrit
 illi tibi parentum tuorū lachrymæ, etiam inter o-
 pulas, cum vltimum tibi vale dicerent, non sine
 multo cognatorum gemitu. & paruulorum fratrum
 & sororum tuarum deprecationibus, qui & cor-
 poris & animæ tuæ vnā periculum formidabant.
 Ouid. vt suprā, Rigidoq; infantia saxo Ora, &c.
 Galat. πενία μὲν, οὐς πάλιν ὠδύνει, ἀχρεὶς οὖν μορφω-
 χριστὸς ἐν ὑμῖν, &c.

-il Syllogismus.
 Tertia amplificandi ratio fit per συλλογισμὸν
 hoc est, Ratiocinationem, cum vel ex antecedenti-
 bus, vel concomitantibus, vel sequentibus a no-
 bis suggestis, auditor colligit quātū sit quod am-
 plicatū volumus: vt si exempli causa dicamus,
 quod ad genus humanum per peccatū captiuū a
 Sathane tyrannide liberandū Deoq; vindicandū,
 filius

Bmbo

13 mbo

filius Dei factus homo crucis supplicium & mortem
pertulit, pro diuerso respectu vel ex antecedenti-
bus vel ex sequentibus. Nam ex eo colligimus,
quam horrenda res & detestanda peccatum sit vel
priorum vel posteriorum, propter quod Dei filius,
& cetera. Sic ex cōcomitantibus, euangelica pec-
catrice inuocata superborum Phariseorum in cō-
uiuium irrupit, illisq; spectantibus & indignanti-
bus dominicos pedes vnxit, lacrymisq; rigatos
capillis suis extersit. Hinc æstimandum colligi-
mus, quanta illius poenitentia, quantus amor, &c.
Romanis: Ἀύπη μοι ἔσται μεγάλη, καὶ ἀδυσία πᾶσι τοῖς ἑσθύνον-
τις καὶ τὰ μου ἡνυχόμενι γὰρ αὐτὸς ἐργάσθηται οἶναι αὐ-
τὸν καὶ τοὺς ἑσθύνοντες, ὡς πρὸς τῶν ἀδελφῶν μου, &c. Et ad Cor in-
dicauit Paulus παραδοῦναι τὸν τοιοῦτον. (nempe ist-
estū hominem) τῷ Σατανᾷ εἰς ὄλεθρον τὸ σῶμα, &c.
Meminerit puer eadem quoq; ratione Diminui-
tionem per hanc figuram fieri posse, qua Ampli-
ficationē docuimus, cum eodem orationis aug-
mento: vt Paul⁹ ad Rom. Τίνα οὖν καρπὸν εἶχετε τοῦ
πνεύματος οὗ ἐπαποχύνεθε. *ἐπαποχύνεθε* *ἐπαποχύνεθε* *ἐπαποχύνεθε*

6. 7. **Synonymia & Expolitio.** *ἐπαποχύνεθε* *ἐπαποχύνεθε* *ἐπαποχύνεθε*

Quarta amplificandi ratio fit per interpreta-
tionem, aut (vt Græci dicunt) per *Συναίνεσιν*,
Quintiliānus Congeriem vocat, cum multas vo-
ces ferme synonymas, hoc est cōmunis aut similis
significationis cōgerimus, sic vt alia aliam inter-
pretari videatur, id quod etiam in æquinalētibus
pluribus clausulis fieri potest. Porro in utroque

modo studendum: ut in posterioribus, tum vocibus, tum clausulis, maior sit emphasis, ut: Audimus proli dolor passim ab hostibus non modo viros & mulieres: verum etiam paruulos & infantes crudelissime interfici, trucidari, & maculari. Item: Nisi regnum Dei vim pateretur, & arcta foret via quæ ducit ad vitam, nec tantis se laboribus attenderent, nec tot se curis, & vigilijs augerent, nec toties etiam se vitæ discrimini exponerent. Sic Cor. *Εἰ μὴ ἡ ἀνάγκη ἡ ἐν φόβῳ καὶ ἐν τρεμῶ πολλῶ ἐναντίας τοῦ θανάτου.* Hac figura vides puer præter augmentum, quod adfert orationi, etiam causam amplificari, dum nouatis verbis aliquoties idem repentes, mentibus auditorum cum decore inculcamus, quod amplius volumus apparere.

Expolitio quoque per hanc fieri solet, cum eadem sententia secundum Synonyma, hoc ferè modo variatur, Pater malus & osor liberorum nunquam fieri potest utilis reipublicæ administrator neq; is, qui amicissima & maximè domestica tempora non amat, vnquam vos pluris faciet, quam alienos: neque priuatim malus, vnquam publice fieri potest utilis, neque qui domi est prauus, vnquam in Macedonia ad legationem probus erit & bonus. Non enim cōuersationem & mores, sed locum mutauit.

8. Congeries, Quinta amplificandi ratio.

Cognata Synonymia videtur *οὐκ ἑτερομυθία* sive Cōgeries, qua eiusdē naturæ res diuersæ coacervantur.

antur. Hec habet præcipuum, cum perstringere
 sumus aduersarium, hoc modo: Os, oculos, vul-
 nus, manus, ventrē, totum deniq; corpus inspicere.
 Scitè Paul. ad Rom. Πεπληρωμένης πάσης ἀδελείας, πορ-
 νείας, πονηρίας, πλεονεξίας, κακίας, μετ' ἑ φθόνου, φονῆς, &c.
 cum iucunda illusione. & οὐκ ἐστὶν ὁμοιοπαύτως.

9. Incrementum, & 10. Climax.

Sexta amplificandi ratio Ineremēto fit, Græcè
 nonnullis Ἀόξιν dicitur, præcedētibus affinis, cum
 videlicet aut vocibus, aut clausulis significatione
 crescentibus, veluti per gradus quosdam perme-
 nitur ad summum, vel etiam ultra summum, ut
 Sanciauit, occidit, extinxit. Item Cicero: Facinus
 est vincire ciuem Romanum: scelus verberare:
 parricidium necare: quid dicam in cruce mi tolle-
 re? In huiusmodi præter locupletationem man-
 festa est amplificatio.

Non dissimilis est Καίμας sive Gradatio, vena-
 ta locupletans figura (modo nimis affectata non
 fit) & amplificans, tametsi complures enī inter
 Schemata καίματος numerare consueuerunt. Ficta
 tem, cum per plura cōmata etiam gradatim pro-
 cedendo sic cōponitur oratio: ut præcedētis clau-
 sulæ finale verbum principium sequentis fiat, in
 hunc modum apud Ciceronē: Quæ reliqua spes
 est libertatis, si illis & quod libet, licet, & quod
 possunt, volūt & quod volūt audent. Sic D. Petrus
 in epistola 2. Adjicite fidei vestræ virtutem, virtu-
 ti verò scientiam, scientiæ verò temperantiam,

*Facinus, parricidium, homicidium, &c.
 Gradatio, sive Ineremēto, est
 figura, in qua verba, vel clausule,
 per gradus quosdam permeant
 ad summum, vel ultra summum,
 ut Sanciauit, occidit, extinxit.
 Item Cicero: Facinus est vincire
 ciuem Romanum: scelus verberare:
 parricidium necare: quid dicam
 in cruce mi tollere?
 In huiusmodi præter locupletationem
 manifesta est amplificatio.*

temperantia, & cetera. Lucundissime & Paulus ad Romanos. *Ολίγας ὑπομονὴν κατηργάζεσθαι, ἥ δὲ ὀλίγη ὑπομονὴ δοκιμὴν, ἥ δὲ δοκιμὴ ἐλπίδα, ἥ δὲ ἐλπίς ὁ ἀκατασφραγίστος.* Item, *ὄντες ἀσέβητοι, καὶ προάειπον, ἐς δὲ προάειπον, &c.*

11. Comparatio, & 12. Contentio.

Septima ratio per Comparisonem, quam alij *Ζύγκησιν*, alij *Παραβολὴν* vocant, cum vel simile inter se, vel dissimilia à minore ad maius amplificando, aut à maiore ad minus diminuendo comparantur, ut: si furem, qui propter inopiam priuam cuiuspiam hominis diuitis non admodum magni pecunie summam clam sustulit, laqueo necamus, qua poena prædo notarius, expilator, iterum publici, postis patriæ, post rapinas, post incendia, post agriorum depopulationes, post vrbiū euersiones, post omnem tum suam, tum vicinarum regionum desolationem multandus est, Item: Si furtum, quod fortasse unus duntaxat homo læsus est, cui res oblata facile restitui potest puniendum iudicamus: quam detestanda detractatio iudicabitur, quæ non vnus, sed plurius frequenter & à pluribus irreparabilis plerumque fama læditur? & id genus alia scæta, in quibus res minoribus collatas ampliores ostendimus. Nam ut dictum est, talis comparatio Amplificationi potissimum deferuit. Sic Paulus Corinthiis: *Αὐτοὶ δὲ Ζαταρῆς μετασχηματίζονται ἀγγελοὺς φωτὸς, οὐ μέγα οὖν ἐσὶ καὶ οἱ διάκονοι αὐτῶν μετασχηματίζονται ὡς διάκονοι δικαιοσύνης, &c.*

Simili ratione amplificandi multis alijs in locis v-
idetur Apostolus. Huc nonnulli torquent parabolas
rerum natura dissimilium, et fabulas poeticas,
de quibus postea.

Contentio, quam Græci *Ἀντίθεσις* vocant, fami-
liaris quoque est locupletandi, sic etiā amplificandi
ratio, cognata priori. Nam quemadmodū in su-
periori extendimus amplificando orationē, rerum
natura similium, comparatione, ita per hanc res
natura dissimiles, imō contrarias comparamus, &
eorum collatione alteram altera ampliorem ostē-
dimus. Fit autem aut singulis verbis, aut integris
orationibus, ut: *Servavi non extinxi*. Et eleganti-
ter Paulus ad Romanos: *Εἰ καὶ οὐκ ἐστὶν ὁ θάνατος ἡμῶν, ἀλλὰ τὸ πνεῦμα διὰ τὴν ἀγαπὴν τοῦ Θεοῦ, ὅτι τὸ πνεῦμα τοῦ Θεοῦ ἐν ἡμῖν ἐστιν, καὶ τὸ πνεῦμα τοῦ Θεοῦ ἐν ἡμῖν ἐστιν, καὶ τὸ πνεῦμα τοῦ Θεοῦ ἐν ἡμῖν ἐστιν.* Et scitē ad Corinthios:
τὸ γὰρ ὁ Θεὸς ἐν ἡμῖν ἐστιν, καὶ τὸ πνεῦμα τοῦ Θεοῦ ἐν ἡμῖν ἐστιν, καὶ τὸ πνεῦμα τοῦ Θεοῦ ἐν ἡμῖν ἐστιν. Sic sæpius diserte in plurib⁹ locis. Hac omni-
bus apte & copiose dicendo studiosis debent esse
commendatissima.

Antimetabole.
Videtur nonnihil accedere ad præcedentem
quam Commutationem volunt,
quæ inuertimus aliam sententiam per contrari-
um, ut: *Esse oportet, ut viuas: non vivere, ut e-
das.* Ad Romanos. *Μὴ καὶ ὑμεῖς ἀγαπᾶτε τὸν Θεόν, ἀλλὰ ὡς ὁ Θεὸς ἀγαπᾷ τὸ κακόν.* Sunt qui hanc Inuersionem
dicunt.

omnes
ante
74

14. Correctio.

Correctionem vocat alij *κατάρθωσις*, alij *ἀλάττωσις*, cum videlicet id, quod quasi lapsi diximus aliud supponentes rectius seu magis idoneū corrigimus, vt: Homo ille, bestiam potius dixeris, quā temulentia & libidine sua omnia conspurcans. Cicero: Quas ille leges, si modò leges nominandæ sunt, ac nō facēs poti⁹ vrbis & pestes reipublicæ. Sane qui *μετανοία*, sunt qui *ἀπορρομήν* vocant.

15. Hyperbole.

Speciem tropi nonnulli faciunt *ὑπερβολήν*, quod excessu significat, nos inter schemata ponere mīlīmus, quò voces in ea propriam significationem non mutant. Si cui secus visum fuerit, suū sequatur iudicium. Fit autem Hyperbole, cum id quod dicimus, fidē excedit. Vfus eius est in rebus, quæ modū excedūt, vt si dicamus amplificando: aquilæ velociores; aut minuēdo, testudine tardior. S. Paulus ad Colossēn. vbi dicit de Evangelio: *πάντες οὖν ὑμεῖς, καθὼς ἐν παντί τῷ κόσμῳ.*

26. Periphrasis.

Familiaris quæque scriptoribus est *Περίφρασις*, hoc est, circumlocutio, cum vnum verbū pluribus circumloquendo explicamus, ornatus aut honestatis gratia & utroq; modo oratio venustè augetur. Fit subinde Notatione, vel circumstantiarū, loci, temporis & aliarum vsu, vt: Tempus erat quo prima quies mortalibus agris, Incipit, &c. pro prima noctis vigilia. Interdum *Ετυμολογία*,

reddere urinam, pro micare; exonerare alium,
pro cacare; amator sapientiæ, pro philosopho. In
ordū ἱεροσυν, hoc est finitione, ut si bonū & à Deo
inspiratum affectum, pro virtute ponamus: Et
Christum cum Paulo: Θεοῦ συνάμυν, καὶ Θεοῦ σπρί
ad Corinthios dicamus.

17. Partitio seu Distributio, & 18. Diuisio.

μερισμὸς Partitionem seu Distributionē sonat,
cum totum in parteis secamus, vt: Totus monstrū
est, oculi foedi, os barbarū, humeri inæqualis, pe-
dus gibbosum, &c. Corinth. Ἐκάστω δὲ δίδωται φανή-
σεις τοῦ πνεύματος πρὸς τὸ συμφέρον· ὃ μὲν γὰρ
ἀπὸ τοῦ πνεύματος δίδωται λόγος σοφίας, ἄλλω δὲ λό-
γος γνώσεως, & reliqua.

Affinis admodum est huic (nisi eandem dicere velis) Diuifio illa, quā *διάλυσις* vocāt, qua simpliciter diuerfa proponim⁹, sine aliquo toto, seu cōmuni præmiſſo, vt: Vel auaritia ad furtū impulit, vel inopia: deinde cauſſa ſubiungatur vtriuſque partis: non auaritia, à qua ſemper fuiſſe alienum declarat vitæ ratio: nō inopia, quòd largè ſuppe- rant ei facultates. Paulus Cor. Νῦν χαίρω, οὐχ' ὅτι ἐλυπήθητε, ἀλλ' ὅτι ἐλυπήθητε εἰς μετάνοιαν, &c. quibus reſoluit duplicē triftitiam, alteram ſalu- tarem, alteram mortiferam. Et Iacobus in epiſto- la: Οὐκ ἐστὶν αὐτῇ ἡ σοφία ἀνωθεν κατερχομένη, ἀλλ' ἐπίγειος, &c. illæ ſequuntur adiecta cauſſa.

19. Epanodos.

Ἐπαρόδος Regressio (quæ & quibusdā πρόληψις

dicatur, quod sine Prolepfi, de qua dictum est
 primo ordine, fieri non queat) tū fit, cū
 presunto diuersitatem quandam in partibus
 verbū totius regressi significamus, vt: Vicere Ro-
 mani, alios pugna nāuali, alios campestri. Paul.
 Corinth. *χρὶς ἐν σαρκὶ ὡς ὁ θεὸς ἐν τοῖς σαρκί-
 νοις, καὶ ἐν τοῖς ἀπολλυμένοις, οἷς μὲν, ὁμοίη θανάτου
 ὡς θάνατον, οἷς δὲ ὁμοίη ζωῆς οἷς ζῶν.*

20. Antypophora.

Ἀντυποφορὰ quam subiectionem vel obiectionem
 interpretantur, tū fit, cū aliquid nobis propo-
 tum vel obiectum concedimus: sed aliud subije-
 mus, quo talē obiectionē nobis tolerabilē osten-
 dimus, vt: Fateor id quidem laboriosum esse, vt
 admodū vtile, imō necessarium fore probabo. Sic
 Paulus ad Philippenses: *Συνέχομαι γὰρ ἐκ τῶν
 πλὴν ἐπιθυμίαν ἔχων εἰς τὸ ἀναλῦσαι, καὶ οὖν Χρὶς
 εἶναι. πολλῶν μάλλον κρείσσον, τὸ δὲ ἐπιμένει ἐν
 σαρκὶ ἀναγκαϊότερον δι' ὑμᾶς.*

21. Præteritio.

Παράλειψις est, cū simulamus nos velle præ-
 terire, quod tamen maximè dicimus: vt ne dicam
 interim (vel) vt taceam (vel) quid attinet com-
 memorare etiam vulgò prodita tua furta tua stu-
 pra, tua flagitia? Sic ad Philemonem: *Ἰνα μὴ λέγῃ
 σοι ὅτι καὶ σε αὐτὸν μοι προσεφείλεις.*

22. Occupatio.

Προκατάληψις, quam alij Præsumptionem, alij
 Occupationē dicunt, figura est non modo orato-
 ribus,

ibus, venit omnibus etiā scriptoribus necessa-
ria, quia id quod nobis obijci possit, aut lectoris
animū tenet suspensum, priusquā obijciatur, oc-
cupamus, aut tacitè occurrimus quæstioni, ut Pa-
renthesin apud Nasonem: Occupat hūc (vires in-
fania fecerat) Iuno. cum prius de scopulo accessu
difficillimo locutus esset. Sic Paulus ad Romanos
cum gentes & Iudæos æqualiter peccato obno-
tios declarasset: Τί θυμῷ inquit, τοῦ περιεσσυτοῦ τοῦ
λαοῦ: & reliqua eiusdē capitis. Per hanc quoq;
nonnunquam mitigamus, quæ libèrius diximus,
ut ad Galatas: Miror quòd tam citò transferimini
ab eo, qui vocavit vos per gratiam Christi in
aliud Euangelium, quod non est aliud, nisi qui-
dam sunt turbantes vos, &c. Ne mireris puer, si
hanc subinde à Grammaticis ἀνθυποπορὰν dici de-
prehendas, qui (quanquam re ipsa conueniunt)
in nulla re minus, quem in figurarum appellati-
one diffident.

23. Parenthesis.

Quia de ea interpositione (quam Παρένθεσιν cō-
muniter dicimus, alij etiā διάλυσιν, hoc est, Dis-
solutionem nominēt) iam facta est mentio, licet
ea vulgarior sit, quàm ut multis tractetur, sic eā
describimus: Parenthesis est figura, qua diuersa
ratione aliquid sententiæ, quo dissolui videtur in-
terponimus vel includimus, Virgilius:

Æneas (neque enim patriam consistere mentē,
Passus amor) rapidū ad naues præmittit Achatē.

ad Romanos: ἡ ἀρμόει τε ἀδελφοί (γνωσκόντων
μὲν καλῶ) ὅτι ὁ ὁρῶν κερτερεύει τὸ ἀνθρώπου ἐφ' ὅσον
νόησιν.

Transitio:

Μετάβασις quoq; familiaris est, & præcipue
pistolis Indicatiuis cōpositis scribendis, quæ
eis monemus unde dixerimus, & unde contra
dicturi simus, vt: Hactenus tibi Amersfordianam
obsidionem & clamorem, & cladem paucis
strinxi, nunc tibi Durenianam & expugnationem
& stragem depingam. Item: Audisti quàm sit
necesse literarum studium, nunc quàm utile
ritur ac iucundum sit, audies.

25. Apodioxix.

Ἀποδιώξις, Quam Reiectionem interpretatur
familiaris est oratoribus, qua nimirum eluditur
tanquam dilutione indignum aliquid ab aduersario
obiectum, vt si dicamus: De hac re quid
tinet dicere, cū ad causam non multum facit.
Et Hieronymus cū periurij argueretur ab
uersario propter datum in visione nocturna iuramentum,
& non præstitum, somnia mea (inquit)
mihi refert. & ad Romanos: Καθὼς φάσι τινὲς λέγειν,
ὅτι πόησωμεν τὰ κακὰ, ἵνα ἔλθῃ τὰ ἀγαθὰ, καὶ
κρίμα ἐνδικόν ᾖ.

26. AEtologia. 27. Horismos.

Ἀιτιολογία (Causam dicunt) adeo vulgaris est
vt nusquā apud doctos scriptores nō occurrat
videlicet propositioni alicui causam subijcimus

25/187

præcipuā vim habet cum venustate sermonis, cum ἐνθύμημα rhetoricum in se complectitur, ut si dicamus: Hic citra controuersiam doctus euadet, quod felici ingenio præditus perpetuò versetur in literis: διαλεκτικῶς autem sic: Hic perpetuò versatur in literis, doctus igitur euadet. Videatur Dialectica nostra de Enthymemate. Sic Paul. ad Ro. ἐνθύμημα τῆς σαρκὸς, ἐχθρὰ εἰς θεόν. τὸ γὰρ νόμος τοῦ θεοῦ ὑποτάσσεται. Sic, beati pauperes spiritu, quoniā ipsorum, &c.

Huc quoq; referri potest Ορισμός, id est, Finitio cum non simpliciter, sed cum definitione tanquā certissima rei causā aliquid dicimus, ut Non est ista fortitudo, sed temeritas, quod fortitudo cū ratione honesta contemptus sit periculī. Sic Paulus Romanis Magistratum timēdum præcipiens, inquit: θεὸς γὰρ διακονοῦν ἐστίν, ἐκδικεῖ εἰς ὀργάνῳ τῷ τὸ κακὸν πράσσοντι, & reliqua cum superioribus.

28. Homœosis cum speciebus.

Similitudo, quā Græci Ομοίωσιν dicunt, quāq; rem minus notam per alterius magis notæ similitudinem explicamus, & nonnihil ad amplificationem eius facit, tres habet species.

Eicon.

Prima est imago vel Εἰκόν, qua vel à numinis, vel ab animantis forma similitudinem ducimus, ut: Aduersarius vester diabolus tanquam leo rugiēs circuit, &c. Sic: Os humerōsq; Deo similis, Sic: ἐν τῇ πράξει τῶν ἀποστόλων. Luc. Ως πρόβατον ἐπὶ σφα-

EPISTOLICA

γὴν ἢ χθὲν, καὶ ὥς ἀμνός ἐναντίον τοῦ κείροντος αὐτὸν ἀφρονος, οὕτως οὐκ ἡνοίγη τὸ σῶμα αὐτοῦ. Volunt & hinc imaginem esse, Frons, supercilia, oculi, nares, labra, barba, & totius corporis habitus nil præter crudelitatem præ se ferunt. Alij Hypotyposin volunt.

Parabola.

Secunda est παραβολή hoc est, Collatio, qua res diuersi generis seu naturæ inter se cōparantur, ut ostendatur aliquid vel appetendū, vel fugiendū, quales multæ sunt in Euangelio & alibi, ut: Sicut aqua extinguit ignem, ita eleemosina extinguit peccatum. Sumuntur autem ab ijs, quæ fieri solent aut fieri possunt. Sic Corinth. Καθάπερ τὸ σῶμα ἐστὶ καὶ μέλη ἔχει πολλὰ, &c. Huc quoq; spectant Comicæ, Tragicæ, & aliæ poetarum fabulæ. Item Apologi, αἶνοι, & id genus aliæ.

Paradigma.

Tertia est παραδείγμα siue exemplum, quo ex historijs seu rebus gestis docemur aliquid vel imitandum vel fugiendum: ut cum ex Davidis adulterio, dum cessaret ab exercitio bellico, otium vitandum suademus. Sic Paul. Cor. Μὴ δὲ πορνείῳ, καθὼς ἴντες αὐτῶν ἐπόρνεσαν, καὶ ἐπεσον ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ εἴκοσι τρεῖς χιλιάδες, &c. Videantur de hoc Schemate etiam ea quæ in Dialecticis nostris libro 4. de Paradeigmate præscripta sunt. Certè non est aliud Schema quod locupletiores reddat orationem & auditoribus etiam gratiorem quam

παρ

παράβολή & παραδείγμα, modò opportunè adhibeantur.

29. Gnome & Noëma.

Gnome vel Γνωμὴ sententia est ad mores perti-
nens, & per αἰτιολογίαν vt plurimum propositioni
adijcitur, vt: Obsequium amicos, veritas odiū pa-
rit. Omnis qui se exaltat humiliabitur: & qui se
humiliat, exaltabitur. Sic ad Corinth. cū dixisset
Paulus: Qui gloriatur, in domino gloriatur, mox
adiexit sententiam gnomica: Οὐ γὰρ ὁ ἑαυτὸν σωπι-
σῶν, ἐκεῖνος ἐστὶ δόκιμος, ἀλλ' ὃν ὁ κύριος σωίσῃσιν.
Ad hāc quoq; accedere videtur Epiphonema, de
quo in secundo ordine diximus.

Accedit quoq; Noëma seu νόημα, quod est in-
tellectus aut Consideratio. Est autem dictum per
adagiū vt plurimū obscuratū, quod cōsideratio-
ne inuestigari solet audientis, eo siquidē tectè si-
gnificamus, q̃ auditor per se diuinet. Nā per ipsū,
quod apertè non dicimus, intelligi volumus. Hac
de causā à pluribus inter tropos recenseri solet.
Hieronymus: Puella nobilis pati cōgebatur, quod
nulla ancilla pateretur. Item si dicam: Quod scis,
nescias potius, quàm prodēdo in te crabrones ex-
cites.

Sunt & aliæ quę citari solent: vt Μετάσασις, πα-
ραδιασπλή, παρομολογία, Ομοιοποιία, &c. quas, qui
curiosus est, ex alijs petet.

Hæc vobis studiosi adolescentes, quantum per
agritudinem, & inter gladios licuit, exaravi, &

EPISTOLICA

pro primis rhetoricorum præceptorū rudimentis ad scribendas epistolas sufficere arbitratus sum. Porro de Pronunciatione, quæ est in vocis figura pro diuerso affectu, & in corporis motu. Item de Memoria, quæ partim naturalis, partim artificialis est, prorsus nihil scribere tentabo, tum quòd ad rem Epistolicam non còducant, tum quòd ad absolutum Rhetorices artificium duntaxat pertinere videantur. Qui huiusmodi volet, ex Cicero-
ne & Quintiliano requiret.

FINIS ARTIS Epistolicae,

APPENDIX DE VENUSTA *partium orationis compositione siue structura.*

CUm plurimos videam adolescentulorum, qui tanto se doctius tum epistolā, tum aliam rem quamlibet scribere putent, quātò partes orationis, hoc est, voces ipsas Grammatices in contextu confusiùs transponant, aliòsque non nisi cum Grammaticorum præceptis humi repere (ne serpere dicam) non parùm doleam, operæpretium facturus mihi videor, si his lucubratiunculis nostris de venusta Nominum, Verborum & aliarum orationis partium structura, paucula

paucula præcepta adiiciã. Vt & inertes hi ad mediocrem quandam orationis elegantiam stylum attollere, & illi cõfusaneam vocum disiectionem in planiorẽ, adeoq; plausibiliorem ordinem redigere discant. Inter quæ tamẽ id potissimũ obseruent, vt eandem sententiam varijs modis exprimere possint. Vt verbi gratia quod simpliciter dicitur: Amo te multum, sic elegantius variare noverint: Mirificẽ te amo, summopere te diligo, vnicẽ te colo, amore summo te prosequor, te miro cõplector amore, & simili varietate, quam singulari artificio Erasmi Copiæ libro, priori suppetitabũt. Cũ igitur Grammaticus & Rhetor contrario fetẽ situ & ordine partiũ orationis structura vtuntur, venustæ dictionis studiosi obseruent hæc quinque præcepta sequentia.

*Primum præceptum de Supposito,
verbo, & obliquo.*

Absoluta oratio plerunque ex supposito, verbo, & obliquo (quod appositum verbi nonnulli dicunt) constituitur. In quibus vt plurimum orator venustẽ hunc ordinem seruare consuevit, vt videlicet obliquus in principio, suppositum in medio, & verbum in fine ponatur. Nam Grammaticus hoc ordine dicit. Cæsar occupauit ciuitatẽ munitissimam hostium, Orator fermẽ hõc ordine disponit: Munitissimam hostium ciuitatem Cæsar occupauit. Si tamẽ obliquus sit nominis negatiui,

EPISTOLICA

eleganter in calce ponitur, vt: Cæsare fortunatio-
rem legimus neminem.

Secundum Præceptum, de Adiectiuo & Substantiuo.

INter adiectiuum & substantiuum genitiuus à
substantiuo rectius venustè locatur, et inter ad-
iectiuū & substātiuū genitiui casus, dictio regens
eleganter inseritur: vt: Terrorem hostibus magna
Cæsaris seueritas incussit. Itē alius casus, Magnū
hostibus terrorē incussit. Sic quoq; altero modo:
Gæsareæ clementia maiestatis pacē & trāquilli-
tatem prouincijs dedit. Grāmaticus diceret: Ma-
gna seueritas Cæsaris incussit terrorem hostibus,
aut: Clementia Cæsareæ maiestatis dedit, pacē,
&c. In alijs dictionē regentem dictio recta præ-
cedet, vt: Cæsaris fortitudo victoria potitur.

Tertium præceptum.

PRæterea inter adiectiuum, quod venustè præ-
cedit, & substantiuum quod sequi debet, nunc
verbū Orator, nūc aduerbium, nunc coniunctio-
nem, nunc præpositionē solam, aut cum suo casu
ponere solet: vt: Magnum profectò laborē Cæsar
assumpsit, quē fermè ab ipsis ad nos venisse Ga-
dibus aiunt, vt hostes suæ quidē maiestati rebel-
les, nostris autem supra modū reb⁹ infestos armis
subigeret. Quam ob causam perpetuū illi amo-
rem & gratiam debemus immortalem.

Quartum

*Quartum Præceptum, de Aduerbijs
& Præpositionibus.*

ADuerbia Præpositionesq; cum suo casu, ubi-
uis locorum aptius pro aurium iudicio con-
gruere videbuntur, ordinari possunt, venustius,
tamen ante verbum seu participium, quod deter-
minant, vt: Debitam pro cōtemptu suis hostibus,
diuq; dilatam seueritatem Cæsar tandem exhi-
buit, sed clementissimè mitigauit.

Quintum Præceptum, de tum geminato.

VNi substantiuo duo epitheta, & vni Epithe-
to duo substantiua pulchrè subiungūtur per
tum, vel & geminatum, hoc pacto: Cæsar tum
fortis, tum prudens, immensis & laboribus & im-
pendijs, Christianam rempublicam tum strenuè
defendit, tum prudenter gubernauit. In quo ex-
emplo vides etiam æqualis momenti clausulas
per Tum, vel Et, copulari. Porro si clausula di-
spares sint, hoc est, si quod per vnā significatur
maius siue maioris momenti sit, & quod per alte-
ram minoris, minor præcedere debet cum parti-
cula Cūm, & maior sequi cum particula Tum,
hoc modo: Cūm omnes citra controuersiam ter-
rarum principes nobis honorandi sint: Cæsarem
tamē inuictissimū Carolum Quintum suspicere,
prædicare, & præcipuo quodā cultu venerari de-

bemus, cum propter eximiam in rebus Imperij dispensandis prudentiam, tum propter singularem eius in Deum pietatem & religionem.

Hec ita tibi tradita sunt precepta puer, ut in tyrocinij tui principio tantisper eis assuescas, donec ex doctissimorum observatione potiora apprehendas. Nec putes etiam tibi semper eadem mordicus tenenda, sed interim etiam ijs neglectis, secundum ea, quae apud optimos auctores legeris, cum iudicio proprias aures consules.

(* *)
FINIS.

Christo Iesu gloria sempiterna.

*Omni duxit et studet putatque
doctrinam haberi
Debet etiam semper accipere
instructam.*

*Quisquis qui quaerit doctrinam
habere*

EPITOME PRÆ- CEPTIONVM DE

PARANDA CŌPIA VER-
BORVM ET RERVM, PER

Quæstiones breuiter &

luculenter tradita in

vsu studiosorum.

Quid est Copia?

EST facultas quædam, vnā eandem-
que rem, cum alijs atq; alijs verbis ef-
ferendi, tum verò argumentorum & fi-
gurarum varietate augendi & locuple-
tandi.

Quotuplex est Copia?

Duplex, Verborum & Rerum.

Quid est Copia Verborum.

Facultas, qua vna eademq; sentētia varijs mo-
dis efferri potest.

Quid est copia Rerum?

Est facultas, qua brevis quædam sententia di-
latatur, & vberius atque fusiùs explicatur.

Quibus in rebus consistit Verborum Copia?

In Synonymia, Heterosi, Metaphora, reliquis-
que hoc genus variandi rationibus.

Quibus in rebus consistit rerum copia?

In congerendis, dilatandis, amplificandis ar-
gumentis, similibus, contrarijs, atq; alijs hoc ge-
nus modis.

Per copiam QVÆSTIONES

*Quid interest inter Verborum &
Rerum copiam?*

Per copiam Verborum oratio sola variatur, eadem manente sententia, nec augetur corpus orationis vel argumentum: Per copiam Rerum variatur & augetur argumentum, vel materia orationis.

Ad quid conducit Copiæ exercitatio?

Primò ad vitandum eiusdem verbi, aut sermonis iterationem. Secundò ad distinguendam varietate quadam orationem. Tertiò ad subitam ex tempore dicendi scribendiq; facultatē. Quartò ad enarrandos auctores, ad vertendos ex alieno sermone, ad scribendum denique carmen.

De Verborum Copia?

*Quot sunt rationes variandi orationem per
Verborum copiam?*

Octodecim præcipuè.

Quæ est prima ratio?

Synonymia, quæ in his verbis sita est, quæ diuersa cum sint, eandem omnino rem significant, vt ensis, gladius: domus, ædes: literæ, epistola.

Quæ est secunda ratio?

Enallage, siue Heterosis, quæ duob. potissimū constat modis. Aliàs enim pars ipsa mutatur, aliàs qualitas.

Quot modis mutatur?

Quinque.

Quibus?

Primò verbum nomine permutatur, vt: Non dubito,

dubito, Non est mihi dubium.

Secundò verbum participio, vt: Redama eum, qui te amat. Amantem redama.

Tertiò gerundium gerundiuo, vt: Ibo ad audiendum concionem. Ibo ad audiendam cōcionē.

Quartò, verbum supino, vt: Venit ereptū, pro venit, vt eripiat.

Quintò, Aduerbiū nomine, vt: Frequenter est in aula, frequens in aula est.

Quot modis mutatur qualitas?

Duodecim.

Quibus?

Primò ponitur numerus pro numero, vt: Romanus prælio victor, pro Romani victores.

Secundò permutatur persona, vt: Qui scire posses? pro qui scire posset quispiam, apud Terentiū.

Tertio variatur genus: vel nominis, vt: pileū & pileus: vel verbi, vt: lachrymat, pro lachrymatur.

Quartò mutatur casus, vt: Eius rei venit in mētem, pro ea res. Dono te libro. dono tibi librum.

Quintò variatur species nominis, velut cū utimur vel abstracto pro adiectiuo, vt: magnitudo meritorū, pro merita magna, vel diminutiuo loco simplicis, vt: loquaculus pro loquax, vel aut comparatiuo aut superlatiuo loco positiui, vt: tristior pro tristis, facundissimus, pro vehementer facundus: vel possessiuo loco primitiuo, vt: iuxta sententiam Homericam: pro iuxta sententiam Homeri.

Sextò mutatur species verbi, velut cū fre-

Coma b
Sed quid sit in verbo
Dulcor
Sed quid sit in verbo
Dulcor

QVÆSTIONES

quentatium loco primitiui ponitur, vt: Dictitum pro dico.

Septimò figura mutatur, & simplex pro composito ponitur, aut cōtrà, vt: ponere, pro deponere: conscribere, pro scribere.

Octauò mutatur tempus, vt: prædiceres, pro prædixisses: vicimus, pro vincimus.

Nonò mutatur modus: vt: Ne crede, pro ne credas, inuenerit, acciderit, pro inueniet, accidet.

Decimò, declinatio, vt: hilarus & hilaris.

Vndecimò coniugatio, vt: lauare, & lauere.

Duodecimò variatur dictio Epēthesi, vt: Martis, pro martis: Proparalepsi, vt: Dicier pro dici: Aphæresi, vt: Ruit omnia latè, pro eruit: Syncope, vt: dixti, pro dixisti: Apocope, vt: quid captant consili? pro consilij.

Quæ est tertia ratio?

Antonomasia, quæ cōstat nominis permutatione, vt: Pelides pro Achille, Dardanidæ pro Troianis, Pœnus pro Annibale, apud Liuium, Senex pro persona heri, apud Terentium.

Huc pertinet si quis appellatiuo, proprii vice utatur, cum Apostolum dicimus pro Paulo, Seruatorem pro Christo. Item proprio, appellatiui loco, vt: Verrem pro furè, Thrasonem pro glorioso, Catonem pro sapiente.

Quæ est quarta ratio?

Periphrasis, quæ pluribus fit verbis, vt: Eloquentiæ Romanæ princeps, pro Cicerone, Troiani belli

belli scriptor, pro Homero.

Quot modis fit periphrasis?

Tribus.

Quibus?

Etymologia, Notatione, & Finitione.

Quomodo etymologia?

Cum nominis rationem explicamus, vt: Homo sapientiae studiosus, pro philosopho. Qui literas docet, pro Grammatico.

Quomodo notatione?

Cum notis quibusdam accidētium rem quam describimus, vt si quis irā intelliges, animi aut bilis efferuescentiam dicat.

Quomodo finitione?

Cum quid res sit, ostendimus, vt: Ars bene dicendi, pro Rhetorica: Animal rationis particeps, pro homine.

Quae est quinta ratio?

Metaphora.

Quid est Metaphora?

Est cum vox à natiua, propriaq; significatione ad non propriam transfertur.

Vnde sumuntur Metaphorae?

Primò à sensibus corporis ad animum. A visu. vt: Videre, pro intelligere. Ab auditu, vt: audire, pro obtemperare. Ab olfactu, vt: odorari, pro indagare. A gustu, vt: deuorare pro rem acerbam, velut citra sensum, perferre. Secundò à bruto ad hominem, vt: Oblatrare, pro obtrectare: aut con-

Composita

Donus facient fo b/s / Mullian- Bette.

QVÆSTIONES

trà ab homine ad brutum, vt si quis canē assentatorem, leonē ambitiosum, vulpem perfidā dicat. Tertò ab animali ad nō animal, vt: Vertex mōtis. Iratū mare: aut contrà à non animali ad animal, vt: viridis ætas, Ambo florētes ætatibus apud Virgilium. Quartò ab animali ad animal, vt si quis coruū sui inequitatē dicat. Quintò ab inanimato ad inanimatum, vt si quis orationem fluere dicat.

Metaphora in simplici nomine interdum fit, est, vt si quis hominem ventri addictum, pecudem appellet. Interdum in Epitheto. vt: Florida ætas. Interdum in verbo simplici, vt: Auolat ætas, labuntur anni. Interdum additur quiddam, quo Metaphoram explicet, vt: Omnes incēduntur studia, gloria.

Quæ est sextaratio?

Allegoria.

Quid est Allegoria?

Est cum tota oratio aliud verbis, aliud sensu præ se fert, quæ Metaphora perpetua dici potest, vt: Flamma fumo est proxima. Hic aliud verbis, aliud sensu ostenditur, videlicet, in tempore cauendum esse periculum, & vitandam mali occasionem.

Quæ est septima ratio?

Catachresis.

Quid est Catachresis?

Est cum propter necessitatem abutimur vocabulo in significato non proprio & suo, vt cum piscinam dicimus, in qua lauamus, nec tamē pisces insunt.

insunt: Latine abusio. Addunt quidam hoc loco Onomatopœiam, quæ fictio dici potest, vt: Tarantara, pro voce tubæ. Ad quā formam pertinet Paragoge, id est deductio ac deriuatio nouorum verborum ex analogia sumpta, vt: Syllaturire, pro eo quod est Syllæ mores imitari velle. Interdum eiusdē dictionis varia est Paragoge, vt voluptuosus, & voluptuarius, Edax & edo. Homunculus, homulus, homūcio. Pauxillum & paucula. Quorum obseruatio copiam orationis non mediocriter adiuuabit. Addunt quoque Metalepsin, qua gradatim itur ad id, quod ostendimus, vt: Post aliquo mea regna videns mirabor aristas. Nam per aristas intelligit messes, per messes æstates, per æstates intelligit annos, Latine transsumptio vel transmutatio.

Quæ est octaua ratio?

Metonymia, hoc est, Transnominatio, cū vicino vocabulo pro vicino vtimur.

Quot modis fit Metonymia?

Quinque.

Quibus?

Primò, cū inuentorē pro re subiecta ponimus, vt: Cererem pro cibo, Liberum pro vino, pro libidine Venerē. Secundò cū id, quod cōtinet, pro eo quod continetur, vt: Epotū poculum apud Ciceronē pro Clūent. Aut contrā, id, quod continetur, pro eo quod continet, vt Verg. Iam proximus ardet Vcalegon, p domus Vcalegonis. Tertiò, cū

Cicero de Inventione

QVÆSTIONES

ex efficiente effectum significamus, vt: melior remis pro velocitate, quæ fit remis, Aut contrà, vt Frigus pigrum, audax iuuenta. Quartò, cum, decem ponimus pro his, qui subsunt, vt ab Annibale cæsa sunt apud Cannas sexaginta millia, id est ab eius exercitu. Quintò, cum dicimus: Plinium semper in manibus habendum.

Quæ est nona ratio?

Synecdoche, qua pars pro toto, vel totum pro parte sumitur, Latine intellectionem verterunt.

Quot modis fit Synecdoche?

Sex.

Quibus?

Primò quoties ex vno plures intelligimus, vt Pœnus fugatus, pro Pœni.

Secundò, cum ex parte totum, vt: Tectum pro domo, aut contrà, vt: Fontemq; ignemq; ferebat pro aquam è fonte haustam.

Tertiò, cum è specie genus, vt Iracundior Adriæ, pro quouis mari, apud Horatium.

Quartò, cum ex materia rem confectam, vt ferrum pro gladio, abies aut pinus pro naui.

Quintò, cum è præcedentibus sequentia, vt subdidit equo calcaria, pro cucurrit.

Sextò, cum quoquo modo aliud ex alio intelligitur, vt: Vixerunt, pro mortui sunt. Fuimus pro iam actum est de nobis.

Quæ est decima ratio?

Isodyramia, id est, æquipollentia.

DE VTRAQUE COPIA.

Vnde constat Isodynamia?

Vocibus cōtrarijs, & negationis vel additione vel detractiōe, vt: Vir egregiè doctus, vir minimè indoctus. Omnia fecit, nihil non fecit. Placet, non displicet. Accipio conditionem, non repudiō conditionem.

Sunt autem pugnantia triplicia, Contraria, vt: Amor, odium. Priuatiua, vt: Cæcus, videns. Contradictoria, vt: Nolo, volo: Doctus, non doctus: Probat, non probat.

Quæ est undecima ratio?

Comparatiua, in quibus fit Isodynamia citra negationem, translatis tantum partibus, vt: Minoris facit famā, quā pecuniā. Pluris facit pecuniam, quā famam. Anteponit famam pecuniæ. Posthabet pecuniam famā.

Quæ est duodecima ratio?

Relatiua, vt vxor illius esse non vult, non vult illum maritum. Hoc me docuisti, hoc ex te didici.

Quæ est decima tertia ratio?

Auxesis, quæ hīc est amplificatio verbi solūm, hoc est, cū amplificandæ rei gratia verbū atrocius subiicimus, loco proprii, vt cum latronē dicimus qui sit improbus, Mutum, qui nihil respondeat.

Quæ est decima quarta ratio?

Hyperbole.

Quid est Hyperbole?

Est quædā rei supra fidem amplificatio, vt: Ocyor Euro, Fulminis ocyor alis, Vix ossibus hæret.

M

Quæ est decima quinta ratio?

Meiosis, quæ est extenuatio incredibilis, ut cum attigisse dicimus eum, qui pulsauit: Læsisse, qui vulnerauit.

Quæ est decima sexta ratio?

Compositio, qua situs & ordo verborum consuetus mutatur.

Quibus in rebus sita est?

Afyndeto, ut: Veni, vidi, vici. Polysyndeto, ut Ter. Stertit noctesque & dies. Syzeugmeno, quoties ad vnum verbum plures sententiæ respondent. Id fit trifariam. Aut cum verbum ipsum antecedit, ut: Deflorescit forma vel morbo, vel ætate. Aut cum sequitur, Vel morbo vel ætate forma deflorescit. Aut cum ponitur verbum in medio, ut: ætate forma deflorescit, vel morbo.

Huc pertinent, cum ex oratione simplici duplicem facimus aut contrā, ut: Omnia tua mihi debes: quicquid habes, id omne mihi debes.

Quæ est decima septima ratio?

Syntaxis, cum è constructione quædam sermonis varietas existit, ut: multa pecunia, multum pecuniæ. Tota nocte potauit, potauit totam noctem?

Quæ est decima octaua ratio?

Mutatio figuræ, quæ alio atque alio affectu ac veluti habitu perfertur oratio. Per interrogationem, ut: Nō est miserū mori: usque adeo ne mori miserū est? Ironiā, ut: Non hoc curat populus. Id populus curat scilicet. Admirationem, ut: Multum homini homo

homo præstat. Dij immortales, homini homo quid præstat? Dubitationē, vt: Cōtemnit & Deos & homines. Haud scio, magis ne Deos cōtemnat, an homines? Adiurationem, vt: Non aliter scribo, quàm sentio. Ne sim saluus, si aliter scribo, ac sentio. Abominationem, vt: Ista nunquā cogitavi, Dij meliora, quam vt ista cogitārim. Exclamationē, vt: pro Bruti literæ amanter scriptæ: ô Bruti amāter scriptas literas. Occupationē, vt: Virgines cōplures vitiauit, vt interim de Vestali polluta fileā. Subiectionem, vt: Cūm & genere sis, & re nulla, nullis literis, nulla forma, ingenio nullo, quid est, cur te adeo iactes? Per subiectionem hoc modo: Quid habes, cur tam sis insolens? Natalium splendorē? at qui genere es obscurissimo. Opes? at vel Iro ipso es pauperior. Sic idē de cæteris. Est enim subiectio, cūm nobis ipsis respondemus.

Primi Supini variatio.

Quot modis primum Supinum variatur?

Sex.

Quibus?

Primò, per gerundium, vt: Venit ereptum virginem, Venit ad eripiēdum virginem. Secundò, per gerundium, vt: Venit ad eripiēdam virginē. Tertiò per gerundium in di, vt: Venit causā eripiendi virginem, quod & ipsum per gerundium fieri potest, vt: Venit causā eripiendæ virginis. Quartò per verbum, vt: Venit vt eripiat virginē.

M ij.

QVÆSTIONES

Quintò per participium, vt: Venit erepturus virginem. Sextò per Infinitium, sed Græca consuetudine, vt: Venit eripere virginem,

Variatio Imperatiui.

Quot modis variatur Imperatiuum?

Duobus

Quibus?

Primū per subiunctiuū, vt: Saluta, fac vt salutes. Secundo, per futurū indicatiui, vt: Vale, valebis.

Variatio Futuri.

Quomodo variatur Futurum?

Per uerbum substantiuū, vt: Pœniebit te olim: futurum est, vt te pœnieat. Spero te gauisurū factō, spero futurum vt factō gaudeas.

Quot modis effertur hæc oratio,

Abile wee studie, & similes?

Tribus.

Quibus?

Primò, per præpositionē, vt: Inter studendum. Secundo per duos ablatiuos absolutè positos, vt: Studentibus nobis.

Tertiò, per uerbum subiunctiuī modi, vt: Dum studeremus.

Quot modis effertur generalis propositio?

Quatuor.

Quibus?

Primò, proprijs ac peculiaribus signis, vt: Omni-

bus est moriendum.

Secundò, per Isodynamiam, vt: Nemini nō est moriendum:

Tertiò, per interrogationem, vt: Cui non est moriendum? Quis est, cui non sit moriendum?

Quartò, per signum infinitum, vt: Haud est vllus, cui non sit aliquando moriendum.

Superlativi variatio.

Quomodo variatur Superlativus?

1. Per comparativum affirmatiuè & negatiuè, vt: Vir omnium humanissimus. Affirmatiuè, Vir cæteris omnib⁹ humanior, sed inusitatiùs. Negatiuè, vt, Nemo hoc viro humanior. 2. Per Syntaxin. Nemo quàm hic vir humanior. 3. Per Periphrasin, Vir, quo nō humanior alter, Vel per neutrum genus, Nihil hoc viro humanius. 4. Per interrogationem, Quis hoc viro humanior? Vel per neutrum genus, Quid hoc viro humanius? 5. Per signum infinitum, vt: Haud est vllus hoc viro humanior, Vel per neutrum genus, Haud est quicquā hoc viro humanius. 6. Per Syntaxin casus superlativi, Vir omniū humanissim⁹, Vir inter omnes humanissim⁹, Vir ex omnibus humanissimus. 7. Per periphrasin, Vir maximè omniū humanus. 8. Per Heterosin speciei, vt: Summa est viri humanitas. 9. Per verbum superare, vincere, antecellere, præstare, & similia, vt: Hic vir omnes humanitate superat, Facile omnes vincit, Longè præstat, Hunc

QVÆSTIONES

virum superat humanitate nemo. 10. Per verbum passiuum, vt: Hic vir humanitate non facile superatur à quoquā. 11. Per interrogationē, vt: Quē non hic vir humanitate vincat? 12. Per contrarium, vt: Hic vir humanitate nulli cedit. 13. Per heterosin figuræ, De humanitate quis nō huic viro concedit? 14. Per comparatiua. Hic vir omnibus humanitate superior. 15. Per contrariū, Hoc viro nemo nō humanitate inferior, Hic vir nulli humanitate secūsus. 16. Per Isodynamiam, vt: Vir minimē omniū inhumanus. 17. Per exclamationē, O singularem viri huius humanitatē. 18. Per admirationem, Dij boni, quāta est viri huius humanitas. 19. Per adiurationē, Ne viuā, si quid vnquam vidi hoc viro humanius. 20. Per particulas Tam & Quam, vt: Nemo tam humanus, quā hic vir. Per perinde & atq;, vt: Quis perinde humanus, atq; hic vir? Per æquē, atq;, vt: Haud est quicquam omniū æquē humanus, atq; hic vir. Per adeò, vt: Vir adeò humanus, vt nemo sit cū eo cōferendus. Per ita, vt: Nemo ita humanus, vt hic vir. 21. Per Heterosin speciei, vt: Ea viri huius est humanitas, vt ei nemo sit equādus. Vel, Singulari in omnes humanitate. &c, Per Isodynamiam, vt: Vir humanitate præditus haud vulgari. Per Hyperbolen, vt: Vir nō humanus. sed ipsa penē humanitas. 22. Per periphrasin, Vir maximē humanus, Vir minimē inhumanus. 23. Per auxesin, vt: Vir incredibili humanitate. Vir exemplū humanitatis.

nitatis, quomodo Terentianus Simo, exemplum continentiae dixit, & Cicero innocentiae exemplum, de Rutilio loquens.

Connectendi particule.

Quæ sunt connectendi particule?

Primum, deinde, præterea, adhæc, quid, quod, denique, quin etiam, posthac, postremo, adde his, huc pertinet.

Da exemplum.

Cicero. Quæro igitur, vester Deus, primum ubi habitat? Deinde quæ causa eum loco moveat, si modo movetur aliquando? Præterea, cum hoc proprium sit animantium, ut aliquid appetant, quod sit naturæ accommodatum, Deus quid appetat? Ad quam denique rem motu mentis, ac rationis utatur? Postremo quomodo beatus sit, quomodo æternus? libro I. de natura Deorum.

Transitionum formule.

Vnde sumuntur Transitionum Formule?

- 1 Ab AEquali, ut: Erant hæc iucundissima, neque minus voluptatis attulerunt illa.
- 2 Ab inæquali, ut: Audistis gravissima, sed audietis graviora.
- 3 A simili, ut: Hæc perfidia designavit, cuius generis sunt & illa, quæ Romæ nuper perpetrasse dicitur.
- 4 A contrario, Sed hæc privatim, nunc quæ publice. Sed hæc iuuenis peccavit, nunc senis virtutes audietis.

5 A diuersis, De moribus habes, nūc de doctrina reliquum est, vt dicamus.

6 Quasi per occupationem, vt : Iam ad reliqua properabimus, si prius illud adiecerimus.

7 Per reprehensionem, vt : Quorsum tot transuersos abripuit dolor ? Ad rem redeamus.

8 A cōsequētibus siue relatiuis, vt : Habes quid in illum contulerim beneficiorū, nunc quam gratiam retulerit, audi.

Quis est transitionis vsus ?

Vt & quid dictum sit, admoneat, & ad reliqua comparet auditorem, atque ita lucem adferat dicendis.

Decem generalia commutanda & varianda orationis præcepta.

Quot sunt generalia commutanda & varianda orationis præcepta ?

Decem.

Quæ sunt ?

1 Primū omniū res ipsa Latinis aptisq; verbis offerenda est, vt : Hic est optimè de te meritus.

2 Deinde mutatorijs verbis vtendum, si quæ quæ idem efficiant, reperiantur.

Idque fit per {
 { Synonymiam
 { Heterosin
 { Antonomasiā
 { Periphrasin, quæ constat {
 { Etymologia
 { Notatione
 { Finitione.

Per Synonymiam, vt : Plurima extāt huius inter benefici-

beneficia. Per Heterosin partis, verbo nomine permutato, vt: Maxima sunt huius erga te merita. Personæ & partis simul, vt: Quinto Fabius plurimū debet, Quinto Fabius bona plurima accepta refert. Figure, vt hic est optimè de te promeritus, Per periphrasin actiuè, vt: Hic te summis beneficijs affecit, Hic maxima in te officia contulit. Passiuè, vt: Tu sūmis es ab hoc beneficijs affectus, Ab hoc multa & præclara in te beneficia collata sunt.

3 Mox vbi propria deficient, trāslatis vtēdū est.

Id fit per { Metaphoram.
{ Allegoriam.
{ Catachresin.

Per Metaphorā actiuè, vt incredibile est, quātis hic te beneficijs obligauerit, obstrinxerit, deuinxerit. Passiuè, Magnis hui⁹ beneficijs atq; meritis obligatus es, obstrictus, deuinctus. In quibus etiā compositio est ex oratione simplici, facta duplex.

4 Quod si translatitia quoque definit, si actiua oratio fuerit, vertenda in passiuam, vt: Hic plurimis te beneficijs affecit: plurimis ab hoc affectus es beneficijs.

5 Postea verba in nomina inde deducta, aut in participia commutabimus, vt: Multa extant huius in te merita.

6 Substātiua adiectiuis ab ijsdem deductis, adiectiua verò, si quæ hinc veniant, abstractis permutabimus, vt: Immensa est huius erga te beneficentia, benignitas, Est & hic Heterosis speciei.

7 Vbi modò aduerbia in nomina, modò nomina in alias atq; alias partes orationis commutauerimus, tum, aut per contrarium dicemus, aut orationem aientem in negātem commutabimus aut contrā, per Isodynamiam, vt: Tu singularia ab hoc beneficia habes. Non vulgaria huius extant in te beneficia.

8 Si quid simpliciter, & pronūciatiuè dictū est, Per Ironiam. { Interrogationem.
Dubitationem.
Admirationem,
Abominationem.
Adiurationem.
Exclamationem. } cfferimus.

Per interrogationē, vt: Quid est, quod tu huic non pro suis immortalib⁹ erga te meritis debeas? Admirationem, vt: Dij boni, quātum hic in te beneficiorū contulit, quanta huius in te merita sunt? Hic etiam per Syntaxin oratio variatur. Exclamationem, vt: O singularem & propè incredibile huius in te beneficētiā. O egregia & penè diuina huius erga te merita. Hic orationi alius quasi vestitus atq; habitus datus est, per figurę mutationē.

9 Post hæc paulò liberiùs totam orationē vertere licebit, vt vel vnā dictionem pluribus verbis circumeas per Periphrasin, vel è simplici oratione duplicem facias per compositionem, quam vocant, vt: Tu huic pro eo, ac meritis de te est, gratiam referre nūquā potes. Hic adeò de te bene meruit,

meruit, vt egregijs eius in te officijs respondere nullo modo possis.

10 Post alia omnia, similitudinibus interim atq; exēplis vti licebit. Variatur quoq; hæc sententia per Isodynamiā hoc modo: Huius tu summis beneficijs vsus es. Nō mediocria sunt huius erga te merita. Et per Hyperbolē & Auxesin, vt: Diuina atq; immortalia sunt hui⁹ in te merita. Hic egregiē in te beneficus & benignus fuit. Et per relatiua, vt: Hic maximū tibi beneficium dedit. Tu ab hoc beneficiū maximū accepisti. Hic tibi summa beneficia trībuit. Huic tu ingētia beneficia debes. Huius plurimū merito ipsius debes. Hic te maximis beneficijs ornauit. Hæc de verborum copia.

*De copia rerum, seu ratione
locupletanda sententia.*

*Quot sunt rationes copię Rerum, seu
locupletandę sententię?*

Duodecem.

Quæ est prima?

Est cū aut species, vel partes enumeramus, aut speciem cum genere conferimus.

Quot sunt huius rationis species seu formę?

Tres.

Quæ?

Diuisio, Partitio, Speciei cum genere collatio.

Quid est Diuisio?

Est, cū, quod summatim ac generatim dici

QVÆSTIONES

poterat, id latius explicatur, atq; in species diducitur, vt: Rem vniuersam luxu perdidit. Hoc si dilatabitur, Quicquid vel matris, vel patris nomine, hæreditatè obuenerat, quicquid aliorum affinitate morte aduenerat, quicquid ex vxoris dote, quicquid neutiquam erat vulgaris, accesserat, quicquid ex legatis (accreuerat autem permultum) quicquid peculij castrensis conflauerat, pecuniam omnem, vasa, vestes, fundos, agros, vna cum ipsa & villis & pecoribus; breuiter, rem omnem, atque ipsam quoq; familiam, quotidianis cœssationibus, sumptuosis oblationibus, nocturnis profectionibus, popinis, cupedijs, vuguentis, alea, lusibus, paucis diebus ita absumpsit, absorbuit, vt ne reliquum quidem sibi reliquum fecerit. Hic duo illa verba. Rem vniuersam, & luxu perdidit, suis partibus explicantur.

Quid est partitio?

Est quoties totum, quod non formis, sed partibus constat, in easdem diducitur, vt: Totus comaduit. A summo capillo ad imum usque calcaneum pluuia comaduit. Caput, humeri, pectus, venter, tibiae, totum denique corpus pluuia distillabat.

In his duabus, simul & initio summa rerum proponenda est, & eadem alia sermonis specie repetenda, & ita redeundum ad genus, quasi singulis enumerandis iam sumus defatigati, etiam si nihil erat præteritum. Præterea cauendum, ne partium ordinem confundamus tumultuaria verborum congerie,

gerie, sed vel ordine scito, vel apta distributio-
 ne, vel eleganti descriptione legentis aut audien-
 tis tardum excludamus.

Quid est speciei cum genere collatio?

Est, quoties de specie loquētes, genus adiungi-
 mus, id quod ferè fit amplificādi gratia, vt: Quū
 omnis eruditio plurimum adfert & ornamenti, &
 adiumenti mortalibus, tū præcipuè philosophia.
 Item: Omni quidē ætati fœda est libido, verū se-
 nectuti multò fœdissima. Item: Cūm omnibus in
 reb⁹ plurimum habet momenti, tum præcipuè in
 bellis prudentia. Simplex enim erat, prudentiam
 in bellis plurimum habere momenti.

*Quæ est secunda locupletandæ sen-
 tentiæ ratio?*

Modus, vel enumeratio antecedentiū, hoc est,
 quoties nō cōtenti semel exitum rei proponere,
 ex quo reliqua, quæ præcesserunt, per se queāt in-
 telligi, singulatim ea quoq; cōmemoram⁹, p quæ
 ad exitum peruentum est, vt: Catilinæ nefarios
 conatus M.T.Cic. Consul sua sagacitate statim o-
 doratus, singulari vigilantia peruestigauit, sum-
 ma prudentiaprehendit, miro in Remp. studio
 prodidit, incredibili eloquentia cōuicit, grauissi-
 ma auctoritate repressit, armis extinxit, magna
 felicitate sustulit.

Quæ est tertia ratio?

Causæ, vel enumeratio causarum, quoties rē
 non nudam exponimus, sed altius etiam causam

QVÆSTIONES

repetimus, à quib⁹ initijs sit profecta. Vt si quis bello quopiã suscipiẽdo addat, quę fuerint summatatis causlæ, quis instigator, quæ suscipiendi occasio, quæ vincendi spes, quæ vtriusq; fiducia.

Exempla passim obuia sunt in Poetis & Historicis, præsertim in Liuiio.

Quæ est quarta ratio?

Comitantia & sequentia rem, vel enumerationem effectuum & consequentium, hoc est, quoties simpliciter proponimus negotiũ, sed enumeramus etiam illa, quæ negotiũ comitatur, vel consequitur, vt: Antonius causa belli ciuilis fuit, trium exercituum populi Romani interfectorum, clarissimorum ciuium interitus, afflictæ senatus auctoritatis, omnium deniq; malorum, quæ videmus. In secunda Philippica Ciceronis.

Quæ est quinta ratio?

Hypotyposis, vel descriptio rerum, personarum, locorum, temporum, qua vtimur, quoties vel amplificandi, vel ornandi, vel delectandi gratia non simpliciter exponimus, sed ceu coloribus expressam in tabulis spectandã proponimus, vt non depinxisse, nõ narrasse, lector spectasse, nõ legi videatur.

Quomodo id præstari poterit?

Si prius ipsi totam rei naturã, omnesq; circumstantias, ac veluti faciem animo illustremus. Deinde ita verbis ac figuris idoneis effingamus, vt quod maximè fiat euident, perspicuaq; lectori.

Vero in Libr. sub nomine possidet Burton.

*Quomodo locupletabimus orationes rei
descriptione?*

Quum id, quod fit, aut factum est, nō summa-
tim aut tenuiter exponimus, sed omnibus fuc-
tum coloribus ob oculos ponimus.

*Quibus rebus constant descriptiones rerum
seu Hypotyposes?*

Circumstantiarū explicatione, collationibus,
similibus, dissimilibus, imaginibus, metaphoris,
allegorijs, & si quæ præterea sunt figure, quæ rem
illustrant, ite in epithetis.

Exemplum.

Expugnata est ciuitas, apparebant effusæ per
domos ac templa flammæ, & ruentium tectorum
frigor, & ex diuersis clamoribus vnus quidam
sonus, aliorum fuga incerta, alij in extremo com-
plexu suorum cohærentes, & infantium fœmina-
rumque ploratus male vsque in illum diem ser-
uati fato senes, tum illa prophanorum sacrorum-
que direptio, efferentium prædas, repetentium-
que discursus, & acti ante suum quisque prædo-
ne catenati, & conati retinere infantem suum
mater, & sicubi maius lucrum est pugna inter vi-
ctores.

*Vnde petuntur descriptiones personarum
seu Prosopopæie.*

Ab omnibus circumstantijs, præcipuè verò ab
his, Natione seu patria, vt: Pænus fœdis fragus.
mollis Atheniensis.

Ab ætate, vt: Iuuenis prodigus.

Fortuna QVÆSTIONES

Fortuna, vt: Fastuosus diues.

Studijs, vt: Gloriosus miles.

Item à cōmunibus affectibus, vt: Quod sita
nimo pater in liberos, maritus in vxorem. &c.

*Quomodo locupletatur oratio locorum
descriptione.*

Quoties tota loci facies veluti spectanda de
pingitur, vt: Urbis, montis, regionis, fluminis,
pli, domus. Frequēter à locorum descriptionibus
narrationum sumitur Exordium.

*Quos modis vrimur descriptione temporis,
seu Chronographijs?*

Quatuor.

- 1 In narrationum exordijs.
- 2 Gratia delectandi, veluti cū Poētæ diem
noctem, auroram, aut crepusculum exprimunt.
- 3 Causa amplificādi, vt noctis descriptio apud
Vergilium lib. 4. ad amplificandum dolorem De
donis pertinet.
- 4 Causa probandi, vt descriptiones interdum
veris, hyemis, autumnī, æstatis. &c.

Mixtæ sūnt, quoties temporum qualitates ex
ponimus, puta, pacis, belli: simul cū ostēdimus
quæ virtutes, aut quæ vitia tum maximè valuer
rint.

Quæ est sexta locupletandi ratio?

Egressio, Græcè παρήλασις.

Quid est egressio, sine παρήλασις?

Est, definitore Quintiliano, alicuius rei, sed a
utilitatem causæ pertinentis, extra ordinem ex

currens tractatio.

Quot modis adhibetur?

Quinque.

Quibus?

Aut laudandi gratia, aut vituperandi, aut or-
nandi, aut delectandi, aut præparandi.

Vnde sumuntur Egressiones?

Ab expositione rerum gestarum, à descrip-
tione locorum, regionum, personarum. Item à tra-
datione fabularum, apologorum. Præterea à lo-
cis communibus, quoties amplificandæ rei gratia,
vel in vicia, vt luxuriâ, libidinem, auaritiâ, &
id genus alia dicimus: vel quoties virtutes, vt fru-
galitatem, continentiam, studia literarum, pieta-
tem, taciturnitatem laudibus efferimus.

Quæ est septima locupletandi ratio?

Epitheta.

Quæ sunt Epitheta?

Nomina adiectiua, & quæcunq; alia, quib.
proprietas quædam attribuitur, quocunq; pacto
non personis tantum, verumetiam rebus vt: Præ-
ceps iuuenta, Esca malorum voluptas, Vitæ ma-
gistra historia.

Vbi adhibentur Epitheta?

In poematis, in quibus & naturalibus vti licet,
vt: Candida nix, Liquidi fontes.

In prosa oratione non oportet adhibere, nisi
emphasi quandam habeant, & ad rem proposi-
tam pertineant, vt: Non impetrabis causam tam
iniquam ab Aristide iustissimo. Tuo consilio no-

N

Handwritten notes and signatures at the bottom of the page.

bis subueni vir prudentissimè.

Quæ est octaua ratio?

Circumstantiæ, quas Græci Peristases vocant.

Quotuplices sunt circumstantiæ?

Duplices, Rerum & Personarum.

Quæ sunt circumstantiæ Rerum?

Causa, locus, occasio, instrumentum, tempus, modus, atque id genus aliarum.

Quæ sunt circumstantiæ Personarum?

Natio, patria, sexus, ætas, educatio, disciplina, habitus corporis, fortuna, conditio, animi natura, studium, antea acta, commotio, consilium, nomen.

Ad quid conducit aptus & tempestiuus circumstantiarum usus?

Ad amplificandum atque extenuandum, ad credentiam, ad confirmationem, & probabilitatem. Facit enim, ut tota oratio densis ac crebris argumentis vndique referta sit, & communita.

Quæ est nona dilalandi ratio?

Amplificatio.

Quot sunt amplificationis formæ?

Præcipue quatuor.

Quæ est prima?

Est quæ constat incremento, hoc est, quæ gradibus aliquot peruenitur, non modò ad summum, sed interim quodammodo supra summum, ut, Facinus est ciuem Romanum vincere, secus verberare, propè parricidium necare, quid dicere in crucem tollere?

Ad hoc genus pertinet, cū cōgestis ordine quidam circumstantiis, in cōtextu & cursu semper per-

re maius insequitur, vt Cicero 2. Philip. de vomitu Antonij. O rem non visu modò fœdā, sed etiā auditu, si inter cœnā in tuis immanib⁹ illis poculis hoc accidisset, quīs non turpe diceret? In cœtu verò populi Romani, negotium publicum gerēs, magister equitū, cui ructare turpe esset, is frustis esculentis vinum redolentibus gremium suum & totum tribunal implevit.

Quæ est secunda forma?

Comparatio, quæ fit vel fictione, vt: Serui me herclè mei, si me isto pacto metuerēt, vt te metuant omnes tui, domum meam relinquēdā putarē. Vel exempli collatione, quoties proposito velut simili exēplo, efficim⁹, vt id, quod exaggeramus, aut proximum illi, aut par, aut maius etiā videatur, vt: Quantò est Oppianicus in eadem iniuria maiore supplicio dignus? Siquidem illa (Milesia) cum suo corpori vim attulisset, seipsam cruciauit. Hic autē idē illud effecit per alieni corporis cruciatum. Cicero in oratione pro Cluentio.

Loquimur hic de Milesia quadā muliere, quæ, pro abortu pecuniam accepit à secundis hæredibus. Ita Oppianicus etiā vxorem Marij precio induxerat, vt prolem suam, quam in vtero gestabat, veneno perderet.

In hoc autē genere nò solùm tota totis, sed etiā partes partibus cōparantur, vt Cicero: An verò vir amplis. Scipio Tiberium Gracchū mediocriter labefactantem Rempub. priuatus interfecit,

N ij.

QVÆSTIONES

Catilinam orbem terrarū cæde atq; incendio vastare cupientem, nos consules perferemus?

Quæ est tertia forma?

Ratio cinatio, qua amplificando aliud ex alio colligitur hoc modo: Tu istis faucibus, istis lateribus, ista gladiatora, totius corporis firmitate, tantum vini in Hippia nuptijs exhauseras, vt tibi necesse esset in populi Romani conspectu vomere. Colligitur enim quātum vini biberit Antonius, quod illa totius corporis gladiatoria firmitas nequiuerit ferre, & concoquere.

Huc pertinet, quoties res atrocissimas eleuamus cōsultò, quo grauiora videātur quæ secutura sint, vt Cicero septima actione in Verrem: Leuia sunt hæc in hoc reo. Metum virgarum Nauarchus nobilissimæ ciuitatis præcio redemit, Humanum est, &c. Hic atrocissimum quiddam expectetur necesse est, cui hæc, quæ sunt atrocicia cōparata, humana atq; vñitata videantur.

Quæ est quarta forma?

Cum amplificamus congerie verborū ac sententiarum idem significantium, vt Cicero pro Ligario: Quæ tua mens? oculi? ardor animi? quid conturbabas? Hic velut aceruo creuit oratio. Idē fit iterum omnibus alti' atq; altius insurgentib. vt in hoc exemplo: Aderat ianitor carceris, carnifex prætoris, mors, terrorq; sociorū, & ciuiū Romanorū licitor Sextius. Amplificamus etiā quasi continuatione quadā, vt Cicero in Verrē: Nō enim fuit

sed raptorē, nō adulterū, sed expugnatore pudici-
tiz, nō sacrilegum, sed hostē sacrorū, religionūq;
non sicarium, sed crudelissimum carnificē ciui-
um, sociorumq; in iudicium vestrum adduximus.

Amplificamus præterea cū speciē augemus
generi collatam, vt: Cū omnes disciplinas libe-
rales plurimum homini cōciliant vel ornamēti,
vel adiumentū: tum in primis eloquentia. Totidē
sunt & minuendi modi, quot amplificandi.

Qua est decima dilatandi ratio?

Propositionum multiplicatio, hoc est, vt quam
maximum propositionum numerum reperiam⁹.

Quos sunt spectanda in propositionibus?

Tria.

Quæ?

Primò, vt eas reperiamus propositiones, quæ
quicquid ad causā pertineat, absolutē cōplectā-
tur. Deinde, vt rectē diuidantur. Postremò, vt or-
dine quā maximē ad causam idoneo disponātur.

Siquidē eo pacto fiet, vt neq; copia rerū cōfusa
sit oratio, dum semper habet auditor certum ali-
quid, & in quod tēdat animū, & quod meminisse
possit, & q̄ expectet, tū is, qui dicit, nusquā hæ-
reat, dum in prōptu est, quo sese recipiat in viam.

Exemplum

Si quis suadeat M. Tullio, ne conditionem ab
Antonio oblatam accipiat, nempe vt viuat extin-
ctis Philippicis, his fermē propositionibus vtī po-
ssit. Non esse cuiquā egregio viro tanti emendā
vitam, vt immortalem vitam amittat.

N iij.

Propos.
X

Huic generali subseruiat particularis, è circumstantijs sumpta præsertim Ciceroni, qui tot laboribus clarissimum, semperq; victurum nomen sibi peperit. Ac mortem esse contemnendam tot voluminibus editis fusissimè demonstrarit, maxime cum iam seni non multum æui superesse videatur. Rursum altera sumetur à circumstantijs. Nihil infelicius esse, quàm debere vitam Antonio. Tertia coniecturalis erit, callidè hoc agere Antonium, vt exultis prius Philippicis, in quibus intelligat & suam infamiã sempiternã, & Ciceronis immortalẽ gloriam esse sitam; deinde erepta vita, totum quòq; extinguat Ciceronem.

Vnde petuntur propositiones?

Partim ex his, quæ sunt vulgaria, partim ex his quæ sunt propria causæ: vulgares propositiones ex ipsa rei natura reperiri potuerunt: propria ex circumstantijs rei diligenter expensis.

Genus suasorium proprios habet locos, vnde propositiones petere liceat, rectum, laudabile, utile tutum, facile, necessarium, iucundum. Demonstratiuum, item suos nempe bonorum ordines, quæ his comprehenduntur.

Quæ est undecima locupletandi ratio?

Est quæ sumitur ex accumulatione copiosa probationum & argumentorum, quas Græci *anagorai* appellant. Nam ad eiusdem propositionis confirmationem variæ rationes adhibentur, & rationes alijs argumentis confirmantur.

Quæ

Quotuplices sunt probationes?

Duplices, partim enim sunt ἐν τεχνῶν id est, artificiales: partim ἀτεχνῶν id est, ab arte semotæ.

Vnde dicuntur probationes ab arte semotæ, seu

ἀτεχνῶν.

A præiudicijs, à tumoribus, à tormentis, à tabulis, à iureiurando, à testibus.

Vnde petuntur probationes artificiales?

Primum à signis, quorum alia sunt necessaria, quæ Τεχνήσια vocantur: alia non necessaria, quæ ἐμπεiria dicuntur.

Secundò ab argumentis, quorum aliud est credibile, aliud velut propensius, aliud non repugnans: & ducuntur plerumq; à circumstantijs, quæ duplices sunt, personæ ac rei, de quibus paulò antè dictum est. Item à locis, qui sunt omnium causarum generibus communes, à finitione Etymologia, & ab his quæ ad naturam finitionis pertinent, genere, specie, differentia, & reliquis locis rerum, de quibus traditur in Dialecticis.

Tertiò sumuntur probationes ab exemplis, quæ plurimum etiam valent ad copiam, & adhibentur, aut vt similia, aut dissimilia, aut contraria. Rursum, aut vt maiora, aut vt minora, aut vt paria.

De copiosa tractatione exemplorum.

Quotupliciter tractantur exempla?

Dupliciter.

Francis Quomodo? 11

*Quos rationibus arguentur & crescunt exemplaria
tractationes?*

Quæ est primaratio?

Commendatio, quæ plerunq; sumitur, vel à re dignitate, vel ab auctoris laude, vel gentis, unde ducitur exemplū, veluti si quis Lacedæmonicū factum, aut dictum adhibeat, præfari oportet eam gentem sapientia, & rei militaris ac ciuilibis disciplina ceteris longè antecelluisse, & exemplis pulcherrimis semper abundasse. Et si quis è Plutarcho citabit exemplum, præfetur licebit, eum auctorem vnum omnium esse grauissimum. Item si quis M. Attilij Reguli ad hostem redeūtis exemplum velit adducere, poterit ad hunc proloqui modū inter tam multa Romanæ virtutis insignia decora, nullum vnquam facinus pulchrius extitisse, aut laudatius, quàm M. Attilij.

Quæ est secunda?

Si fufius aut latius explicentur, cum exaggerationib⁹, atq; amplificationib⁹: quod genus fuerit, si quis perfuadere ftudeat, ad prudētiam comparandā multū cōducere peregrinationes, inultat

гсли

rerū inspectionē, in Solomonis laude aliquandiu
cōmoratus, & quam ciuitatē reliquerit, & quam
ob causam, & quæ maria trāsmiserit, & quas na-
tiones, quæ capitis pericula adierit, & quibuscum
sit congressus, & quid mirandum conspexerit, &
quantum tēporis abfuerit, & quanto illustrior ac
sapientior in patriam redierit, fufius enarret. Atq;
vtrāq; ratio dilatandi cōtrahendiq; locum habet
in fabulosis quoq; exēplis, si res ac decor patietur.

In his, quæ omninò fide carēt, præfari cōueniet,
nō sine causā esse cōficta, neq; tot seculis temere
celebrata. Deinde quid sibi ijs voluerint sapiētes,
interpretabimur. Huc etiam pertinent Apologi:
quales sunt, qui AEsopi nomine celebrātur, & ille
Menij Agrippæ de corporis humani membris ad-
uersus vētrei conspirantibus, apud Liuium. Re-
feruntur huc etiam fictæ narrationes rerum ge-
starum, cuiusmodi Luciani veræ narrationes, &
de specu apud Platonē, in quo vincti quidā vmb-
ris, perinde vt ipsis rebus delectantur.

Quæ est tertia ratio dilatandæ exempli?

Collatio, & comparatio, siue contentio.

Quid est collatio?

Est cū accōmoda similitudo, quod adductū
est exemplū ostendit aut simile esse, aut dissimile,
aut contrarium. Simile, vt: Nō aliter Camillus
rem Romanā à Gallis oppressā, & in extremam
perniciē adductā quā sua virtute, depulsis bar-
baris, restituit: Ita Laurentius Valla Latinas lite-

Quid est comparatio seu contentio?

Unde sumitur hæc exemplorum collatio?

Quæ sunt exemplis affinia?

Parabola *εικων*, siue imago, contentio, demonstratiua iudicia & sententia.

Quid

and if thou
what all singt it is to be a friend you will not
for in all matters

Quid est parabola?

Est similitudo sumpta ab his, quæ fiunt, aut quæ natura, casuue rebus adiuncta sunt, vt Navis pro ventorum ratione velum tollens, aut contrahens, in hoc aut illud latus transferēs, parabola est, quæ docet sapientem tempori cedere oportere, ac rebus præsentibus sese accommodare. Quæ aliquando verbo notatur, vt: Intelligis tibi vertenda vela? Aliquando latius explicatur, & apertius accommodatur, vt apud Ciceronem pro Murena: Quod si è portu soluentibus, qui iam in portum ex alto inuehuntur, prædicare summo studio solent tempestatum rationem & prædonum, & locorum quod natura fert, vt his fauceamus, qui eadem pericula, quibus nos perfuncti sumus, ingrediantur, quo me tandem animo esse oportet, propè iam ex magna iactatione terram videntem, in hunc, cui video maximas tempestates esse subeundas?

Estq; eadem parabola, quæ exempli, dilatanda ratio, videlicet per collationem, itemque dissimilium, cuius hoc sit exemplum: Neque enim vt naui utilis noua, quàm vetus, sic & amicitia.

Quid est εἰκὼν sine imago?

Est ficta similitudo, quæ cum descriptione quadam oculis subiicitur, imaginē rei collatæ quasi viuam exprimit, vt: Os, humeròsque Deo similis, Facit autem εἰκὼν magis ad euidentiam, aut grauitatem, aut iucunditatem orationis, quàm ad probationem.

QVÆSTIONES

Quid est contentio demonstratiua?

Est quoties in genere demonstratiuo personam cum persona conferimus, laudandi, vituperandi gratia, ut si quis Maximilianum laudaturus, eum cōparet cum M. Antonio Imperatore. Est rerum comparatio, quod genus est, si quis Poeticā laudaturus, huius commoda cum Philosophiæ commodis committat, expendat.

Quid sunt iudicia?

Sunt sententiæ scriptorum illustrium, gentium, virorum sapiētum, aut clarorū ciuiū, quæ Græci ^{ῥητορικὰ} appellant. Idem valent sapientum Apophthegmata, cuiusmodi sunt illa sapiētum dicta, quæ referuntur a Plutarcho. Huc pertinent & puerbia, item oracula & responsa numinum.

Quid est sententia?

Est (ut inquit Cicero ad Herennium) oratio sumpta de vita, quæ aut quid sit, aut quid oporteat, in vita, breuiter ostendit.

Licet autē sententiæ in omnibus orationis partibus & in affectibus mouēdis admiscere, nō solum in p̄batione, quæ si in loco adhibeātur, haud mediocrē orationis copiā adiūgēt, neq; id sine grauitate et gratia. Debet tamē eorū esse modus, ut ibi adhibeātur, ubi loc⁹ postulat, aut certē patitur.

Quot sunt sententiarum formæ?

Præcipuæ duæ, Epiphonema & Noëma.

Quid est Epiphonema?

Est rei narratæ vel probatæ acclamatio: Nar-

ratz,

Antithomias Broomfield
und if thy / 1648
Antithomias Broomfield

ratæ, vt apud Vergilium: Tātæ molis erat Romanam conderē gentem. Probata, vt apud Cicero-
nem pro Ligario: Quorum igitur impunitas, Cæ-
sar tuæ clementiæ laus est, eorum te ipsorum ad
crudelitatem acuet oratio?

Quid est Noëma?

Est sententię genus, quod nō dicitur, sed intel-
ligitur, quale est illud: Eras dignus, vt haberes in-
tegrā manum. Nam intelligitur, vt rursus in ludo
depugnares.

Est autem illud dictum in quendam agentem
cum sorore talionis, quōd sibi dormienti polli-
cē resciderat, cū illa fratrem, sæpius à ludo gla-
diatorio redemisset. Sunt & aliarum sententia-
rum formæ, quas, si vis, ex alijs auctoribus de-
sume.

Quid cognationem habet cum sententia?

Expolitio.

Quid est expolitio?

Est quoties eodē in loco diutius cōmoramur,
& tandem sentētiā alijs atq; alijs modis varia-
mus simul & locupletamus.

Quibus id fit modis?

1 Commutatione verborum, cū eadem res a-
lijs atq; alijs figuris sæpius effertur.

2 Commutatione tractationis, vel, cum quod
iam sub persona nostra diximus, idem alium, sed
paulò aliter dicentem facimus. Vel cū quod se-
datus est disputatum, id acrius atq; inflammati-
us efferimus.

QVÆSTIONES

Quot partibus constet copiosa expolitio

Septem.

Quibus?

Propositione, Ratione, Duplici sententia, cuius
tio item duplex subijci potest, Contrario, Simili
Exemplo, Conclusionem.

Exemplum Expolitionis.

Proposi-
tio duz-
bus rati-
onibus
cōfirma-
ta.
Prior ra-
tio
Altera
ratio.
Prior sen-
tentia.
Rationes

Altera
sentētia.
Rationes
Contra-
rium.

Sapiens nullū pro Republica vitabit periculū
Ideo quod sēpe fit, vt qui pro Republica perire no-
luerit, necessariō tandem cum republica pereat.
Et quoniā sunt omnia cōmoda à patria accepta
nullum incommodū pro patria graue putādū est.
Ergo qui fugiunt id periculū, quod pro Republica
sūbeundum est, stultē faciunt. *Nam* neq; effugere
id possunt, & ingrati in ciuitatem reperiuntur.
At qui patriæ pericula suo periculo propellunt,
sapientes putandi sunt, dum & eum, quem habet
honorem, Reipublicæ reddūt, & pro multis peri-
re malunt, quā cum multis. *Etenim* vehementer
est iniquum, vitam à natura acceptam, per patriam
cū conseruaueris, natura, cū cogat non re-
dere patriæ, cū roget, non dare. Et cū possit
summa cum virtute & honore pro patria interire,
malle per dedecus, & ignauia viuere: pro amicis
& parentibus, ac cæteris necessarijs adire pericu-
lum cū velis pro Republica, in qua hoc & illud
sanctissimum patriæ nomē cōtinetur, nolle in dis-
crimen venire. *Itaque* vti contemnendus, qui nau-
uigando nauim, quā se mauult incolumem, vitā

vitupere-

Comas
negotij
quid

vituperandus, qui in Reipublicæ discrimine suæ salutis plus quam communi consulit. Naui fractâ multi incolumes fuerunt, ex naufragio patriæ nemo potest enatare. *Quod* mihi videtur Decius intellexisse, qui se deuouisse dicitur, & pro legionibus se in hostes immisisse medios, vnde vitâ amisit, non perdidit. Re enim vilissima, maximam redemit, vitam dedit, accepit patriam, amisit animam potius est gloria, quæ summa laude, prodita vetustate, quotidie magis enitescit. *Quod* si pro Republica debere accedere ad periculum, & ratione demonstratum est, & exemplum comprobatum, hi sapientes sunt existimandi, qui nullum salute patriæ periculum vitant.

Vtile erit diligenter exerceri hoc modo adolescentes, non solum in tractandis & exponendis sententijs, sed quolibet etiâ argumento, quod potest comode explicari, tractariq; copiosè. Interdum congerere licebit plures sententijs, rationes, similia, & exempla, cum copiosius tractare volumus.

Quæ est duodecima dilasandi ratio?

Multiplicatio, partium orationis Rhetoricæ, quæ sunt exordium, narratio, propositio cum partitione, probatio continens confirmationem & confutationem, & peroratio. E quibus exordium & narratio interdum omitti possunt breuitatis studio, interdum copiarum affectatione prolixius omnes tractari, adiectis pluribus schematis, & admixtis quoque affectibus.

QVÆSTIONES

Quomodo dilatatur exordium?

1 Renouādo docilitatem cōmodis transitionibus, quod genus fuerit: Audistis largitione, corruptela, sanguine, stupro. ac fædissimis artib. paratum honorem. Nunc ostēdam illud, quod turpiter est adeptus, turpius administrasse.

2 Renouādo attētionem varijs modis, qui pro rei natura fingi possunt. Tales fuerūt: Magna sum hæc, sed leuia præ his, quæ nūc dicturus sum. E nūc ad ipsum rei caput accedo, proinde quæso, ut hæc animis quāmaximè attentis audiatis.

Quomodo dilatatur Narratio?

1 Repetitione, quæ fit quoties res paucis ac simpliciter exposita, denuò fusiùs et ornatiùs enarratur.

2 Digressionē, quæ & brevis esse debet, & sic cō narratione cohærere, ut aut quasi finis narrationis aut quasi initiū probationis videri eadē possit.

Quomodo dilatatur propositio?

Id duobus fit modis. Primū, si pro simplici, duplici aut multiplici utimur, etiam si vna sit satis, ut: Si fecisset, præmio magis, quā supplicio dignus erat. Aut res hæc non est honesta, nec expedit, nec sine sūmo periculo fieri potest. Quod si maximè sit honesta, maximè expediat, maximè sit tuta: tamen fieri nō potest, ut cōsequamur. Deinde si nō nudam omninò, sed & argumētis obiter interiectis & affectibus accēsam, proferemus. Qualis est illa Ciceronis pro Milone: Hæc sicut exposui ita gesta sunt iudices, insidiator superatus, ut victa

vis,

DE VTRAQUE COPIA.

vis, vel potius oppressa audacia est. Deinde affectus miscet: Nihil dico, quid Respub. cōsecuta sit, nihil quid nos, quid boni, nihil sanè id profit Miloni, qui hoc fato natus est, ut ne se quidem servare potuerit, quin vna rēpublicam vosque servaret.

Quomodo crescunt probationes?

Labefactione, seu pręparatione, assueveratione, & excursionibus per amplificationem.

Quomodo crescunt labefactioni seu pręparatione?

Id fit bifariam.

Quomodo?

1 Propositionibus, quę hīc sunt veluti singulorum partium orationis collectiones, seu conclusiones, quas oratoribus mos est initio argumentationum proponere, & easdem in fine vehementius per affectus aut per epilogum repetere,

2 Cū ita proponimus, ut ipsa orationis figura fidem abrogemus, aut cociliemus: Cuiusmodi est illud Ciceronis pro Milone. Sed antequam ad eam rationē veniam, quę est propria nostrę quaestionis, videntur ea esse refutanda, quę in Senatu sepē ab inimicis, & improbis iactata sunt, & concione, etiam paulò antè ab accusatore.

Quomodo assueveratione?

Cū ea, quę argumenta quidem non sunt, sed pondus argumenti habent, probationibus admiscuntur, ut: Quis tam cæcus, qui hoc non videat? Quis tam impudens, qui neget?

O

QVÆSTIONES

Locupletantur & singulæ collectiones epilogs particularibus, qui summam rationem paucis comprehensam auditori denuò sub oculos reuocant, vt maiore cum fide conclusio succedat, vt Cicero in oratione pro Pompeio: Quare videte, num dubitandum vobis sit omni studio ad id bellum incumbere, in quo gloria nominis vestri, salus sociorum vectigalia maxima, fortunæ plurimorum ciuium cum Republica defenduntur.

Quomodo exensio.

Cum per amplificationē singulis probationibus suos affectus adiicimus, ad quod propriè destinata est conclusio, quam si copiosam esse volumus, geminam efficiemus, vt simul per epilogum præcipua argumenta recenscantur, & affectuum omne genus, per omnes locos tractetur.

FINIS.

LECTORI S.

EST vtilissima pars studiorū puerilium, exercitium, & vsus præceptorū, quæ traduntur adolescentiæ, varius, assiduus & diligens. Nam absq; exercitatione non satis intelliguntur præceptiones artium, nec diu inhaerere possunt mentibus. Adiicemus, igitur hoc loco etiam species argumentationum Rhetoricarum breuiter collectas, quod earum cognitio nō minus necessaria, & vtile exercitium videtur esse, quam Dialecticarum adolescentibus. Nam sæpè occurrunt eorum exempla in bonis auctoribus, & diligenter pertractata sunt ab ijs scriptoribus tum Græcis, tum Latinis, qui de Rhetorica præcepta tradiderunt. Nihil, inquit ille, paruum est in studijs. Ideò & hunc breuem quasi tractatulum studiosus adolescens non contemnet: sed vt profuturum suis studijs amabit. Si quis hæc volet. Rhetoricis præceptis addere potest, vel proponet ediscenda in eo Dialectices loco, vnde de formis argumentationum agitur. Nos in calce libelli ideo adiunximus, vt succisina & peculiari opera & tempore explicari adolescentiæ commodius possent. Vale.

DE NOVEM SPECIE- BUS ARGUMENTATIO- num Rhetoricarum.

*Quot sunt species argumentationum
Rhetorices?*

Novem.	Quæ?	
1 Ratiocinatio.	5	Enumeratio.
2 Inductio.	6	Simplex conclusio.
3 Collectio.	7	Subiectio.
4 Complexio, seu Di- 8		Oppositio.
lemma.	9	Inversio.

I. Ratiocinatio.

Quid est Ratiocinatio?

Est syllogismus Rhetoricus, in quo rationibus una vel pluribus additis maiori & minori propositioni, infertur conclusio.

Quot constat partibus?

Quinque.

Quibus?

Propositione, propositionis ratione, assumptione, assumptionis ratione, & conclusione.

Da exemplum?

Fe. Cuicumq; quæsito opus est, is verè diues dici nō potest. Est enim diuitiarum fructus copia, quā declarat satietas rerum & abundantia, hoc est, si nihil tibi deesse putes, nihil appetas, nihil optes amplius. Ri. Marco Crasso quæsito opus est,

O ij.

QVÆSTIONES

quia ppter auiditatē pecuniæ, nullum quæsitum turpe putat, quotidie fraudat, poscit, paciscitur, aufert, eripit, spoliat socios, ærariū expilat, & testamenta supponit, quæ omnia nō abūdantis, sed egentis sunt signa. O. Ergo M. Crassus verè diues dici non potest.

Interdum pluribus constat ratiocinatio, quàm quinq; cum vna quæq; probatio suā habet cōfirmationem & rationem, atq; hæc rursus aliā. Interdum omittitur probatio, vel propositionis, vel assumptionis, fitq; argumentatio trimembris.

2. *Inductio.*

Quid est inductio?

Est argumentatio, quæ rebus nō dubijs concessis, ppter similitudinē, rē quæ dubia erat, cōprobat.

Da exemplum?

Dic mihi, senex ingratissime, si nihil in te officij collocassē, num tu me iniuriū vocares? Non inquires. Neq; enim iniuria videri potest. si nihil de eo benè merearis cui nihil debes. Nūc igitur, cum vltro plurimum in te officij contulerim, nō æquū est, te mihi succēdere quòd benè facere desierim, qui succensere nō poteras, etiamsi nunquam benefacere cœpissē.

3. *Collectio.*

Quid est Collectio?

Est argumentatio, quæ rationibus & expolitionibus absoluitur.

Quot

*Quor parribus constat?**Quibus?*

Quinque.

Propositione, ratione, rationis confirmatione, expolitione, & conclusione.

Propositio est, quod ad probādū sumitur. Ratio, quæ probat, quod ppositū est. Confirmatio est rationis probatio, Expolitio est, quæ locupletādæ & honestandæ rei gratia adhibetur. Hæc ferè sumitur à similibus, exēplis, amplificationibus, pro- uerbis, & id genus alijs. Cōclusio est, quæ superioribus breuiter repetitis propositionem iterat.

Da exemplum?

Sapientis est famæ suæ longè diligētius, quàm opibus suis, nō minus verò diligenter, quàm vitæ consulere. Minus siquidem damni & incommodi accipit, qui pecuniam, aut etiam vitam amittit, quàm qui famā. Fama amissa in integrum restituitur numquā. Et vita quidē corporis, cū certos à natura terminos acceperit, in longū tempus extendi nequit. Fama verò hominis, quæ est altera & potior vita nostra, etiam post cineres & ro- gum superest. Vitā igitur quisquis eripit, rem adiunxit, qua nullo etiā auferente, diu frui non poteramus: at famā qui eripit, re immortalis, & pulcherrima nos spoliatur, Quod veteres rectè intellexisse mihi videtur. qui nō pecuniā modò, verū etiā vitam ipsam effundere nō dubitauerunt, quò nomē suum, quàm maximè prorogarent. Multos fuisse eo animo legimus, ut postquam se fama spoliatos

Propo-
sitioRatio
pro posi-
tionis.Confir-
matio
rationis
constans
collati-
one
Expoli-
tio ab
exēplo.

QVÆSTIONES

viderēt, ne causam quidem esse putarent, cur diutius in vita manerēt. Adeo grauius famæ, quàm vitæ dispendium iudicabant. Quod si igitur homines, ijs rebus maximè timere videmus, quæ, cū sunt preciosissimæ, facillime tamen perduntur, ac difficilè restituntur: sapiens existimandus non est, qui famæ, quæ neque restitui potest semel amissa, & qua nihil habet homo preciosius, non multo diligentius cōsulendū putet, quàm pecuniæ, aut etiam vitæ.

Potest etiam tribus dūtaxat, aut quatuor confici collectio, si vel confirmatio, vel expolitio, vel vtraque omittitur.

*Quomodo differt Collectio à
Ratiocinatione?*

In collectione id ipsum, q̄ proponitur, in conclusione repetitur: In ratiocinatione concluditur id q̄ est è propositione & assumptione confectū.

4. *Complexio siue Dilemma.*

Quid est complexio siue dilemma?

Est argumentatio, in qua vtrumuis cōcesseris, reprehenditur, vt: Gabinium admonendum nō censeo. Nam si bonus est, admonitione nō habet opus, sin improbus, eam contemnet.

Aliud.

De futuris angi metu non debemus. Etenim si bona sunt, frustra metuimus; sin aduersa, iufelicitatem duplicamus.

Vitiola

1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

Vitiosæ cōplexiones sunt, in quibus aut vtraq; pars aut altera conuerti, & in aduersarium retorqueri potest vt: Accusandus omninò nō est. Nam si veretur, quid cum accusas, quibus est? si non veretur, quid cum accusas, qui id parui æstimet? Hic inuertitur vtraq; pars. Prior, vt: Imò si veretur, maximè est accusandus, vt corrigatur. Posterior, vt: si non veretur, hoc ipso est accusandus, quia improbus est. Non est hic puer tradendus priuato præceptori. Nam si est literarum studiosus, non habet opus priuata institutione: Sin ocio est deditus, nihil proderit disciplina ignauo. Hic inuertitur prior pars: Imò studiosus est, plus proficiens, quam si priuatim præceptorem habuerit.

5. *Enumeratio.*

Quid est Enumeratio?

Est in qua pluribus rebus sufficienter expositis & cæteris, infirmatis, vna reliqua necessariò confirmatur.

Quibus constat partibus?

Expositione, confirmatione, conclusione.

Da exemplum?

Si illū ab hoc dicis occisum, cum sine causa nū- Disposi-
tio.
quā suscipiatur maleficiū, necesse est aut metu, aut odio, aut spe alicuius cōmodi, aut amici alicuius gratia ab hoc esse occisum. Sed neq; odium, neq; Infirma-
tio.
metum, neq; spem intercessisse, neq; ad amicum aliquem mortem eius pertinere probare poteris. Relinquitur ergo ab hoc non esse illum occisum.

QVÆSTIONES

Cōclusio

Interdum constat tantum infirmatione & cō-
clusionione, vt Neque metuit, neq; odio habuit, neq;
aliquid commodi spectauit, neq; amicitia alicu-
ius motus est: Igitur non occidit. Fabius argumē-
tum à remotione appellat. Dialectici vocant ar-
gumentationem à sufficienti diuisione, vt: Neque
censura, neque vindicta, neque testamento liber
factus est: Ergo liber non est. Confutatur autem
enumeratio, si aut vnum aliquod mēbrum, quod
ab aduersario præteritum erat, profertur, aut si v-
num quippiā ex his, quæ prolata sunt, falsum esse
ostenditur.

6. *Conclusio simplex.*

Quid est Conclusio simplex?

Est argumētatio, in qua ex eo, quod antecedit
aliquid consequi necesse est, vt: Spirat, ergo non
est mortuus. Literas nouit, ergo didicit. Si hunc
hominem constat in prouincia fuisse occisum, ab
hoc, qui tum Romæ fuit, occidi non potuit.

Refutatur hæc argumētatio duobus modis. Pri-
mò, si id, quod sequitur, nō necessariò cū antece-
dente cohærere ostenditur, vt: Si mater est, diligit
filiū. Refellitur, quia Medæa filium occidit. Hoc
vocat Dialectici negare consequētiam. Deinde
si id, quod antecedit, negatur esse verum, vt: Phi-
losophia socordiam affert: Ergo philosophia est
vitanda, Refellitur, quia antecedēs est falsum. Est
igitur negandum, vt fit in Enthymemate.

7. Sub-

7. *Subiectio.**Quid est subiectio?*

Est argumentatio, in qua quærimus, quid pro aduersario, aut contra nos dici possit, deinde per singulas interrogationes properè subijcimus rationes, quibus id, quod dictum est, refutatur.

Quot partibus constat Subiectio?

Trib⁹, interrogatione, Subiectione, & Cōclusionē

Da exemplum.

Quæro, vnde iste ex tenui iam pecuniosus factus sit? Patrimonium amplum relictū est? at patris bona vānerunt. hæreditas aliqua obuenit? at à suis exhæredatus est, ex mercatura quā instituit, quæstum maximum consecutus est? at ex ea re, quæ habere videbatur, omninò omisit. Quare si his rationibus non locupletatus est, aut illi aurum domi nascitur, aut vnde non licuit pecunias accipit. Refutatur subiectio, si aut aliquid prætermisum esse ostenditur, aut infirmatur aliquid ex enumeratis, sicut fit in enumeratione, in quā subiectio commutari potest.

Interro-
gationes
& subie-
ones.

Cōclusio

8. *Oppositio.**Quid est Oppositio?*

Est in qua ex oppositione ad ipsam propositionem reuertimur.

Quot partibus constat?

Tribus.

Quibus?

Propositione, Oppositione, & reuersione.

QVÆSTIONES

Da exemplum?

Si eo tempore, quo hunc hominem in prouincia occisum dicitis, ego Romæ fui: relinquitur à me non occisum. Nā si tunc in prouincia fuisset, à me occisum suspicari poteratis. Nunc autem cū eo tēpore in prouincia non fuerim, nihil est, quòd hominem à me occisum suspicemini.

9. Inuersio.

Quid est inuersio.

Est argumentatio, in qua ex aduersariorum ratione non id, quod ipsi volunt, sed quod vtile nobis est, sequi demonstramus.

Quibus paribus constat?

Propositione, Ratione, & Inuersione.

Da exemplum?

Non sunt legendi poëtæ, Demulcent enim legentis animum, & alliciunt: imò ob id ipsum sunt legendi, quia demulcent animum.

FINIS.

Georgius Bursarius
hunc librum vindidit.
Festus Gubertus
Festus Gubertus

Dam

mem

METHODVS CON-
SCRIBENDI EPISTO-
LAS AVTORE CHRISTO-
phoro Hegendorphino.

CHRISTOPHORVS HEGEN-
dorphinus Laurentio Czoch disci-
pulo suo, S.D.

N iterum prodit opus-
culum istud de conscri-
bendis epistolis, & rena-
tum, & auctum. Tibi ve-
rò, mi Laurenti, nuncu-
patur, vt, qui à me vnicè
amaris, mei quoque erga
te amoris ἀγάπην *habeas*. Tu verò in literas
& Græcas & Latinas, vt soles, gnauiter in-
cumbe. Nec te deterreat, quòd hoc seculo,
tam literæ, quàm literati contèptui sint.
Redibit, crede mihi, redibit suus honor &
literis, & literatis: nam oninium rerum vi-
cissitudo est, τοῖς δὲ ἐν ὑσέρω χρόνῳ τὰ τερπνὰ πίκρα
γίνεται, καὶ αὖθις φίλα, vt inquit Sophocles.

V A L E.

QVÆSTIONES

Quid est Epistola?

Epistola est sermo absentis ad absentem.

Cur inuenta?

Vt faceremus certiores absentes, si quid esset quod eos scire, aut nostra, aut ipsorum interesset auctor Cicero libro epistolarum secundo.

Genera Epistolarum.

Epistolæ aut sunt demonstratiuæ, aut suasoriæ, aut iudiciales.

Demonstratiuum genus Epistolæ.

Cōstat & laude & vituperio, personarum, factorum, rerum.

Persona laudatur à	{	Natalibus.	{	Iuuenta.
		Pueritia.		Senecta.
		Adolescētia.		Morte.

Laudari & potest persona ab animi bonis, id est virtutibus: à corporis bonis, à valetudine, dignitate, viribus, velocitate: denique ab extraneis, honore, affinitate, genere, amicitia, pecunia, patria.

*Sic laudaturus Annibalem,
scribere potes.*

Annibal natus est patre Amilcare, viro fortissimo, et cum iam esset annorum nouem, fama est eum pueriliter blandientem patri, ut duceretur in Hispaniam, quum perfecto Africo bello, exercitum eò traiekturus sacrificaret altaribus admodum tactis, sacris iureiurando adactum, se, quam primum posset, hostem fore populo Romano. Missus Annibal Hispaniam, primo statim aduentu, euntē exercitum

exercitum in se conuenit. Amilcarem uiuentem
 redditum sibi milites credebāt. Ingenium eius ad
 res diuersissimas, parendum & imperandum ha-
 bile erat. Saguntum Romanis fœderatum intra
 sex menses euertit. Alpibus patefactis, in Italiam
 traiecit. P. Scipionem apud Ticinum, Sempronium
 apud Trebiam, Flaminium apud Trasiminum su-
 perauit, &c. Deniq; cum nemo p̄ omnia sit felix,
 Scipione superatus, ad Antiochum regem Syrię
 confugit: quo victo, ad Prosiam Bythinix regem
 concessit: vnde Romam repetiturus, hausto, quod
 sub annuli gemma habebat, veneno, absumptus
 est.

Exempla locorum aliorum.

Cicero libro Epistolarum quarto, epistola quę
 incipit: Accipio excusationem, &c. Seruus tuus,
 vel potius hoster, summa me obseruātia colit, cu-
 ius ego cum omni probitate, summaq; virtute, tū
 studijs, doctrinaq; delector, &c.

*Cicero libro Epistolarum nono,
 epistola, Et si contentus.*

Nihil enim mihi cte de, virtute formosius: nihil
 pulchrius, nihil amabilius. Semper amaui, vt scis,
 Marcum Brutum, propter eius summum ingeni-
 um, suauissimos mores, singularem probitatē at-
 que constantiam, &c.

Plin. Iunior Mauricio suo, S.

Petis, vt fratris tui filiæ prospiciam maritum,

CHRISTOPH. HEGEN.

Publicè verò, quòd non potest non honestū esse, quòd vir bonus pro salute patriæ moritur. Agere verò: quot commoditates hoc suo factò attulerit, vide: Duces optimos quosq; seruauit: exercitum victorem domum remisit: Romanis æternā gloriā peperit: se denique à mortalitate vindicauit: Pater patriæ iure suo dici potest. Quid verò commemorē, quàm difficile hoc factu fuerit? Nemo non hominum amat vitā: hæc si ponenda est, dolemus quantumuis simus fortes: Vir tamen ille cum videret sua vita Reipublicæ salutē periclitaturam, maluit Rempublicam, quàm se incolumē.

Aliud.

Quòd ducentos ducatos ad ludum literarium erigēdum dedisti, vehementer laudandū censeo. Quid enim honestius, quā de literis benè mereri? Quid magis pium, quam bonorum iuuenū studia in vrbe alere? Porro si Demosthenes essem, commoda facti tui, quid dicam exornare, vix enumerare possem. Principiò, vide priuata commoda, laudaberis donec vllę ciuitatis reliquię superfuerint, tum (cum nemo non morti obnoxius sit) hoc tuo beneficio te à morte asseres, vt qui semper in hominum pectoribus, in monumentis eruditorū victurus sis. Nō enim ingratae sunt literæ, immortalī pręconio ornant suos instauratores. Porro ecquā putas multos insigniter eruditos iuuenes velut ex equo, quod aiunt, Troiano, è ludo isto prodituros. Et cum Plato beatas Respublicas dixerit,

rit, quas aut Philosophi gubernarent : aut in quibus gubernatores philolopharentur : beatissima erit Respublica tua, quæ à tot eruditis viris gubernabitur, idque beneficio tuo, &c.

Generis Demonstratiui Epistole.

Cuius loci sunt, honestum, vtile, facile, difficile, honestas rerum antiquitate, miraculo rei, inuentoribus tractatur. Vtilitas spargitur in multa, cum circumstantijs docemus; quibus, quando, vbi cur res sit vtilis.

Exemplum.

Theologia meritò omnibus literarum studijs præponitur, vt quæ antiquissimã est, vt quam inuenit ð ð ð ð, cuius nec principiũ nec finis est : quã vt mũdo palàm faceret, Christum de cœlo demisit. Hic eam per prædicationem & suam & Apostolorum in totum orbem terrarum enunciauit. Commoda Theologiæ : conscientiæ tràquillitas, iustificatio nostri, vita æterna, vnicum propugnaculum aduersus peccatum, mortem, diabolũ, Facilitas : Si enim temetipsum abneges, si de te desperes, adest spiritus ille Domini, & sine negocio te in penuria sua perducit.

Huc refer descriptiones.

Regionum quæ laudantur à	{	Ducibus, Regibus.
		Vrbium frequentia.
		Celebritate, Copia annonæ.
		Tuto transitu.

Exemplum, ut apud Pliniū libro 3. cap. 5. Vbi
 Italiam sic laudibus tollit: Tam verò tota ea vita-
 lis, ac perennis salubritatis cæli temperies est, tū
 fertiles cāpi, tam aprici colles, tam innoxij salus,
 tam opacanemora, tam munifica sylvarū genera,
 tot montium adflatus, tanta frugum & vitium o-
 learūque fertilitas, tam nobilia proceri vellera,
 tam opima tauris colla, tot amniū fontiumq; v-
 bertas totam eam perfundens, tot maria, portus,
 gremiumq; terrarum commercio patens vndiq;
 & tanquam ad iuuandum mortales ipsa auida in
 maria procurrens, &c.

Reipub. Senatu, populi frequētia, bel-
 Urbium licositate, ciuium vrbani-
 quæ lau dia, domorum magnificentia, rerum
 dantur a variarum copia non ita magno para-
 bili, ab aëre, à vicinia, villa.

Vergilius prima Aencidos.

Vrbs antiqua fuit, Tyrij tenuere coloni,
 Carthago Italiam contrā, Tyberinaque longē
 Hostia, diues opum, studijsque asperrima belli.
 Plinius libro tertio, capite quinto, Romam sic
 laudat: Vrbs Roma vel sola, quo tandem narran-
 debet opere, &c.

Ædificiorū, quæ laudan- tur ab	{	Atrio.	{	Situ.
		Magnitudine.		Prospectu.
		Figura.		Vestibulo.
		Cubiculis.		Penetralibus.
		Conclauibus.		Triclinijs.

Exem-

Exemplum habes apud Plinium libro Episto-
larum secundo, epistola ad Gallum.

Homerus libro Iliad. ad domum Priami fig. de-
scribit.

ἄλλ' ὅτε δὴ Πριάμοιο δῶμον περιπαλλέμενε,
εἰς τῆς ἀδούσης τετυγμένον, αὐτὰς ἐν αὐτῷ
Πεντήκοντ' ἐνεταν θάλαμοι ξέσοιο λίθοιο
Πλοσίον ἀλλήλων δοδύμενοι. ἐνθα δὲ παῖδες
κοιμῶντ' Ἰπριάμοιο, παρὰ μνηστῆς ἀλδοχοῖσι
κυρῶνδ' ἐτέρωθεν ἐναντίσι ἐξδοθεν αὐλῆς
δάδ' ἐταν τέγροι δάλαμοι ξέσοιο λίθοιο.

Hoc est,

Sed cum iam ad Priami domum valde pulchrā
venisset, politis parietib. fabricatā, & in ipsa quin-
quaginta inerant thalami de polito lapide propē
inter se constructi, vbi filij dormiebant Priami,
propter desponsatas vxores: filiarum verò ex al-
tera parte ē regione inter aulam duodecim erant
sublimes lecti de polito lapide, &c.

Ab amplitudine, cursu, colore,
Fluminum, quæ locis: quæ præterfluūt, quæ in-
laudantur, fluunt.
Agris, nemoribus, quæ irrigant,
piscium genere.

Exemplū inuenies apud Plin. lib. 5. cap. 9. vbi
Nilum describit.

Verg. lib. 2. AEncidos,

Leni fluit agmine Tybris.

Ecce à cursu Tybrim laudat.

CHRISTOPH. HEGEN.

Plinius lib. 5. cap. 28.

Amnis Indvs in Cybratarū iugis ortus recipit
sexaginta perennes fluuios, torrentes verò ampli-
us centum, &c.

Agrorum, { Quid serant, quantum, quo ritu
colantur, cuiusmodi cultores ha-
qui laudā- beant.
tur ab his: { Quod arborum genus, quod vinum
proferant.

Huc refer laudes amoenitatum ruris.

Horatius lib. Epistolarum 1. epistola ad Faustū.
Nouisti ne locum potiolem rure beato?
Est vbi plus tepeant hyemes, &c.

Montium, qui { Radicibus.
laudentur à { Si quid habeant nouum.
{ Quid prodigiosum.
{ Quid memorabile.

Plinius lib. 3. cap. 8. Aetna mons nocturnis miris
incendijs.

Vergilius lib. 3. Aeneidos,
Ipse sed horrificis iuxta sonat Aetna ruinis,
Interdumq; atram prorumpit ad æthera nubem,
Turbine fumantem piceo, & candente fauilla,
Attollitq; globos flammaram, & sydera lambit.
Interdum scopulos, euulsaq; viscera montis
Erigit, eructans, &c.

Generis Deliberatiui epistola.

In hoc suademus aliquid, aut dissuademus.

Hand
Burt
Burt
A 5

Cuius loci sunt.

Honestum, utile, possibile, necesse, facile, incū-
dum, piū, iustum, æquū, gloriosum. Porro honesti
ratio in virtutib⁹ sita est. Proinde si honesti fontes
scire vis: necesse est, vt virtutum singularum ra-
tiones teneas, quas ex 1. Officiorū libro pdisces.
Ceterum de vtilitate supra diximus. Necesse est,
vt inquit Cicero, sine quo salui esse nō possumus.

Aliqui hos locos recensent.

Laudem, gloriam, fidem, iustitiam, quæstum,
emolumentum, fructus.

Hiverò loci cum superioribus re ipsa conue-
niunt.

Exemplum.

*Suadet amicus amico, vt iuri ciuili
naue operam.*

Audio te vir optime, tecum inire rationē cui-
nam studiorum generi te tradas. Tu verò, si amici
cōsiliū admittis, suade vt animum tuum ad iu-
ris ciuilis sciētia adiungas. Quid enim honestus
hoc studio aut dici, aut fingi potest? Hoc poteris
succurrere oppresso, iudicare pupillo, defendere
viduam. Quid porro necessarium magis? Tolle ē
medio ius ciuile, & omnes vrbes subuerteris, om-
nes rerum publicarum formas cōfuderis. Non o-
pinor ignoras, quid dicat Cicero in oratione pro
Cluentio: Quòd hoc vīculū sit ciuitatis, hoc fun-
damētum libertatis. Vt enim corpora nostra sine
mente, ita ciuitas sine legibus, suis partib⁹ & ner-

uis & sanguine, & membris vti non potest. Audi
 verò, quid dicas idem Orator pro Cecina. Nihil
 in ciuitate, inquit, tam diligenter retinendum, qui-
 us ciuile quo sublatio, nihil cuiquam exploratum
 est potest, quid suum, quid alienum sit. In hoc enim
 inclinat in ciuile, ut Optima ciuitas constitatur.
 Alcimno auctore. Eih habes iuris civilis necessita-
 te. It vero quantum ad fortio iis, qui ei præsunt, hono-
 ris, gratia, dignitatis, quis ignorat? & ut alios o-
 mitta, quantum splendoris ars hæc Mutio Scaeuolo
 attulit, ut cuius domus verum oraculum ciuitatis
 Romanae dicta est? Sabinus quidam angustæ rei fa-
 miliaris, propter Iuris civilis studiū à Tiberio Ce-
 sare in equestre ordine in grandis natu, & ferme
 quinquaginta annorum, exceptus est. Caius Ca-
 ssius longius sub eodē Tyberio in maximo hono-
 re habitus est, sub Claudio prefectus Syriae creatus.
 Quod si quæstū quoque ambis, nulla est ars qua-
 stuosior; id quod versiculus ille, licet in syllaba
 vulgo vitiosus, satis arguit: Dat Galenus opes, dat
 sanctio Iustiniana. Quid quod re ipsa vides nulli
 quantumvis mediocriter iuris peritū rei familiaris
 inopia laborare? Nec vero est quod te difficultas
 deterreat: studium istud admodū facile est, si quis
 illud disciplinis aliis instructus adeat. Tu verò o-
 sis linguarum callentissimus, facundia facundior,
 memoria viuacissima præditus, quid obsecro di-
 ficultatis persensurus es? Accedit hūc quod totū
 istud Ius in certos illos innumeros libros relatum

est, nec quod si perdidiceris (perdisces verò si in-
geniū inuēderis) tantum non alter Scauola futu-
rus es. Hic quoq; certum aliquem seipsum eligere
nec sat, ut pleriq; faciunt, qui iam illius iam illius
auctoris interpretamenta sequētes, & ipsi incerti
sunt quos sequantur, & auditores multo incertio-
res abeūt. Demiq; est mira quædā in cognoscēdo
Iure ciuili suauitas & delectatio. (Nam ut Cice-
ronis verbis utar) si quem aliena studia delectāt,
plurima & in omni Iure ciuili et in Pōtificū libris,
& in XII. tabulis antiquitatis effigies, quod &
Romanorum prisca vetustas cognoscitur, & acti-
onū genera quædam maiorum consuetudinē
vitanq; declarāt. Age igitur, cum Iure ciuili stu-
dio nullum sit honestius, nullū magis necessariū,
nullū vtilius, facilius, deniq; iucūdius, Corrobo-
(quod amant) stultior eris, si non ad hoc studium
animum tuum appuleris. Vale.

*Contrarij loci sunt, in dissua-
dendo scilicet.*

Inhonestum, inutile, difficile, nō necessarium,
impium, periculosum, impossibile.

Exemplum.

*Dissuadet amicus amico, ne mer-
cedem studiat.*

Licet amicorū mellitissime, ipsemet cōsilio va-
les, tamē cū te plurimū amē, non possum nō, quid
ego de tuo instituto sentiam, apud te expromere.

Rumor est te mercaturę vacare velle: quod ne facias suadeo. Principio nõ potest p opes tuas fieri, vt copiosam mercaturã instruas. Mercatura nõ autem, vt inquit Cicero, si tenuis est, sordida putanda est. Sordidi enim putãtur, qui mercatoribus mercantur quod statim vendant. Quid quęso proficiunt, nisi admodũ mētiantur: nec verò quicquam turpi^r est vanitate: hæc ille. Porro pone ob oculos pericula, quę tibi ingruent, vbi iam huc iam illuc, vel pedes, vel eques proficisceris: si quid pecuniarum in zona tecũ gestaueris, mille insidię tibi tēdētur: si merces aliquas coēmeris, iam vel in mari intercident, vel via pedestri à latronibus interceptiētur. Taceo imbrēs, tonitrua, grādines, quę tibi iã huc, iam illuc proficiscenti imminebũt. Omitto laborem emendi, vchendi domum, has, inquam malorũ Iliadas reputa, & nimirum ni cane peius & angue mercaturam oderis. At quæstus forsitan tibi arridet. Verũ heus tu, quã quęso sordidus est? quã impius? Siquidẽ tu res minoris emis, vt pluris fratri tuo vendas. En quã pius quæstus. Quid verò, si aliquando cum merce vna aut altera, tantum iacturę acceperis, quantum in multis nõ refarcire potes? Quid verò vbi non semper pecunia pręsente emere poteris, & maioris emas, quã reuendere vnquam queas: Quid si aliquãdo vnã rem plures alij emerint, & tua tibi domi maneat, vbi tunc manebit quæstus? Denique quę necessitas, si Dijs placet, Diomedęa te ad mercaturam

turã a
cunq
nim
tum
nam,
via cu
cum,
me a

Ex

Ad h
epist
Epist

C
nos
L
hon
fiqu
cim
dere
xeri
inco
glia
fi m
rũ

turā adigit? an non literastenes? quæ vnâ, te, quocunq; terrarum veneris, alere poterunt? quæuis enim terra alit artem. Et cur non potius te ad certum aliquod studiorū genus trāsferis: vel medicinam, vel si mauis etiam iuris prudētiam? hac sanè via cuius ad honores, quorum scio te esse famelicum, ad opes, quas ambis, proucheris. Proinde si me amicum vis, aliò instituti tui vela verte.

*Exemplum dissuasoria orationis habes apud
Ciceronem vij. Philip.*

Ad hoc genus epistolæ, refer Epistolam	{	Conciliatricem.
		Exhortatoriam.
		Dehortatoriam.
		Petitoriam.
		Commendatoriam.
		Consolatoriam.

Conciliatrix epistola est, qua conciliamus vel nosmet ipsos alijs, vel alios alijs.

Loci sunt ijdem qui suasorie epistolæ: dicimus honestū esse, vt iram, simulatē, odium deponant: siquidē fortium virorum esse, seipsos vincere. Dicimus impiū esse, Christianū cū Christiano dissidere, cū vtrumq; Christus suo sanguine coniūxerit: ipse enim est pax nostra. Ostendimus multa incōmoda, quæ ex illis odijs mutuis, simulatibus gliscāt: facile verò eos posse recōciliari docemus, si modò vtrinq; quicquid vltro citroq; molestiarū sit, animo expuerint: nos & alios bons viros q

æquum fit utrîque, pronuntiaturus.

Exhortatorię quoq; & dehortatorię loci sunt,
qui suasioria & dissuasioria.

Erasmus hos locos enumerat.

Rei, ut: Si res pia, honesta, iucunda,
Laudem } gloriosa sit, &c.
Persona: }

Spem bonorum, Odium inimicorum,
Metum malorum, Commiserationem.

Amorē corū, quorū gra- AEmulationem.

tia res aliqua subitur. Expectationē inimicorū

Exemplum apud Erasmus offēdes.

Cicero lib. Epistolarum 2. epistola quę incipit,
Epistolarum, &c. Est enim tibi grauis aduersaria
constituta, & parata incredibilis quædā expecta-
tio, quam tu vna re facillimē vinces, si hoc statu-
ris, quarum laudum gloriam adamaris, &c.

C. Plin. Octauo suo, S. D.

Non inenim te patientem, vel potius durum ac
impone crudelē, qui tam insignes libros tam
diuteneas? quomq; & tibi & nobis inuidebis? tibi
maximam laudem, nobis voluptatem. Sine peror-
ra hominum feratur, iisdemq; quibus lingua Ro-
mana spacijs peragentur, magna etiam longaq;
expectatio est, quam frustrari adhuc, & sustinere
non debes. Ennotuere quidam tui versus, & inui-
to te claustra refrēgerunt: hos nisi retrahas in
corpus, quandoque vt errores aliquem, cuius di-

cantur

Subito non in

cantus inuenient. Habe autem oculos mortalitatis,
 & qua asserere te hoc vno monumento potes. Nam
 cetera fragilia & caduca, non minus quam ipsi
 homines occidunt, desinuntque. Dices, ut soles, ami-
 ci mei viderint.

Opto equidem amicos tibi tam fideles, tam eru-
 ditos, tam laboriosos, ut tantum curae intentionisque
 suscipere & possint & velint, sed dispice ne sit pa-
 rum prouidum sperare ex alijs, quod tibi ipse non
 praestes. Et de deditioe quidem interim, ut voles
 recita saltem, quod magis libeat emittere, utque tan-
 dem percipias gaudium, quod ego olim pro te non
 temere praesumo. Imaginor enim, qui conquisitus,
 quae admiratio te, qui clamor, quod etiam silentium
 maneat: quo ego, cum dico, vel recito, non minus,
 quam clamore delector, sit modum silentium acre et
 intentum, & cupidum vltiora audiendi: hoc
 fructu tanto tam parato, desine studia tua infinita
 ista cunctatione fraudare, quae cum modum exce-
 dit, verendum est, ne inertia & desidia, vel etiam
 timiditatis nomen accipiat.

Exemplum epistolae dehortatoriae.

Bella vero res est, quod tu, ut audio, dies no-
 ctisque ebrietati deditus es: an non vides, quam
 turpis res sit, quam homine indigna? Et enim ho-
 mo vna ratione ceteris animalibus anteit. Hec ve-
 ro vini iuxta ceruicemque ingurgitatione adeo ob-
 ruitur, ut ex homine porcus quidam Acarnanius

reddatur. An non verò te ab ebrietate deterrere
tot malorū agmina, quæ Plinius lib. 14. recēdit?
Hinc, inquit, pallor, & genæ pendulæ, oculorū vi-
cera tremulæ manus effundētes plena vasa, & fu-
riales somni, & inquietæ nocturna: hæc ille. Et quid
obsecro inimici tui, qui tuā vitam adeò observā-
dicturi sunt? Imo quid & amicissimi tui dicēt? En
hic nos ab ebrietate auocare deberet, & nemo
est, qui eā impēsius amet, colat. Quid huic crede-
mus, qui semper ebrius est? Ebrii verò nō raro cū
Parmenone Terētiano nihil tacere possunt, quā-
tumvis arcanum, quantumvis bona fide illis cre-
ditū. Tu si sapis, vide sobrius magis posthac, quā
ebrius conspiciaris. Vale.

Petitoria.

Petimus honesta, vtilia, facilia & factu & pte-
stita, possibilia, necessaria.

Exemplum.

*Petis amicus sibi decem aureos
minuō dari.*

Quod ego tibi vltro deferrem, si faculatū me-
arum esset, id non dubito, quin & tu mihi lubens
delaturus sis, mi Petre. Opus est mihi decē aureis,
quos oro vt mihi des mutuo: non dici potest, quā
illis egeam. Etenim domine obulus quidē ampli-
mihi est, & vt scis, mihi multi sunt liberi, multæ o-
peræ, quibus victus suppeditandus est, nō quærūt
vnde habeas, sed oportet habere. Neque verò tibi
homini

homini tantū nō cum Croeso cōferendo, difficile factu erit, decem aureos hominis, & egentis & amici vsibus exponere. Tu sanē non decē, sed ducentos citra tuarū rerum dispendium, mihi vtendos dare posses: sed parum abs te peto, vt minori negotio impetrem. Quot verò mihi cōmoditates parua ista pecunia allaturus sis, vide: meam estimationem, ne omnino eleuetur, cōseruabis: liberi, operæ, vxor, ne fame pereant, cauebis: me in tuo, quod aiunt, ære esse facies. Vbi vicissim si nō pecunia, at industria, cōsilio, literis, si quas modò calleo, tibi tuisq; consulere potero, dispereā, si nō me tuum esse dixeris. Vale.

Seruius, id quod & Erasmus obseruauit, enarrās orationē illam Iunonis i. Aeneid. AEole, &c. dicit id quod petim⁹, possibile, & iustum esse debere, tum modum præstandi præscribendum, postremò remunerationem addendam.

Exemplum?

Optime vir, est quod à te petā. Sycophāta, quē nosti, mihi multis modis molestus est: quare à te peto: quò illū cōpescas, vt molestiarū finē faciat: Ecquid verò iustius quàm amicū amico aduersus Sycophātē oblatrationes patrocinari Verò patrocineris, nihil facilius: noui enim authoritatē tuā: admone saltem hominem istum, quē nosti, vt linguæ imperet, vt maledicēdi finē faciat: admonebis verò ipsum, cūm te, vt solet, salutandi gratia accesserit: ego vicissim sedulò quæ voles, faciam.

Aliud exemplum, quo docetur in epistola petitoria saepe demonstrari locis nos uti.

C. Plinius Maximo suo, S. D.

Quod ipse amicis tuis obtulisti, si mihi eadem materia suppeteret, id nunc iure videor a te meis petiturus. Arrianus Maturius Altonatinus est princeps, non de facultatibus loquor, quæ illi largè supersunt, sed de castitate, iudicio, gravitate, prudentia. Huius ego consilio in negotiis, iudicio in studiis utor: nam plurimum fide, plurimum varietate, plurimum intelligentia præstat: (nihil possi dicere ardentius) ut tu; caret ambitu, ideo se in equestri gradu tenuit, cum facile posset ascendere altissimum: mihi tamè orandus, excolendusque est. Itaque magni existimo, dignitati eius aliquid astruere inopinatis, nescientis, imò etià fortasse molestis: astruere autem quod sit splendidum, nec molestum, cuius generis, quæ prima occasio tibi, in eum conferes rogo. Habebis me, habebis ipsum gratissimum debitorem, quavis enim ista non appetat, ita gratè tamen accipit, quam si concupiscat,

Commendatoria.

Qua vel aliquam personam, vel alicuius ingenium commendamus.

Exempla plurima offendes in libro Epistolarum Ciceronis. 10.

Consolatoria epistola.

Qua aliquem consolamur.

Exem-

*Exemplum.**Servius Sulpitius, M. Tullio**Ciceroni. S.*

Posteaquam mihi renunciatū est de obitu Tul-
 liz filiz tuæ, sanè quàm pro ea, ac debui, gra-
 viter molesteq; tuli, cōmuncm̄q; eam calamitatē
 existimaui: quasi istic adfuissē, neq; tibi defuisse
 coramq; meum dolorē tibi declarassē. Et si ge-
 nus hoc consolationis minimum atq; acerbū est
 propterea quia p̄ quos ea fieri debet propinquos,
 ac familiares, ipsa pari molestia afficiuntur, neq;
 sine lachrymis id conari queunt, vt magis ipsi vi-
 deantur aliorū consolatione indigere, quàm alijs
 posse suum officiū præstare: tamē quæ in præsen-
 tia in mentem venerūt, decreui ad te perscribere:
 non quò ea te fugere existimem, sed quod forsitā
 dolore impeditus minus ea perspicias. Quid est,
 quòd tātòpere te commoueat tuus dolor intesti-
 nus? cogita quemadmodū adhuc fortuna nobiscū
 egerit, ea nobis erepta esse, quæ hominibus nō mi-
 nus quàm liberi chara esse debēt patriam, hone-
 statem, dignitatē, honores omnes, hoc vno incō-
 modo addito, quid ad dolorem adiungi potuit?
 aut qui non in illis rebus exercitatus animus cal-
 lere iā debet, atq; omnia minoris æstimare? an il-
 lius vicē (credo) doles, quoties in eā cogitationē
 necesse est & tu veneris, & nos sæpè incidim⁹, hi-
 scē tēporibus nō pessimè cū ijs esse actū, quibus

sine dolore licitum est mortem cum vita cōmu-
 tare? Quid autem fuit, quod illam hoc tēpore ad
 viuendū magnopere inuitare posset? quę res? quę
 spes, quod animi solatiū? vt cum aliquo adole-
 scēte primario coniuncta, ætatem ageret? Licitū est
 tibi credo, pro tua dignitate ex hac iuuentute ge-
 nerū delegere, cuius fidei liberos tuos te tuto cō-
 mittere putares: an vt ea liberos ex sese pareret,
 quos cūm florenteis videret, lætaretur, qui rem
 parente traditā per se tenere possent, honores or-
 dinatim in Republica petituri essent? in amicorū
 negotijs libertate sua vterētur? Quid horum fuit,
 quod non prius, quā datum, ademptum sit? At
 verò malum est liberos amittere: malum, nisi hoc
 peius sit hęc sufferre & perpeti. Quę res mihi nō
 mediocrē consolationem attulit, volo tibi cōme-
 morare, si fortē eadem res tibi dolorem minuere
 posset. Ex Asia rediens, cūm ab AEgina, Megarā
 versus nauigarem, cœpi regiones circū circa pro-
 spicere: post me erat AEgina, ante Megara, dex-
 tra Pyreus, sinistra Corinthus: quę oppida quodā
 tempore florentissima fuerunt, nunc prostrata, &
 diruta ante oculos iacent. Cœpi egomet mecū sic
 cogitare, hem nos homunculi indignamur, si quis
 nostrū interijt aut occisus est, quorum vita bre-
 uior esse debet, cūm vno loco tot opidorū cada-
 uera proiecta iacēt. Vis ne tu te Serui cohibere, &
 meminisse hominem esse natum? Crede mihi, co-
 gitatione ea nō mediocriter sum cōfirmatus. Hoc

idem
 219 nauis in fura 150 milia.

patriæ, vt si qua in re opus sit, opera & cōsilio tuo
 vti possit. Deniq; quoniā in eā fortunā deuenim⁹,
 vt etiam huc rei nobis seruiēdū sit, noli cōmittere
 vt quisquā te putet nō tam filiam, quā Reipub.
 tempora, & aliorum victoriam lugere. Plura me
 ad te hac de re scribere pudet, ne videar prudētiæ
 tuæ diffidere. Quare si hoc vnū proposuero, finē
 faciā scribendi. Vidimus aliquoties secundā pul-
 cherrimē te ferre fortunā, magnāq; ex ea re lau-
 dē adipisci: fac aliquādo intelligamus, aduersam
 quoq; te æquē ferrē posse, neq; id maius, quā de-
 beat, tibi onus videri, ne ex omnibus virtutibus
 hæc vna tibi videatur deesse. Quod ad me atti-
 net, cū te tranquilliorē animo esse cognōro,
 de ijs rebus, quæ hīc geruntur, quemadmodum-
 que se prouincia habeat, certiorē faciam.

De genere Epistolæ Iudicialis.

Hoc constat intētionē, id est accusationē, cū
 scilicet alicui crimē obijcitur: & defensionē, cū
 quis crimē obiectum defendit & deprecatur. Hic
 multū refert, callere rationes amplificandi cri-
 men, quod alicubi obijcitur: refert, cōfutandi ra-
 tionē habere cognitā.

Amplificatur res à { Verbis, sententijs, figuris.

{ Loco,

{ Tempore,

{ Persona,

{ Modo,

{ Frequentia.

Vide Fabium lib. 8.

Cicer. in Partit.

Ratio confutandi.

Aut totum est negandum, quod obiectū est, & fictum & falsum esse docendum: aut redarguēda ea, quæ pro verisimilibus dicta sunt. Primo dubia esse posita pro certis, ita impossibilia esse, repugnantia esse, absurda dictu esse. inuidia magis, quā iudicio effusa, &c.

*Exempla.**Accusatur amicus stupri.*

An ne verò Iupiter tibi mentē abstulit omnē? Ecqua te intemperies agit, quòd Chremetis nostri filia vitium offers? An verò illud leue crimen est? an verò tolerandū, quod in domo optimè de te merita, ipso die natalis Christi, puellā istam famæ ante hac semper integræ stupras? nec satis est, quòd tu in puella tui dissimilis es, nisi etiā sororibus alijs videntibus, & supra modum queritantibus, tuam expleas libidinem? Quid de te futurum sit, nescio, nisi quod audio exemplum in te futurū maximum. Bene vale.

*Exemplum Confutandi.**Confutat quidam suspicionem vulnerati à se vicini.*

Ioannes fuit hodie apud me, indicans vicinum Phaniam graue vulnus accepisse, de nullo verò suspicionē ortam, nisi de me. Ego verò ausim decerare per deos omnes, me esse extra noxā. Nam quòd isti dicunt, me heri gladio accinctum, & des vicini præterisse, non arguit me propterea eum

Q. ij.

vulnerasse, cum multi alij præterierint, nõ minus armati, quàm ego, cur non in eos quoq; recidit suspicio? Accedit huc, quòd ego heri circiter hori vndecimam à meride domum Phanij præterij, & posthac ne semel quidẽ in publicum progressus sum: quĩnam igitur fieri potest, vt ego illum vulnerarim? cum cõstet cum vesperi hora nona vulneratum. Age verò quĩnam congruit, vulneratũ illum à me, quẽ semper parentis in loco habuerim? testabitur ipse, si mihi non adhibetur fides. Non me fugit, quinã isti sint, qui me hoc nomine traducant, sunt certè mei inimicissimi, qui nihil prius malunt, quam me extinctum. Ex his igitur colliges, quàm falsissimè traducar, &c.

Ad hoc epistolæ genus refer	{	Querelam.	{	quæ vt nominib ⁹ va-
		Expostulationẽ		riant, ita tractandi
		Expurgationẽ.		ratione ab argumen-
		Exprobrationẽ.		tis epistolæ iudicialis
		Inuectiuam.		non multũ discre-
				pant.

Exempla in auctoribus obserua.

De exordijs Epistolarum.

Exordia ducuntur à rebus ipsis, de quibus scribimus.

Exempla.

Miram sanè rem, & tibi, vt opinor, auditu iucundissimam, nõ potui nõ ad te scribere: cum scĩte rerũ uouarũ percupidum esse: en rem vt nouã,

ita

ita miram auditu nuper ad te perscripsi, at audi

ταυτας οτι εγρα.

Exordia ducuntur à persona nostra.

Exempla.

Meum erga te animū multis sæpè nominibus tibi cognitum esse nō dubito: scis, opinor, quā patrem tuum multis sæpè rebus ornarim: non te latet, quā toti familiæ tuæ semper prodesse studuerim, &c.

Aliud.

Si vnquam alias de te benè meritus sum, me antè benè meritum esse ne gare non potes, fac te quoque, &c.

Aliud.

Horreo, vt me Christus amet, dicere, quā infeliciter cesserit mihi mea profectio. O quā non ibi calamitatem vidi? O quā non inopiam expertus sum?

Aliud.

Quamuis alij multi hīc sunt, quos mihi adfuturos spero, tu tamē in primis ades omnium mearū necessitatum prora & puppis, quod aiunt.

Exordia ducūtur ab ijs, ad quos scribimus, itē ab illis, de quibus scribimus. Et his exordiorū generib. in epistola cōmēdatoria auctores vtī solēt.

C. Plinius lib. Epistolarum secundo

C. Plin Prisco suo.

ET tu occasiones obligandi me auidissimè amplecteris, & ego nemini libētius debeo. Dua-

Qiiij.

CHRISTOPH. HEGEN.

bus ergo de caussis à te potissimum petere cōsti-
tui, & impetratum maximè cupio. Regis exercitū
amplissimum, hinc tibi beneficiorū larga mate-
ria: lōgū præterea tempus, quo amicos tuos exor-
nare potuisti, cōuertere ad nostros, nec hos mul-
tos: malles tu quidem multos, sed mea verecūdię
sufficit vnus, aut alter, ac potius vnus. Is erit Vo-
conius Ro. pater ei in equestri gradu clarus, cla-
rior vitricus, imò pater alius: nam huius quoque
nomini pietate successit, Mater è primis citerioris
Hispaniæ. Scis & iudicium prouinciæ illius, quāta
sit grauitas. Flamen proximè fuit: hunc ego, cū si-
mul studeremus, arctè familiariterq; dilexi: ille
melius in vrbe, ille in secessu, cōtubernalis: cū hoc
seria, cum hoc iocos miscui: quid enim illo aut fi-
delius amico? aut sodale incūdius? mira in sermo-
ne, mira etiā in ore ipso vultuq; suauitas, ad hec
ingenium excelsum, subtile, dulce, facile, eruditū
in caussis agendis. Epistolas quidē scribit, vt Mu-
sas ipsas Latinè loqui credas: amatur a me pluri-
mum, nec tamen vincitur. Equidem iuuenis iu-
ueni, quantum potui per ætatem auidiſsimè con-
tuli, & nuper ab optimo Principe trium liberorū
ius impetraui, quod quāquam parce & cum dele-
ctu daret mihi, tamen tanquam liceret indulſit,
hæc beneficia mea tueri nullo modo meli⁹, quā
vt augeam, possum: præsertim cū ipse ille tam
gratè interpretetur, vt dum priora accepit, poste-
riora mereatur. Habes, qualis, quā probatus,
charusq;

charusq; sit nobis: quē rogo, pro ingenio, pro fortuna tua exornes: in primis ama hominē, nā licet tribuas ei quantum amplissimū potes, nihil tamē amplius potes amicitia tua, cuius esse eum vsq; ad intimam familiaritatem capacem, quo magis scires, breuiter tibi studia, mores, omnem deniq; vitam eius expressi. Extenderem preces, nisi & tu rogari diu nolles, & ego tota hac epistola fecissē: negat enim, & quidem efficacissimē, qui reddit causas rogandi. Vale.

Exempla plurima sunt libro 13. Epistolarum Ciceronis.

Exordia ducuntur ab officio, sic Cicero libro primo epistolarum: Ego officio, &c.

Ab aduersariorum persona, si eos in odium, inuidiam, contēptionem adducimus, Hoc exordij genere in epistola iudiciali vti licebit.

A tēpore: vt Ecquid vnquam de te benē merendi tempus oblatum est commodius? Semper occasione te mihi arctiore amicitiae fœdere astringendi quæsiui, en iam reperiri.

Amoribus, vt: Mos est, vt in his diebus natalitijs amici amicus cū amico xenijs certet, &c. Mos est apud Lipsenses, vt in diebus Bacchanalibus alius alium ad prandium aut cœnam inuitet, &c.

Exordia sumuntur à sententijs, vt: rectē dixit Comicus: Quot capita, tot sensus.

A votis: O quā velle mihi dari vberrimā de te benē merendi ansam. Si quid votis profice-

Censor

CHRISTOPH. HEGEN.

retur, optarem, vt iam Cræsus alter esses, vt qui tantos sumptus quotidie ferre cogeris.

A comparatione: Si vnquam alias, hoc certè tempore Deus Opt. Max. cōprecādus est, vt tandem orbis funestis illis diffidijs defungatur, alioqui vereor ne prorsus collabatur.

Salutandi formulæ,

Paulus sic salutatur: Gratia vobis & pax à Deo patre, & Domino Iesu Christo.

Cicero.

Sic salutatur: M.T.C. Publio Lentulo. S.D. Plinius Iunior addit, Suo. Alias formulas ex Erasmo pete.

De superscriptione epithetorum.

*Principum epitheta ferè sunt
huiusmodi.*

Cæsar Auguste. Rex inuictissime.

Fortissime Imperator.

Dux illustrissime.

Clementissime Princeps.

Vir generosissime, præpotens.

Ornatissime, clarissime, splendidissime.

Opt. Maxim. quod à Ioue sumptum quidā in Christum transferunt, in quem verius competit, quàm in Iouem.

Magistratum epitheta sunt hæc.

Consul vigilantissime.

Senator splendidissime.

Censor

Sic sic salutatur

Ex
teras
appel

Pater
Frater
Vxor

Lucur
sime

Censor grauiſſime.

Ædilis magnificentiſſime

Iudex incorruptiſſime.

Prætor integerrime.

Theologos, graues, ſynceros,
absolutos, ſacros ac diuinos.

Rhetores, diſertiſſimos ſua-
uiloquentes, facundiſſimos.

Poëtas, ſacros, diuinos, cla-
ros, nobiles, inclytos.

Ex his, qui li-
teras profitentur
appellare poteris,

Iuriſperitos, iuris vtriuſq; cō-
ſultiſſimos, prudētiſſimos le-
gū, iuris vtriuſq; iuxta doctos

Dialecticos, acutos, argu-
tos, inuidtos.

Medicos, peritiſſimos, fi-
dos, eximios.

Mixtè doctos, vndequaq;
doctiſſimos.

*Cognatorum & affinium epitheta ſerè
ſunt hæc.*

Pater optime.

Mater indulgentiſſima.

Frater chariſſime.

Patruæ obſeruande.

Vxor ſuauiſſima.

Nepos mellitiſſime.

Lucundiſ-
ſime { Gener.
Affinis.
Sodaliſ.
Commilito.

CHRISTOPH. HEGEN.

Ex reliquorū genere, qui nulla certa nota sunt
 insignes, diuites, & autoritate præstantes viros
 appellabimus, optimates viros, summates, primarios
 nobiles graues, grauissimos: ornatos virtute,
 aut eruditione præcellentes, obseruādos, hono-
 dos, colendos, absolutos, eximios, egregios, pru-
 dentes, suspiciendos, spectatos, perspicaces, cir-
 cumspectos.

Primarias, optimas,
 Matronas nobiles, integerrimas, probas,
 pudicas.

Bellas, amabiles,
 Puellas optimè moratas appellabimus,
 lepidas pudicas, mellitas
 iucundas.

Probos, modestos.
 Item adolefcen- optimæ spei vocare licet.
 tes ingeniosos, eximie indolis.
 generosa indolis.

Fortissimos.
 Milites Exercitatissimos.

Industrios.
 Opifices peritos, exquisitos.
 accuratos.

FINIS.

Ina oratione qua nobis proferes
omnes videmus. ~~Quam~~

clomens est omnis agnus.

Caelum est sanctius terra.

Detestor sentitus in omnibus super

gominem quondam videtur vidi

In his vobis nimirum plus

Affertus in bello victoria stimulat

In dominum digno seque vultu tecta penae

hunc orit subito qui modo creas orat

Enoq; deat arriatus demissum illu

Caelum

se se eternis

Rebatur Antur ap vobis exor

Quia libu.

Chia et quib. quod hoc est sum

libu. dicitur quod

Georgius dicitur est

Georgius

George

INDEX PERVTILIS RERV

quæ in utroque libro continentur.

Ne verò numeri repetito, quæ fit
ab 83. & inde regreditur ad 48.

quicquam negotij faceſſat, hanc
notam * ci præponimus.

Numerus dignoſcitur vt ſuprà.

A Deò.	* 51.b.	Annibal.	* 70.b.
Adoleſcentium epi- theta. 4.a.	* 85.b.	Amilcar.	* 71.a.
Adiectiui locatio.	79.b.	Antanaclaſis.	66.a.
Aduerbiũ interponitur ſub- ſtantiuo & adiect. 79. b.		Antimetabole.	74.a.
80.a. 82.a.	* 53.b.	Antinomia.	29.b.
Ædificia.	13.a.	Antitheliſis.	74.a.
Æquale & inæquale.	* 52.a.	Antiphrasiſ.	60.a.
Æquum.	29.a.	Antonomaſia. 60.a.	* 58.a.b.
Ædificiorum deſcriptio cū exemplis.	* 73.b.	Antipophora.	75.b.
Agrorum laus. 13.a.	* 74.b.	Apodioxis.	76.b.
Amor.	22.a.	Apologi Æſopi & Menij A- grippæ.	* 61.a.
Ænigma.	62.a.	Aporia.	68.a.
Aitiologia.	76.b.	Apoſiopeliſis.	69.b.
Allegoria.	61.b. 83.b.	Apoſtrophe.	69.a.
Ambiguum.	30.a.	Argumentorum ordo.	56.b.
Amo te multum, quomodo variatur.	79.a.	Rhetor. ſpec.	* 66.a.
Amplificationis formæ.		Artifices.	22.b.
* 57.b. 58.a.b.		Credibile.	* 60.a.
Anacœnoſis.	68.b.	Aſſueſcédũ principijs. 80.b.	
Anadiploſis.	65.a.	Aſteiſmos.	62.a.
Anagaion.	69.a.	Aſyndeton.	65.b. * 49.b.
Anaphoræ ſpecies, & quid.		Atque.	* 51.b.
94.a.		Attentos quomodo reddi- mus.	5.b.
Anaſtrophe.	66.b.	Atecnoui.	* 60.a.
		Auxe.	33.a.
		Auxeliſis.	70.b. * 49.a.
			B.

INDEX.

Quoquo

B.

Beneuolentia quomodo
captatur. 5.a.
Bonum. 29.a.

C.

Casus parmutatio. 82.a.
Catachresis. 83.b. 59.b.
* 53.a.

Causarum genera tria. 4.a.
Quartum addi potest. 4.a.
Character. 57.b.

Charientismus. 61.a.
Chronographia. 70.a.

Cognatorum & affinium salutationes. 3.b.
Collatio quid. * 61.a.
Collectio quid. * 66.b. * 67.b.

Commendatio. * 60.b.
Comminatio. 70.a.
Commutatio verborum, & tractationis. * 63.a.

Comparatio. 29.b. & 37.b.
* 58.a. 61.b. 82.e.

Comparatiua. * 49.a.
Complexio. * 67.b.
Compositio. * 49.b.

Concessio. 29.a.
Conclusio simplex. * 68.b.
Confutatio quid. 6.a.

Eius loci. 9.b.
Et ratio cum exemp. * 82.a.
Congeries. 72.b.

Congeries verborum ac sententiarum. * 58.b.
Coniunctio posita inter adiect & substant. 79.b.

Coniugatio mutatur. 81.b.

Connectendi particula. * 52.a.

Consuetudio. 29.a.

A consequentibus. * 52.b.

Contento. 74.a. * 61.b.

Contentio demonstratiua quid. * 62.b.

Per contrarium * 51.b. 52.a.

De copia paranda precepta quid & quotuplex. 81.a.

Copie exercitatio ad quid utilis. 81.b.

Copie rationes. 81.b. 82.b. 83.a.b. * 48.a.b. 49.a.b.

Copiose tractationis exempla. * 60.a.b. 61.a.

Correctio. 74.b.

D.

Factorum Dauidis laus. 10.a. 7.b.

Decius se deuouit. * 64.a.

Declinationis mutatio. 82.b.

Defensoris loci. 28.b.

Definitio. 29.b. 83.a.

Deliberatiui generis finis. 4.b.

Loci deliberatiui. 19.a.

Demonstratiuum. * 59.b. 70.b.

Factorum. 8.b. * 72.a.b.

Rerum. 11.b.

Personarum. 7.b.

Eius generis canones. 6.b.

Item eius finis. 4.b.

Denique. * 52.a.

Deprecatio.	29.b.	Enallage.	81.a
Descriptionis rerum locupletatio cū eius exempl.		Enumeratio quid, partes exempl.	partes
* 56.a.b. * 73.a.b.		Entecnoi.	* 68.a
Deuotio.	70.a.	Epanaphora.	* 60.a
Dialysis.	75.a.	Epanalepsis.	64.a
Dicæologia.	69.a.	Epanodos.	65.a
Dicendi. 3. genera.	1.a.	Epitheton.	75.a
Distio variatur figuris grāmatics.	82.b.	Epitheta.	69.b
Difficultas vnde colligitur.		Epiphonema. 67.a.b. * 62.b.	3.a. 4.a
9.b.		Epiphora.	* 97.a
Difficile. 9.a. cuius exempl.		Epist. definitio, partes, & diuersa genera.	64.b
10.a.b. 11.a.		a.b. 4.a.b. * 70.b.	1.a.b.
Dilemma, & eius inuersio.		Cur inuenta.	ibidem.
* 68.a.		Earum exordia cum exemplo.	82.b.
Dispositio quid.	55.b.	Epist. Accusatoriae partes, & paradeigma. 30.b. 31.a.b. 37.a.b. 38.a.b. 39.a.b.	
Diuisio.	75.a. * 54.a.	Item eiusdem status ad amicum. 40.a.b. Item ex Christoph. Hegend. 75.a.	
A diuersis.	* 52.b.	Purgatoriae partes.	35.a
Dociles quomodo reddimus.	5.b.	Exempl.	36.a.b.
E.		Expostulatoriae partes, exempl.	34.b. 35.a
Ebrietas.	* 78.a.b.	Excusatoriae status assumptiui. 40.b. 41.a. cum exemplis.	
Ecclesiasticorum.	3.a.	Epist. Commendatariae partes. 17.b. 18.a. exempl. 19.b. * 79.b.	
Egressio quid, & quot modis sit, vnde sumatur. * 56.		Cōsolatoria. 24.b. eius ex. 24.b. 25.a. 26.a. * 80.a.b.	
b. 57.a.		Consilia.	
Eirmos.	66.b.		
Eironeia.	61.b.		
Eicon siue imago.	* 62.a.		
77.a.			
Ecphonesis.	67.a.		
Elleipsis, Ecleipsis.	69.b.		
Elocutio. 55.b. quid.	57.a.		
Emphasis.	60.b.		
Enallagen.	61.a.		

INDEX.

Cōsiliatoria, eius paradeig-
 ma. 26.b.27.a.
 Partes inuerti possunt. 27.a.
 Demonstratiua personarū.
 13.b.
 Partes. 13.b.14.a.
 Exempl. Ibidem. 15. a. &
 * 73.a.
 Epist. defensoriæ
 Partes. 32. a. b. Exempl. 32.
 b.33.a.b.34.a.
 Instauru absoluto. 43.b.
 Exempl. 44.a.
 Didacticæ paradeigma. 48.
 a b.49.a.b.50.a.b.
 Hortatoria quibus partibus
 constat. 21.a.b.
 Eius exemplum. 21. b.22.a.
 * 77.b. Item
 Dehortatoriæ. * 78.a.b.
 Monitoriæ. 23.a.
 Epist. mixtum genus. 6.b.
 Epist. generis Deliberatiui
 partes. 17. a. b. & * 48.
 cum exemplo. * 75.a.
 Suasoriæ partes. 20.a.
 Exempl. 20.a.b.22.a.& * 75.
 a.b.
 Dissuasoriæ. 22.a.
 Exemp. 21.a. * 76.a. * 77.a.
 Epist. laudis personarū, ex-
 empl. 7.b.
 Petitoriæ partes. 23.a.b.
 Exempl. 23.b.24.a. * 78.b.
 Exempl. 79.a.
 Indicatiue duo genera. 51.a

Paradeigma compositæ.
 51.b. Simplicis. 53.b.
 Eiusdem aliud. 54.a. & aliud,
 ibidem, b. & similia.
 Epist. intermissio. 24. b. &
 35.b.
 Epitheta cognatorū & affi-
 nium. * 85.b.
 Eruditorum epitheta quæ
 sunt, & vbi adhibentur.
 * 57.p.
 Epiphonema. 67.a.b. * 62.b.
 63.a.
 Erasmi copiar liber. 79.a.
 Erotema. 67.b.
 Et copula. 80.a.
 Eruditio virtutis mater.
 12.a.b.
 Ad eam exhortatio. 20.b.
 & 21.a.b.
 Etymologia. 83.a. & * 52.b.
 Exaggeratio. * 60.b.61.a.
 Exclamatio. * 50.a.
 Exemplis affinia. * 61.b.
 Eorum collatio, & vnde su-
 matur. ibidem.
 Expolitio. 72.b.
 Quot partibus constet cum
 eius exemplo. * 63.a.b.
 Exordij partes. 50.a.
 In eo notando & cauendo.
 Ibidem.
 Omitti potest. * 64.a.
 Et eius dilatatio. b.
 F.
 Facile. 11.b.

en non facultas **Compendex.**
Facultas quomodo investi- if m. p. sad

Facultas quomodo inuesti-	28.a.	Hypotyposis.	71.a.
gatur.		Hypallage.	
Fides.	59.b.	Hyperbole.	
Figura quid.	57.b.	Hypozeuxis.	
Figuræ Syntaxeos.	58.a.	Hypophora.	
Figuræ mutatio.	82.b. * 49.b.	Hysteron proteron.	
Fama.	67.a.	I.	
Flumina.	13.b.	Imago quid.	
Eorum descriptio.	* 74.a.	Imperatiui variatio.	
cum exempl.		Incrementum.	73.a. * 57.b.
Futuri variatio.	* 50.b.	Inductio quid exem.	66.b.
Furti accusatio & defensio	30.b. 32.b.	Insinuatione quando vi-	
Fortitudo.	50.a.	mur.	
Genus iudiciale.	27.b.	Vnde dicta. 5. b. & quomo-	
Eius finis.	4.b.	do.	
Eius status tres.	ibid.	Interrogatio	* 49.b.
Generis dialectici partes.	47.b. 48.a.	Inuectiua.	37.b.
Generis vel verbi heterosis	82.a.	Inuersio quid, partes, ex-	
Genus suasorium.	* 59.b.	empl.	* 71.b.
Gerund. pro supino.	* 40.a.	Iudicia quid.	* 62.b.
Gerūdium pro gerundiuo.	82.a.	Iudicatum.	26.a.
Gnome.	78.a.	Ius ciuile.	* 75.a.
Grammaticus.	79.a.	Iustum.	9.a. 11.b.
H.		Iustitia.	50.b.
Hendiadis.	90.a.	Ironia.	* 53.b.
Heterosis.	61.a. * 81.b. * 52.b.	Isodynamia	* 48.b.
Honestum.	9.a. 11.b.	& vnde constet.	49.b.
Sub honesto quid compre-	9.a. 11.b.	Ita.	51.b.
henditur.		K.	
Honest. exem.	12.b.	Klimax.	73.b.
Hyperbole quid.	* 49.a.	L.	
		Laus à natalibus, pueritia	
		6.b. adolescentia, &c. 72.b.	
		cum exempl. 7. b. 8.a. 10.b.	
		de Urbium laus.	

[illegible]

726

Laudis L A N D E X.

Laudis personarum exem-
plum 7.b.

A quibus factum laudatur.
9.a.10.a.

Laudabile quomodo & quæ
ad laudabile referuntur
virtutes. 9.a.

Exemplum rerum quæ lau-
dari aut vituperati solēt.
12.a.* 70.b.* 71.a.b.

De alijs rebus laudandis.
13.a.* 72.a.b.73.a.b.* 74.
a.b.

Laus à copia rerum. 15.b.

Lex. 29.a.

Licentia figura. 68.b.

Leiptote. 60.b.

Locorum descriptio.* 56.b.

M

Magistratum epitheta.3.a.
* 84.b.85.a.

Matronarum. 3.b.* 58.a.

Metonymia. 59.b.* 48.a.

A mechanicis dehortatio.
20.b.

Meiosis. 71.a.* 49.b.

De mercatura. *76.a.b.

Metaplasmi species. 58.a.

Metaphora. 59.a.* 53.a.

Metabasis. 76.b.

Metaphora quid, & unde
sumatur. 83.a.

Metalepsis. * 48.a.

Misterismus. 62.a.

Militum epitheta. * 85.b.

Metismos. 75.a.

Militum. 4.a.

Modi Heterosis. 82.b.

Mouendi modi. * 59.a.

Montes.13.b. eorum
laus. * 74.b.

Mortis consolatio. 25.a.b.

&c. * 80.a.b.81.a.

Musis nihil suauius. 21.a.

N.

Narratio. 6.a.

Narrationes fictæ, vt Luci-
ani & de specu apud Pla-
tonem. * 61.a.

Narrationis dilatio.* 64.b.

Narratio omitti potest.
* 64.a.

Natura. 29.a.* 63.a.

Necessarium. 9.a.11.b.

Necessarij temp. 12.b.

Nœma. 78.a.* 63.a.

Nomina in alias partes o-
rationis commutantur.
* 63.b.

Notatio quomodo fit. 83.a.
* 52.b.

O.

Obliqui locatio. 79.a.

Obtestatio. 70.a.

Occupatio. 75.b.* 52.b.

Per occupationem * 52.b.

Odium. 22.b.

Omoioptoton & Omoiete-
leuton. 66.a.

Omoiosis. 77.a.

Onomatopœia. 60.a.

Opificum epitheta. * 85.b.

R.

INDEX.

Opificium.	4.a.	Parecbasis quid.	* 56.b.
Oppositio quid, eius partes, exempl.	* 69.a.b.	Partitio.	75.a.* 54.b.
Orationis Rhetoricæ partes.	4.b.	Personæ cōmendatio.	7.a.
Orationis partes nō semper omnes in omnibus.	6.b.	Loci personarum exempl.	18.b.* 56.a.
Orationis partium venusta compositio.	78.b.	Personæ enallage.	82.a.
Primum præceptum. 2. & 3.		Perorationis forma.	7.b.
99.a.b. & 4. 5. 80.a.b.		Perorationem.	102.
Orationis variandæ decem præcepta.	* 52.b.	Peristasis.	71.a.
Oratio actiua in passiuam.	* 53.a.	Perinde ac peræquē.	* 51.b.
Orationis Rhetoricæ partium multiplicatio.	* 64.a.	Periphrasis.	74.b. 82.b.
Ormos.	77.a.	Peroratio.	52.b.
P.		Pium.	9.a. 11.b.
Pactum.	29.a.	Ploce.	64.b.
Paradeigma. 37.a.b. 38.a.b.		Pleonasmus.	69.b.
39.a.b. 77.b.		Polysyndeton.	63.b.* 49.b.
Paradeigma cōpositæ. 51.b.		Posma.	68.a.
Simplicis.	53.b.	Præteritio.	75.b.
Eiusdem aliud. 54.a. & aliud ibidem. Item aliud ibidem. b. & similia.		De præpositionibus.	80.a.
Paranomasia.	66.a.	Principum epitheta.	3.a.
Paradoxon.	68.a.		* 84.b.
Paraleipsis.	75.b.	Professorum epitheta.	4.a.
Parabola. 73.b. 77.b.* 62.a.			* 85.a.
Paragoge.	* 48.a.	Prosopopœia.	62.b.
Parechio.	66.b.	Prolepsis.	63.b.
Parresia.	68.b.	Procatalepsis.	71.b.
Parenthesis.	76.a.	Propositio generalis quomodo modis efferatur.	* 50.b.
Pathopœia.	71.b.	Ex narratione inferitur.	52.a.
		cuiusq; loco ponitur.	62.a.
		In propositionib. quot spectanda cū exemplo.	* 59.a.
		Aliquando minuenda.	62.a.
		Item unde petantur.	* 59.a.
		Probationes quotuplices.	82.

Postquam
enallage
periphrasis
peroratio
peristasis
perinde ac peræquē
periphrasis
peroratio
pium
ploce
pleonasmus
polysyndeton
posma
præteritio
de præpositionibus
principum epitheta
professorum epitheta
prosopopœia
prolepsis
procatalepsis
propositio generalis quomodo modis efferatur
ex narratione inferitur
cuiusq; loco ponitur
in propositionibus quot spectanda cū exemplo
aliquando minuenda
item unde petantur
probationes quotuplices

INDEX

Earum formulæ. 2.b.3.a.	Tum, gominatum. 80a.
De supposito verbo & obliquo. 79.a.	V.
Supini primi variatio, sex modis. * 50.a.	Valedictionis formulæ. 1.a.
Superlatiui variatio. * 51.a.	Post vale, quæ notanda. 1.b.
Superare. 1.a. 51.a.	Quæ cauenda. ibidem.
Syllepsis. 63.b.	Verbum inter adiectiuum & substantiuum. 79.b.
Symploce. 64.b.	De verbi locatione. 79.a.
Syllogismus. 71.b.	Verborum copia quid, & in quibus consistit. 81.a.
Synonymia. 81.a. 81.b.	Verb. copia quot modis variatur. 81.b.
Synathroismus. 72.b.	Verbi cum nomine mutatio. 81.b.
Synchoresis. 68.b.	Verbum cum supino. 81.a.
Synonymia. 81.b. * 52.b.	Verba in nomina. * 53.a.
Synechdoche quot modis fit. 61.a. * 48.b.	Vincere. * 51.a.
Syntaxis. * 49.	Voluntas rei quomodo indag. uestigatur. 28.a.
συλλογισμὸς. 37.b.	Virtutis Christianæ definitio, laus. 48.a.b. 50.a.b.
T.	Cum virtute interire. * 67.a.
Tam, quam. * 51.b.	Vita corporis. * 67.a.
Tautologia. 65.a.	Votum. 70.a.
Temperantia. 50.a. 49.b.	Vrbium laus in exemplo. 15.a.b. 16.a.b.
Temporis supputatio. 2.b.	Vtile. 9.a. 11.b.
Temporis enallage. 82.b.	Vtilitas quæ complectatur. 9.b. 11.b.
Temporis descriptio. * 56.b.	Vtilis & necessarius per exemplum. 12.b.
Topographia. * 70.a.	W.
Topothesia. 70.a.	Wabile wee studie. 50.b.
Transitio. 76.b. ear. for. * 52.a.	Z.
Translatio. 29.a. 30.a.	Zeugma. 63.b.
Tecmeria. * 60.a.	
A textrina dehortatio. 22.b.	
Tropi species. 58. b. In quo differunt à schemate. 58.b.	
Tropi dictionis. 59.a.b. 60. a.b. 61.	
Tropi orationis. 61.b.	

FINIS.

ROBERTVS BARTON 1599

27

ANNOTATIO-

NES RENATI GVIL-

lonij in Grammaticam
Græcam Cle-
nardi.

Alpha, vita, &c. Clenardus pag. 3.

P V D GRAECOS Litera
sunt tantum viginti quatuor: qua-
rum figura, nomina, & potesta-
tes (qua tria litteris cuiuscunque
lingua accidunt) deinceps collo-
cantur apud Clenardum pag. 3.

Figura enim id nec dubie est, quod certis lineamentis,
atque tractibus littera corpus depingit. Nomē est ipsius
elementi appellatio. Potestas verò littera ipsius valo-
rem pronuntiatione indicat. Multiplex quidem certe
& varia est cuiusque littera figura, cuius varietatem
colliges, tum ex Clenardo, tum ex elementalibus libel-
lis, qui vulgi manibus quotidie teruntur.

Idem earundem nomine & potestate facito.

Vocales longa α ω , &c. Clenard. Pag. 3. versu 26.

Capitalis & primaria omnium litterarum Gra-
earum diuisio est, vt illas fundas in vocales septem, &
in septendecim consonantes. Vocales deinde subdiuidas
in longas duas, α , ω : in duas breues, e , o : & in tres
ancipites, a , i , u . Longa sunt, qua semper longam
efficiunt syllabam, nisi cum terminant dictionem, &

A

sequens